

BELEIDSBRIEF FINANCIËN EN BEGROTING 2008

Voorwoord	4
A. Luik fiscaliteit	6
1. Fiscale maatregelen gekaderd	6
1.1. Algemene beschrijvende evaluatie	6
1.2. Informatie-uitwisseling met andere overheden.....	9
1.2.1. Uitbouw fiscale kenniscel	9
1.2.2. Waarnemingspost voor de gewestelijke fiscaliteit.....	10
1.2.3. De implementatie van de forfaitaire vermindering van de personenbelasting in de bedrijfsvoorheffing	10
1.3. Europese contouren van het regionaal fiscaal beleid	11
1.4. Fiscaal pact met de gemeenten	12
1.5. De kracht van informatie en communicatie	13
2. De Gewestbelastingen: inhoudelijk.....	14
2.1. Onroerende voorheffing	14
2.1.1. Verlaging van onroerende voorheffing voor energiezuinige woningen	14
2.1.2. Opcentiemen onroerende voorheffing: een binnengemeentelijke differentiatie?	15
2.1.3. Duidelijkheid over de vrijstelling van onroerende voorheffing voor goederen gebruikt voor onderwijs17	
2.2. Gewestbelastingen in het perspectief van het decreet grondbeleid.....	17
2.2.1. Daadwerkelijke inning van de planbatenheffing	17
2.2.2. Leegstandheffing op woningen: behoud of overheveling naar gemeenten ?.....	18
2.3. Inzake registratie- en successierechten	19
2.3.1. Vrijstelling van successierechten voor de gezinswoning in voordeel van de langstlevende partner 19	
2.3.2. Onderzoek van de globale berekeningstechniek successierechten	20
2.3.3. Naar een harmonisering van de fiscale voordelen bij de aankoop van een eerste woning ?.....	21
2.3.4. Aanpassingen aan het registratierecht op hypotheekvestigingen.....	23
2.3.5. Een bijzonder vast registratierecht voor minnelijke ontbindingen van koopovereenkomsten.....	24
2.3.6. Teruggave van drie vijfden bij snelle wederverkoop en het bijzonder tarief voor beroepspersonen 25	
2.4. De verkeersbelastingen.....	26
2.4.1. Vrijstelling van verkeersbelasting voor aanhangwagens.....	26
2.4.2. Uitstel van de geplande overname van de inning	27
2.4.3. Voorbereidende decretale maatregelen inzake verkeersbelastingen.....	29
2.4.4. Gebruiksgerelateerde heffing	29
2.4.5. Milieugerelateerde heffing	30
3. De uitbouw van een autonome Vlaamse fiscale administratie	31
3.1. Verdere evolutie van het FOBO-project binnen de IVA Vlaamse belastingdienst.....	31
3.1.1. Situering.....	31
3.1.2. Het jaar 2008: jaar van de waarheid en praktische implementatie	32
3.2. Verdere uitbouw van het VFP en de onlosmakelijke link tussen het VFP en FOBO	34
3.2.1. Het voortraject : 2003-2007	34
3.2.2. Het jaar 2008: het jaar van de waarheid	35
3.2.3. VFP-ICT Infrastructuur : bijzondere aandacht voor beveiliging van persoonsgebonden gegevens. 36	
3.2.4. VFP-ICT Infrastructuur : garanties voor een performant, betrouwbaar en beveiligd systeem.	37
3.3. E-notificaties	38
3.4. Elektronische verwerking van de attesten voor vrijstelling van successierechten	39
3.5. Vermogensbeheer	39
3.5.1. Onroerend goed informatienetwerk (OGIN)	39
4. Wetenschappelijke ondersteuning via het steunpunt fiscaliteit en begroting: voorstelling en visie	40
5. Naar meer autonomie voor Vlaanderen: Staatshervorming.....	42
5.1. Regionalisering vennootschapsbelasting	42
6. Verdere uitbouw van centrale invorderingscel.....	42
B. Luik Financiën	44
1. Aangepast instrumentarium voor nieuwe wijze van aansturen	44
1.1. Verantwoordingsstukken bij beheersovereenkomsten : ondernemingsplannen.....	44
1.2. Nieuwe regels voor begroting en boekhouding	45
1.3. Financiële (externe) controle: Single audit.....	45
2. Krachtlijnen toekomstig budgettair beleid	46
2.1. Meerjarenbegroting	46

2.1.1.	Groei-pad beleidsruimte	46
2.1.2.	Uitvoeren van de in de meerjarenbegroting voorziene beleidsruimte	46
2.1.3.	Opvolgen van lange termijn contractuele verbintenissen	47
2.2.	Vergrijzingsproblematiek: Financiële impact op lange termijn	47
2.2.1.	Kost van vergrijzing volgens de Studiecommissie voor Vergrijzing (SCvV) voor de globale overheid 47	
2.2.2.	Hoe wordt de kost van vergrijzing verdeeld tussen overheden?.....	48
2.2.3.	Wat zijn de specifieke budgettaire dreigingen ingevolge vergrijzing voor de Vlaamse begroting en wat eraan te doen?.....	49
2.2.4.	VLADYMO: Eigen analyse van de vergrijzingsproblematiek	50
2.3.	Van schuldbeheer naar reservebeheer.....	51
3.	Financiële organisatie	54
3.1.	Organisatie van de boekhouding	54
3.2.	Verbetering aankoopproces en scanning	56
3.3.	Versterken interne controle	57
3.4.	Financial Consolidation Hub (FCH).....	58
4.	Alternatieve financiering en PPS-constructies	60
5.	Kas-, schuld- en waarborgbeheer	60
5.1.	Nieuw kassierscontract.....	60
5.2.	Single Euro Payments Area (SEPA).....	62
6.	Risicomanagement: Pooling van de verzekeringen van de Agentschappen	62
7.	Financiën en Europa	63
	Behandeling van waarborgen	63
8.	Vlaanderen: Internationaal gewogen.....	64

C. Luik Economisch Overheidsinstrumentarium 67

1.	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV).....	67
1.1.	Inleiding	67
1.2.	Realisaties van het lopende begrotingsjaar.....	68
1.2.1.	Kmo-financiering	68
1.2.2.	Publiek Private Samenwerking (PPS)	71
1.2.3.	Actief vastgoedbeheer.....	72
1.2.4.	Duurzame ontwikkeling	72
1.3.	Initiatieven voor 2008	74
2.	Limburgse Reconversiemaatschappij (LRM).....	75
2.1.	Inleiding	75
2.2.	Toekomstige doelstellingen.....	75
2.3.	Tot besluit.....	77
3.	Limburgse Strategische Ontwikkelingsmaatschappij (LISOM).....	78
3.1.	Kader: de Bijzondere Opdrachten van LRM	78
3.2.	De Kaderbeslissing van 19 juli 2002	78
3.3.	Het Limburgplan	79
3.4.	Beslissing Vlaamse regering van 24 maart 2006.....	79
4.	Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM)	79
4.1.	De rol van VPM	79
5.	nv Gimvindus.....	81

Voorwoord

Met de begroting voor 2008 wordt zonder twijfel een nieuw Vlaams record gevestigd inzake nieuwe beleidsruimte. Bovendien is het de tweede zeer expansieve begroting op rij.

De beschikbare beleidsruimte neemt in 2008 met maar liefst 5,4 % of m.a.w. 1,2 miljard euro toe.

Het Vlaams regeerakkoord met als kernslogan “vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen” zit hierdoor dan ook in volle uitvoeringsfase.

Voor de sterk gestegen beleidsruimte zijn twee onderliggende redenen te geven.

Enerzijds is er de sterke toename van de ontvangsten, en anderzijds is er de door de HRF voorziene verlaging van de te respecteren begrotingsdoelstelling. (de zogenaamde Norm).

Belangrijk is wel dat alle nodige budgettaire middelen zijn voorzien teneinde alle politieke engagementen voorzien in het regeerakkoord correct en volgens het afgesproken tijdsplan te kunnen honoreren.

Kenmerkend is wel dat een gedeelte van de extra beleidsruimte niet meteen wordt omgezet in nieuwe uitgaven, waardoor een dubbele beleidsintentie wordt ingevuld, zijnde het inbouwen van voldoende voorzichtigheid in geval van een neerwaartse economische conjunctuur (lagere parameters bij de berekening van de federale dotaties conform de bijzondere financieringswet) alsook het enigszins door de HRF gevraagde anticyclisch begrotingsbeleid (de HRF spreekt in dat opzicht over de zgn “intertemporele neutraliteit”) waarbij in een periode van economische hoogconjunctuur de trend niet nogmaals extra wordt versterkt. Ook het aanleggen van provisies voor de toekomst zijn al meerdere jaren gebruikelijk in de Vlaamse Begroting. Het toekomstfonds is hier, naast het zorgfonds, een uitgesproken voorbeeld van.

Op het fiscale vlak beschouw ik 2008 vooral als een “consolidatiejaar”.

Het in supra vermelde regeerakkoord bevatte een budgettair zeer aanzienlijk pakket fiscale maatregelen. Het gros van de aangekondigde maatregelen zijn intussen ook gerealiseerd. Ik denk daarbij spontaan aan volgende twee maatregelen die in 2008 verder op kruissnelheid komen, zijnde het genieten van een werkbonus (150 € in 2008) voor 1 miljoen beroepsactieve Vlamingen en het niet langer betalen van successierechten op de gezinswoning door de langstlevende partner.

Het resterende anderhalf jaar van deze legislatuur wil ik nog gebruiken om een aantal budgettair beperktere fiscale maatregelen te nemen die vooral de klantvriendelijkheid van de Vlaamse fiscaliteit moeten verbeteren. Voorbeelden van deze intentie zijn : de afschaffing van de verkeersbelasting voor kleine aanhangwagens, het bijzonder vast registratierecht voor minnelijke ontbonden koopovereenkomsten, en de actualisering van het bijzonder registratierecht voor beroepspersonen. Stuk voor stuk initiatieven die perfect aan deze criteria beantwoorden.

Voor één specifieke in het regeerakkoord voorziene fiscale maatregel inzake hypotheekrechten wil ik graag zoeken naar een beter alternatief dat ook meer tegemoet komt aan de geest van het regeerakkoord , eerder dan aan de letter.

Tot slot kan worden bevestigd dat het consequent volgehouden beleid van behaalde begrotingsoverschotten en versnelde schuldaflossing zullen resulteren in het feit dat Vlaanderen einde 2008 quasi schuldenvrij zal zijn.

Het quasi schuldenvrij zijn van een overheid wapent haar ook voor de toekomst. Niet alleen komt er budget vrij dat voorheen gebruikt werd voor rentelasten maar het stelt die overheid ook in staat om middelen opzij te houden voor toekomstige uitdagingen vb in het kader van de vergrijzing.

De concrete beleidsintenties geformuleerd in deze beleidsbrief liggen dus geheel in de lijn van mijn in 2004 aan het Vlaams Parlement voorgestelde beleidsnota met daarbij steeds één belangrijke leidraad voor ogen, namelijk de burger in ruil voor zijn betaalde belastingen een evenwaardig pakket aan collectieve goederen en diensten teruggeven.

A. Luik fiscaliteit

1. Fiscale maatregelen gekaderd

1.1. Algemene beschrijvende evaluatie

In mijn beleidsnota 2004-2009 heb ik er sterk de nadruk op gelegd dat ik tijdens mijn tweede ambtsperiode werk wil maken van een aantal inhoudelijke maatregelen in de Vlaamse fiscaliteit en dat ik ook verder gestalte wil geven aan het structurele kader waarbinnen die Vlaamse fiscaliteit in de toekomst zal opereren.

Ik heb de Vlaamse fiscaliteit benaderd als een inhoudelijk beleidsinstrument, en niet enkel als een louter financieringsinstrument dat moet zorgen voor voldoende middelen om de uitgavenzijde van de Vlaamse begroting te financieren. Zelfs al is een zeer belangrijk gedeelte van de maatregelen, die in het Vlaams Regeerakkoord voorzien waren, reeds uitgewerkt, ik wil ook in 2008 zowel het inhoudelijke als het organisatorische werk blijven verder zetten.

Vooreerst een overzicht van de ontvangsten inzake gewestbelastingen (tabel in miljoen euro).

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 (augustus)	2002 – 2006 (gem. jaargroei)
Spelen en weddenschappen	23,1	22,9	17,6	16,8	17,3	16,6	16,7	19,4	19,0	11,3	2,4%
Automatische ontspanningstoestellen	31,6	40,8	53,9	36,5	29,2	27,3	28,2	28,9	30,9	31,9	1,4%
Openingsbelasting	8,7	8,0	7,9	6,5	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	-20,4%
Registratierechten	350,2	402,3	413,6	434,3	921,2	1.003,2	1.152,3	1.348,9	1.561,2	1.138,1	14,1%
Hypotheekrechten					85,0	110,8	119,2	151,4	148,2	95,9	14,9%
Verkeersbelasting					594,7	736,1	710,1	799,8	769,4	592,3	6,6%
Belasting op inverkeerstelling					137,3	158,3	163,1	178,7	191,3	146,1	8,6%
Eurovignet					54,2	59,3	68,2	82,2	71,6	41,7	7,2%
Schenkingsrechten					32,9	41,3	122,6	184,9	207,9	164,3	58,5%
Successierechten	437,2	470,1	538,2	573,3	629,4	642,5	803,2	793,3	870,1	608,4	8,4%
Onroerende voorheffing	89,1	104,3	99,3	114,7	143,5	124,3	78,3	81,3	78,5	44,6	-14,0%
Totaal	939,9	1.048,3	1.130,4	1.182,0	2.645,2	2.919,9	3.262,3	3.669,1	3.948,4	2.874,6	10,5%

Bovenstaande cijfers laten niets aan de verbeelding over. Het doorvoeren van belangrijke belastingverminderingen en –vrijstellingen inzake registratierechten, schenkingsrechten en successierechten hebben niet geleid tot een daling van de globale ontvangsten voor het Vlaams Gewest, maar hebben integendeel geresulteerd in een substantiële toename ervan.

Stevige verminderingen van de tarieven van de registratie- en schenkingsrechten hebben geleid naar een stevige toename van de ontvangsten. Dit toont eens te meer aan dat de Vlaming bereid is belastingen te betalen op voorwaarde dat de tarieven redelijk zijn. Over de periode 2002-2006 bedroeg de gemiddelde jaarlijkse groei van de registratierechten 14,1% en van de schenkingsrechten liefst 58,5%. Dit zijn veelvoud van de som van inflatie en economische groei.

De cijfers voor het begrotingsjaar 2007 ogen eveneens mooi. Eind augustus 2007 was reeds 2,9 miljard euro aan gewestbelastingen gerealiseerd. Dit komt neer op ongeveer 67% van het begrote bedrag. De recentste prognoses bevestigen dat voor het begrotingsjaar 2007 het begrote cijfer aan gewestbelastingen ook effectief zal gerealiseerd worden.

Hiermee acht ik mijn doelstelling gerealiseerd om de gewestbelastingen niet louter als een financieringsinstrument te beschouwen – zoals een aantal legislaturen geleden het geval was – maar tevens aan te wenden als een economische en maatschappelijke hefboom.

Bovendien, ik herhaal het graag, hebben we pionierswerk geleverd, wat onder meer blijkt uit de navolging die dit beleid gekregen heeft in de andere gewesten. Inderdaad, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben het stramen van de Vlaamse lastenverminderingen grotendeels - zij het met enkele eigen accenten en nuances - overgenomen, en met gelijkaardige positieve gevolgen.

Aangaande de **onroerende voorheffing** breng ik de impact aan van het belastingkrediet in herinnering. Er werd een vrijstelling toegekend van het gewestaandeel van de onroerende voorheffing in voordeel van rechtspersonen en voor gronden gelegen in zogenaamde VEN-gebieden. De fiscale uitgaven die met deze maatregel verbonden zijn, worden naar aanleiding van de jaarlijkse inventaris (toegevoegd aan het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting) geraamd op ongeveer 52,8 miljoen euro.

Ik verwijs ook naar de **schenkingsrechten**, meer in het bijzonder naar de verlaging van het tarief voor bouwgronden. Met het decreet van 20 december 2002 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2003 werd een bijzonder verlaagd tarief voor het registratierecht op schenkingen voorzien, wanneer het voorwerp van de schenking een perceel grond betreft dat volgens de stedenbouwkundige voorschriften bestemd is voor woningbouw. Deze maatregel moest ervoor zorgen dat ongebruikte percelen bouwgrond sneller doorgegeven werden aan de volgende generatie zodat een slapende voorraad bouwgronden kon worden geactiveerd.

Het verlaagde tarief was in eerste instantie van kracht voor akten verleden in de periode van 1 januari 2003 tot en met 31 december 2005. Gezien de goede respons werd de maatregel verlengd van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2009. Het aantal geschonken percelen loopt intussen op tot enkele duizenden. Over de periode 2004 tot midden 2007 werden dankzij deze maatregel meer dan 6.100 percelen geschonken met toepassing van de verlaagde tarieven. De extra werkgelegenheid naar aanleiding van de daaropvolgende bebouwing toont aan dat deze fiscale maatregel heel wat economische stimulansen met zich meebrengt.

De forse verlaging van de **schenkingsrechten** voor schenkingen van roerende goederen (3 % voor schenkingen in rechte lijn, tussen echtgenoten en tussen samenwonenden en 7 % voor schenkingen tussen alle andere personen) kent een blijvend en duurzaam succes en heeft ondertussen zijn kruissnelheid gevonden.

Vroeger waren er zelden schenkingen van roerende goederen met toepassing van het schenkingsrecht. Schenkingsrechten werden eenvoudigweg vermeden via een handgift, grotere schenkingen werden afgehandeld voor een buitenlandse notaris. Vaak bleven deze oplossingen echter in de schemerzone. Bovendien bleef het progressievoorbehoud bestaan, waardoor de belastingplichtigen de gehele operatie bewust verdoken organiseerden. Vandaag beschikt de burger over een rechtszekere en legale oplossing om roerende goederen over te dragen naar de volgende generatie tegen een fiscaal zeer aanvaardbaar tarief.

Deze maatregel heeft zeker zijn effect niet gemist. De interesse blijkt ook uit het aantal verrichte schenkingen. In de periode 2004 –medio 2007 werden in Vlaanderen meer dan 28.000 akten geregistreerd met toepassing van het voordelig tarief. Sedert de inwerkingtreding ervan op 1 januari

2004 werd in Vlaanderen op die manier voor meer dan 10 miljard euro aan roerende kapitalen geïnjecteerd in de economie !

Het Vlaamse Gewest voerde als eerste regio een eigen beleid inzake **registratierechten**. Vooreerst werden de tarieven verlaagd. Het algemene verkooprecht voor in het Vlaamse Gewest gelegen onroerende goederen bedraagt 10%, het verlaagde tarief voor kleine landeigendom of een bescheiden woning bedraagt 5%.

Tegelijkertijd werd ook het abatement ingevoerd waardoor de fiscale instapdrempel bij de aankoop van de eerste woning werd verlaagd. In het Vlaamse Gewest bedraagt het abatement intussen 15.000 euro en levert dus een maximale besparing op van 1.500 euro bij de aankoop van een eigen woning. De Vlaamse Regering had bij de invoering van de maatregel de verlaging van de fiscale instapdrempel voor ogen bij een eerste aankoop. Die kopers kunnen immers nog niet genieten van de meeneembaarheid. In het Vlaamse Gewest genoten in de periode van 2002 tot midden 2007 al meer dan 208.968 gezinnen van deze belastingverlaging. De invloed van deze maatregel op het aantal eigenaars in het Vlaams Gewest, staat dan ook buiten kijf. Het feit dat deze kopers weten dat de betaalde registratierechten niet langer definitief verloren zijn - gelet op de meeneembaarheid - versterkt deze invloed.

De meeneembaarheid – die uniek is in Europa - vertaalt het idee van de Vlaamse Regering dat een belastingplichtige, natuurlijk persoon, voor de woningen, die hij achtereenvolgens aankoopt en waarnaar hij telkens zijn hoofdverblijfplaats overbrengt, niet meer registratierechten moet betalen dan de rechten die volgens de gewone regels verschuldigd zijn op de woning uit de reeks aankopen die de hoogste belastingopbrengst genereert. Het meeneembaar bedrag is daarbij wel gelimiteerd tot 12.500 euro per verrichting. Met dit systeem van verrekening van in het verleden betaalde rechten verlaagde de Vlaamse Regering aanzienlijk de fiscale drempel voor de burger om te verhuizen naar een plaats dichterbij het werk of om bij gewijzigde gezinssituaties een aan de nieuwe toestand aangepaste woning te kiezen. Zo wordt meteen ook een bijdrage geleverd tot de verbetering van de mobiliteit en de verhoging van de werkzaamheidsgraad.

In 2002 genoten 4.607 kopers van deze maatregel. In 2003, 2004, 2005 en 2006 waren dit er respectievelijk 8.768, 9.347, 12.422 en 13.099. In totaal leverde de meeneembaarheid een aanzienlijke belastingverlaging voor 48.243 gezinnen.

De meeneembaarheid kent een dermate groot succes dat de federale administratie, die nog steeds instaat voor de invordering van de registratierechten en voor de toepassing van de regelgeving, het blijkbaar steeds moeilijker krijgt om alle teruggavedossiers binnen een redelijke termijn afgehandeld te krijgen. Hierover heb ik mijn collega, de federale minister van Financiën, al op 12 mei 2006 schriftelijk bevraagd. Hij bevestigde toen dat de federale administratie momenteel inspanningen levert om deze teruggavedossiers binnen een redelijke termijn af te handelen, onder meer door een doorgedreven centralisering en automatisering van de dossierbehandeling. Het streefdoel daarbij is om te komen tot een behandelingstermijn van zes, hooguit acht maanden.

In 2007 is de forfaitaire vermindering van de **personenbelasting** voor beroepsactieve Vlamingen voor veel mensen voelbaar geworden. Iedere natuurlijke persoon geniet immers vanaf aanslagjaar 2008 een vermindering van de personenbelasting indien aan de volgende voorwaarden voldaan wordt:

- hij is overeenkomstig artikel 3 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 aan de personenbelasting onderworpen;
- hij is in het desbetreffende aanslagjaar belastbaar in een gemeente die deel uitmaakt van het Vlaamse Gewest;
- hij heeft een activiteitsinkomen van ten minste 5.500 euro en ten hoogste 22.250 euro. Voor het aanslagjaar 2009 zijn deze bedragen respectievelijk 5.500 euro en 22.500 euro.

Deze Vlaamse werkbonus bedraagt 125 euro en wordt – via de bedrijfsvoorheffing – al toegekend in 2007 en wordt in 2008 verhoogd tot 150 euro. In 2009 zal de vrijstelling 200 euro bedragen en zal ze

toegekend worden aan elke werkende Vlaming, er worden dan geen beperkingen meer opgelegd inzake het activiteitsinkomen. Een gezin met twee verdieners zal dus op een jaarlijkse bonus van in totaal 400 euro kunnen rekenen.

Met deze maatregel voert de Vlaamse Regering de in het regeerakkoord 2004–2009 aangekondigde lastenverlaging op arbeid door. De Vlaamse Regering wil op deze wijze de werkloosheidsvallen wegwerken, naast de nagestreefde economische dynamiek ingevolge hogere consumptieve bestedingen. Het is bijgevolg een uitgesproken stimulans voor mensen die beroepsmatig actief zijn.

1.2. Informatie-uitwisseling met andere overheden

1.2.1. Uitbouw fiscale kenniscel

De meeste **gewestbelastingen** worden nog steeds door de FOD Financiën geïnd. De onroerende voorheffing innen we zelf, in de toekomst zullen we ook andere gewestbelastingen, ik denk daarbij in de eerste plaats aan de verkeersbelastingen, zelf gaan invorderen. Dit neemt niet weg dat een belangrijk gedeelte van de invorderingen nog steeds door de Federale Overheid zal worden uitgevoerd. Die fiscale administraties zijn met andere woorden onze partners. Het Vlaams Parlement werkt de regelgeving uit, de FOD Financiën voert die uit. Mijn administratie fungeert hier als een soort tussenpersoon. Maar de FOD Financiën doet voor ons meer dan alleen invorderen en doorstorten van gewestbelastingen. Zij verzamelt ook nuttige beleidsinformatie. Die informatie is onontbeerlijk opdat wij – met kennis van zaken -een gericht inhoudelijk beleid zouden kunnen voeren.

In het verleden hebben we bijvoorbeeld getracht te komen tot werkbare ramingsmodellen, zowel gebaseerd op inhoudelijke parameters (bijvoorbeeld de evolutie van de sterftcijfers voor de inschatting van de successierechten, het aantal verkopen van onroerende goederen en hun invloed op de registratierechten, de evolutie van het kadastraal inkomen en de inningsritmes van de onroerende voorheffing) als op parameters die eerder macro-economisch van aard zijn. Het zou aangewezen zijn deze modellen te versterken met beheersgegevens, die ook het verloop van de ontvangsten kunnen beïnvloeden. Wanneer bijvoorbeeld de betalingsuitnodigingen voor de verkeersbelasting, door een uitbreiding van de ICT-faciliteiten, sneller zouden aangemaakt kunnen worden, zal dat niet de trend op lange termijn van de verkeersbelasting beïnvloeden, maar kunnen zij op één jaar gevoelige afwijkingen genereren.

Daarom wil ik in 2008 de banden die mijn administratie met de federale fiscale administraties heeft, versterkt zien. Ik wens bijvoorbeeld te komen tot nog nauwkeuriger ramingen, die beter aansluiten bij de effectieve reële ontvangsten. Daarom staat de uitbouw van een fiscale kenniscel centraal. Die cel kan de volgende opdrachten krijgen:

- aan de betrokken federale ambtenaren meer duiding geven rond nieuwe fiscale regelgeving;
- praktische organisatorische gevolgen van nieuwe fiscale beleidsinitiatieven in samenspraak met de FOD Financiën bekijken;
- nader onderzoek verrichten naar het voor de Vlaamse overheid gewenste niveau en inhoud van beleidsinformatie en samen met de FOD Financiën bekijken hoe deze zo kostenefficiënt mogelijk kan worden verzameld;
- bij de federale overheidsinstellingen verzamelen van feiten en gegevens die een impact kunnen hebben op het invorderen of het invorderingsgedrag van de gewestbelastingen. Samen met de federale overheidsdiensten, en zonder afbreuk te doen aan de autonomie van de federale overheidsdiensten inzake procesvoering, onderzoeken hoe met behulp van regelgeving het invorderen of invorderingsgedrag verder geoptimaliseerd kan worden.

Door de contacten met de Federale Overheid te intensifiëren, moeten we beter in staat zijn om bij nieuwe regelgeving nog meer met de praktische uitvoerbaarheid ervan rekening te houden. Omgekeerd kan de praktijk uitwijzen dat bestaande regelgeving niet uitvoerbaar is, of zijn doel mist. In deze laatste soort situaties, en in de mate dat onderzoek inderdaad uitwijst dat de uitvoerbaarheid voor onoverkomelijke problemen zorgt, mogen we ons niet schamen om de betreffende regelgeving aan te passen.

Het uitbouwen van die fiscale cel leidt niet tot het aantrekken van nieuwe mensen, maar betekent dat er op een andere manier, meer gecoördineerd, dient gewerkt te worden. Deze cel kan gevormd worden uit de medewerkers van het departement die zich momenteel ook al bezig houden met fiscale en organisatorische materies.

1.2.2. Waarnemingspost voor de gewestelijke fiscaliteit

Bij de Federale Overheidsdienst Financiën werd een ‘Waarnemingspost voor de gewestelijke fiscaliteit’ opgericht. Deze heeft tot doel alle informatie te verzamelen over de federale en gewestelijke fiscaliteit, de evolutie te volgen van de verdeling van fiscale bevoegdheden in andere federale staten, en studies en opzoekingen uit te voeren die nodig zijn voor het vervullen van zijn opdrachten. Daarenboven zal de waarnemingspost adviezen geven en aanbevelingen doen aan de federale minister van Financiën over fiscale materies.

Het spreekt voor zich dat ik er zal voor zorgen dat de informatiedoorstroming van mijn diensten naar deze federaal opgerichte Waarnemingspost, maximaal gebeurt. Het is immers ook in het voordeel van de Vlaamse burger, en het Vlaamse beleid, dat er een centrale gegevensvergaring gebeurt. Bovendien hoop ik om via een goed functionerende communicatie te kunnen komen tot een win-winsituatie. De Waarnemingspost zal immers ook heel wat relevante informatie kunnen aanreiken voor het Vlaamse beleid.

1.2.3. De implementatie van de forfaitaire vermindering van de personenbelasting in de bedrijfsvoorheffing

Om de verrekening van de forfaitaire vermindering van de personenbelasting in de bedrijfsvoorheffing mogelijk te maken, heeft de Vlaamse regering met de Federale Overheid een akkoord gesloten over de financiering van deze Vlaamse vermindering. Door de verrekening van de werkbonus in de bedrijfsvoorheffing wordt de Federale Overheid immers geconfronteerd met een maandelijkse minderontvangst, wat betekent dat deze Vlaamse belastingmaatregel eigenlijk voorgefinancierd wordt door de Federale Overheid.

De Vlaamse regering heeft nu met de Federale Overheid een akkoord gesloten om de financiële gevolgen van deze voorfinanciering op te vangen. Dit akkoord bevat de afrekeningsmodaliteiten van de Vlaamse werkbonus en werd voorafgaandelijk in het Overlegcomité Federale regering – Gewest- en Gemeenschapsregeringen besproken. Het werd intussen geformaliseerd bij koninklijk besluit van 7 juni 2007, en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 21 juni 2007.

Het overleg dat we met de federale overheid gevoerd hebben vindt zijn grondslag in artikel 9, §1 laatste lid van de bijzondere financieringswet van 16 januari 1989. Het bewuste onderdeel van dit artikel 9 stelt dat de afrekeningsmodaliteiten van de toepassing van algemene belastingverminderingen en vermeerderingen, opcentiemen en kortingen, na voorafgaandelijk overleg met de gewestregeringen, bij een koninklijk besluit vastgesteld moeten worden, na overleg in de ministerraad.

In 2008 wil ik als Vlaams minister bevoegd voor de financiën en de begroting werk maken van het opstellen van een algemeen, generiek kader. Op deze wijze wordt vermeden dat voor iedere vermindering of korting die door een gewest beslist wordt, een afzonderlijk koninklijk besluit dient

opgemaakt waarin de afrekening wordt geregeld, en waarvoor telkens opnieuw de instemming van de drie gewesten moet worden gevraagd.

Werken met een generiek kader heeft onmiskenbaar voor alle gewesten voordelen. Een generiek kader regelt duidelijk en definitief de afrekeningsmodaliteiten van om het even welke gewestelijke maatregel op het gebied van de personenbelasting. Daardoor kent de initiatiefnemende overheid voorafgaandelijk de gevolgen van haar maatregel op het vlak van saldobepaling en interestenregeling, waardoor de budgettaire impact, vooral in een meerjarig perspectief, ook beter voorafgaandelijk bepaald zal kunnen worden.

Tenslotte kan men niet ontkennen dat een casuïstische aanpak, waarbij telkens opnieuw overlegd moet worden met alle gewesten, aanleiding kan geven tot allerhande vertragingen. Men kan zich afvragen wat het gevolg is van een expliciet niet-akkoord van één gewest, op de afrekening van een maatregel genomen door een ander gewest.

1.3. Europese contouren van het regionaal fiscaal beleid

De diverse staatsvormingen hebben de Gewesten gradueel meer beleidsruimte gegeven op het vlak van de eigen fiscaliteit. Vlaanderen heeft daar sinds het begin van dit decennium maximaal gebruik van gemaakt en de gewestbelastingen zo hervormd dat ze beter afgestemd zijn op de regionale context.

De Gewesten zijn bij het maken van rechtsregels, net zoals de Federale Staat en elke andere lidstaat in de Europese Unie, verplicht het Europese recht te respecteren. Het Europees recht geldt niet enkel op het niveau van de lidstaten, maar bijvoorbeeld ook op regionaal niveau binnen een lidstaat zelf. Dit is reeds meermaals bevestigd door het Hof van Justitie.

De belangrijkste Europese rechtsregels die de Gewesten dienen te respecteren in de uitoefening van hun bevoegdheden zijn het verbod op discriminatie (artikel 12 E.G.-Verdrag), de vier Europese vrijheden (zie verder) en het verbod op steunmaatregelen (artikel 87 E.G.-Verdrag). De regionale bevoegdheden zijn aldus begrensd door het Europese recht.

Overeenkomstig artikel 12 E.G.-Verdrag is elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden. *Het gelijkheidsbeginsel* vindt zijn neerslag in verschillende verdragsbepalingen. Dit heeft tot gevolg dat een nationale maatregel (of een regionale maatregel) die onverenigbaar is met een specifieke verdragsbepaling, ook onverenigbaar is met artikel 12 van het Verdrag.

Deze specifiekere verdragsbepalingen die ook het verbod op discriminatie huldigen zijn onder meer de artikels in verband met *het vrij verkeer van personen* (dat enerzijds het vrij verkeer van werknemers omvat en anderzijds het recht van vestiging voor zelfstandigen en ondernemingen), *het vrij verkeer van goederen*, *het vrij verkeer van kapitaal* en *het vrij verkeer van diensten*. Telkens impliceert het bestaan van een vrij verkeer in de Europese Unie (en dus ook binnen een Lidstaat zelf tussen de Gewesten onderling bijvoorbeeld) dat discriminatie in principe verboden is. Uit de rechtspraak volgt dat de bepalingen inzake gelijke behandeling niet enkel openlijke discriminatie op grond van nationaliteit verbieden. Dit geldt tevens voor alle vormen van verkapt discriminatie die door toepassing van andere onderscheidingscriteria in feite tot hetzelfde resultaat leiden.

Een regeling die een ongelijke behandeling inhoudt, kan echter soms toch verenigbaar worden beschouwd met het Verdrag. Dit is het geval indien de ongelijke behandeling betrekking heeft op situaties die niet objectief vergelijkbaar zijn (enkel gelijke situaties dienen in principe gelijk behandeld te worden en omgekeerd). Ook maatregelen die worden gerechtvaardigd door een dwingende reden van algemeen belang kunnen in zo'n context verenigbaar zijn met het Verdrag. Maar zo'n regeling kan slechts door een reden van algemeen belang gerechtvaardigd zijn wanneer zij geschikt is om het nagestreefde doel te verwezenlijken en niet verder gaat dan voor het bereiken van dat doel nodig is.

Geen *steunmaatregelen van overheidswege*, inclusief fiscale stimuli mogen worden verleend aan bepaalde ondernemingen of aan bepaalde producten. Volgens vaste rechtspraak heeft het begrip steun een algemenere strekking dan het begrip subsidie. Het betreft niet enkel positieve prestaties van een overheid, maar ook maatregelen die, in verschillende vormen, de lasten verlichten. Een maatregel waarbij de overheid aan bepaalde ondernemingen een belastingvrijstelling verleent die, hoewel in dat kader geen staatsmiddelen worden overgedragen, de financiële situatie van de begunstigden verbetert ten opzichte van de andere belastingplichtige, is bijgevolg als een steunmaatregel te beschouwen.

Algemene fiscale regels die gelden in een bepaalde Lidstaat en die gebaseerd zijn op objectieve en algemeen toepasbare criteria, kunnen doorgaans niet als verboden staatssteun worden aanschouwd. Dit is evenwel anders indien de Lidstaat een bijzondere regeling invoert die afwijkt van het algemene fiscale stelsel. Het E.G.-Verdrag verleent aan de Commissie wel de mogelijkheid om het verstrekken door een lidstaat (of door een Gewest) van steun toe te staan.

Enkele recente casussen hebben aangetoond dat onze regelgeving steeds nauwkeurig aan de voormelde principes dient te worden afgetoetst. Ook bij de verdere uitbouw van de regionale fiscale autonomie is een soortgelijke toetsing onontbeerlijk (zie hierover het punt 5.1 : regionalisering van de vennootschapsbelasting).

1.4. Fiscaal pact met de gemeenten

Zoals in het regeerakkoord is opgenomen, wenst Vlaanderen een globaal fiscaal pact met de gemeenten en provincies af te sluiten. De Vlaamse fiscaliteit en die van de gemeenten (en provincies voor de onroerende voorheffing) zijn tot nu toe verbonden via:

- de opcentiemen op de onroerende voorheffing;
- de opdecim op de verkeersbelasting;
- de beide leegstandsheffingen (bedrijfsruimten en woningen);
- de gewestelijke milieuheffing bedoeld in het afvaldecreet.
-

In het regeerakkoord wordt onder meer verwezen naar een meer bedrijfsvriendelijke fiscaliteit en naar de afschaffing van een aantal kleinere belastingen die heel wat administratieve lasten met zich meebrengen.

Ik wens, uiteraard in overleg met mijn collega bevoegd voor binnenlands bestuur, dit traject te ondersteunen door te onderzoeken op welke manier de eigen Vlaamse fiscaliteit beter op die van de gemeenten en provincies kan afgestemd worden en vice versa. In de eerste plaats moeten hiervoor duidelijke afspraken gemaakt worden, over wie bevoegd is voor welke fiscale materie. Zowel het Vlaamse Gewest, als de lokale besturen zouden het belang van de Vlaamse inwoners moeten kunnen laten primeren boven eigen verantwoordelijkheden en eigen inkomsten.

In de tweede plaats is het wenselijk, om een véél grotere harmonisatie te bereiken tussen de fiscale procedures van de lokale besturen onderling en tussen de gemeentelijke procedures en deze van het Vlaamse Gewest. Als alle fiscale administraties bovendien een codex zouden aanvaarden, waarbij zij bijvoorbeeld gelijke maximum-doorlooptijden en gelijke informatie-verstrekking zouden hanteren, dan zou dit voor de Vlaamse belastingplichtige het gevoel en de zekerheid geven, dat het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenten er zijn voor hem en niet omgekeerd.

In de derde plaats ben ik graag bereid, om – weliswaar rekening houdend met de wensen van lokale besturen en hun vertegenwoordiging – de administratieve gegevens, die in de fiscale databanken van het Gewest zijn opgeslagen, in een twee-richting communicatie te delen met de fiscale databanken van de lokale besturen, met als doel de bevraging van de belastingplichtigen tot het minimum te beperken, een en ander natuurlijk binnen het bestaande wettelijke privacy-kader.

Zekerheid impliceert ook dat burgers en bedrijven moeten kunnen rekenen op een stabiel kader. De saneringsbijdrage op de waterfactuur, de burger meer rechtszekerheid verschaffen door het mogelijk maken van meerjarentarieven voor gemeentebelastingen zijn slechts voorbeelden van thema's waarvan ik weet dat de gemeenten deze in de discussie aan bod willen laten komen.

We mogen evenwel niet uit het oog verliezen dat de fiscale autonomie van de gemeenten, behoudens wettelijke uitzonderingen, onbeperkt is. De decreetgever heeft niet de bevoegdheid om de fiscale bevoegdheid van gemeenten en provincies te beperken. De grondwet heeft die bevoegdheid vooralsnog voorbehouden aan de federale wetgever.

Onverminderd eventuele wijzigingen hierin, ben ik er hoe dan ook van overtuigd, dat in deze discussie het Vlaamse Gewest zich niet als voogdijoverheid van de Vlaamse lokale besturen mag opstellen, maar samen met hen, en dus op basis van vrijwillige toetreding dit klimaat moet scheppen, waarin Vlaamse burgers en bedrijven belastingen niet meer als overheidspesterijen aanzien.

1.5. De kracht van informatie en communicatie

Hoewel ik als minister van Financiën en Begroting de al eerder aangehaalde *fiscal compliance* in de eerste plaats wil bereiken door inhoudelijk sterke en motiverende regelgeving uit te werken, ben ik ervan overtuigd dat het ook belangrijk is de regelgeving en het waarom ervan duidelijk te maken voor elke Vlaming en niet enkel voor fiscalisten. In de voorgaande jaren werd daarom een uitdrukkelijke communicatie rond fiscaliteit gevoerd. 2004 stond communicatief in het teken van de Familie van Vlaanderen, 2007 in het teken van Vlaanderen voor een eigen huis. Beide campagnes combineerden de communicatie van verschillende initiatieven inzake registratie-, schenkings- en successierechten. Ze passen in de betrachtning de burger zowel te informeren over het gevoerde beleid, als in een breder opzet om de burger ook het waarom van dat beleid uit te leggen.

Eerder dan de burger jaarlijks te informeren over de verschillende genomen maatregelen, en zo een informatieve redundantie met mogelijk negatieve gevolgen te creëren, geef ik er de voorkeur aan een voldoende regelmatige grote informatieronde te voorzien, gevolgd door periodes met beperktere impact. Deze laatste zijn immers cruciaal om een gevoel van teveel aan informatie te vermijden, en om een maximaal resultaat met de ingezette middelen te behalen.

Het eerste impactonderzoek van de campagne 2007, uitgevoerd door de VAR, leerde dat de resultaten zeer positief waren, en de burger niet alleen effectief op de hoogte was van de genomen maatregelen, maar vooral ook van het waarom. De impact zal overigens in de tweede helft van 2008 mee worden gemeten aan de hand van het tweejaarlijkse onderzoek naar klantentevredenheid bij het Agentschap Vlaamse Belastingdienst.

In 2007 is een campagne gevoerd rond de registratie-, schenkings- en vooral de successierechten (cf. de vrijstelling van successierechten op de gezinswoning voor de langstlevende partner). Maar dat weren niet de enige thema's. Ook rond de forfaitaire korting op de personenbelasting is een crossmediale campagne opgezet.

Een correcte informatieverstrekking en een positieve imagovorming blijft ook in het komende werkjaar een van mijn prioriteiten. Tijdens de laatste Vlaanderendag is het mij bijvoorbeeld opgevallen hoeveel belangstelling de bezoekers aan mijn kabinet en departement toonden voor de vrijstelling van successierechten voor de gezinswoning die sedert 1 januari 2007 in Vlaanderen van toepassing is. De bestaande informatieve brochures omtrent de successie-, registratie- en schenkingsrechten, die overigens nog steeds in trek zijn, blijven daarom steeds beschikbaar. En ook de Vlaamse website rond fiscaliteit - www.vlaanderen.be/belastingen - blijft de eerste bron voor de burger die op zoek gaat naar informatie. In het kader van het Vlaams Fiscaal Platform, wordt er in 2008 overigens naar gestreefd om het informatieve luik van deze website te integreren met de

interactieve toepassingen. De twee bestaande sites - www.vlaanderen.be/belastingen en www.onroerendevoorheffing.be - zullen daardoor worden samengebracht in 1 bron.

Nieuwe maatregelen en initiatieven zullen ook in 2008 gecommuniceerd worden. Er zal telkens een beperktere, maar evenzeer tijdige en volledige communicatie worden gevoerd. Ook hier blijven de inhoud van de maatregel, en het waarom, kernaspecten van de voorlichting. Ik zal er op blijven toezien dat aan elke mogelijke doelgroep, de voor haar passende informatie aangeleverd wordt.

Ook de samenwerking met andere overheidsinstellingen, en de verdieping ervan, is een aandachtspunt. Ook al zal dit in 2008 misschien niet meteen tot duidelijke en tastbare resultaten leiden, het is een cruciale stap in de ontwikkeling van een communicatiebeleid dat strookt met een verder uitgebouwde Vlaamse fiscaliteit. Vele Vlaamse belastingen zijn immers transactiebelastingen: zij vinden plaats, ter gelegenheid van een speciale gebeurtenis: een overlijden, een aankoop of verkoop van een woning, ..., gebeurtenissen, die elke modale Vlaming – gelukkig niet dagelijks – meemaakt. Zelfs al zijn brede campagnes absoluut nodig, om een maatschappelijke sfeer te scheppen binnen de welke fiscal (non-)compliance een (on)natuurlijk gegeven vormt; zij kunnen nooit mensen de duiding verstrekken, die zij misschien pas binnen 5-10 jaar (of langer) nodig hebben.

Intermediaren, als notarissen, bankdirecteurs hebben me bijvoorbeeld recent aangegeven, dat de maatregelen inzake schenkingsrechten op roerende goederen, voor slechts ca. 30 % van de potentiële doelgroep al bekend zijn, maar ook dat – als de maatregelen worden toegelicht –, zij door de overgrote meerderheid van deze doelgroep als prijzenswaardig en opportuun worden aanzien.

De brede campagne heeft dus wel duidelijk geleid tot een positievere beeldvorming over de Vlaamse belastingen, maar moet mogelijk worden bijgestuurd en/of aangevuld via andere kanalen om doeltreffend de modale Vlaming te benaderen. De rustpauze, die ik in 2008 plan, zal ik derhalve gebruiken om na te gaan, hoe het geheugeneffect voor deze transactiebelastingen kan worden opgedreven. Misschien hoeft er zelfs geen campagne meer te komen: want het beste geheugen is het collectieve geheugen. Mensen kunnen immers ook terecht bij andere mensen, die reeds gebruik hebben gemaakt van deze maatregelen. Die groep wordt steeds groter. Als je buurvrouw of je opa of je nicht je erover kan inlichten dan pas, zal ik zeker zijn, dat de maatregelen echt ten gronde zijn gekend.

2. De Gewestbelastingen: inhoudelijk

2.1. Onroerende voorheffing

2.1.1. Verlaging van onroerende voorheffing voor energiezuinige woningen

In het Vlaamse Regeerakkoord werd volgende maatregel in het vooruitzicht gesteld: “Vanaf 2006 voeren we energieprestatiecertificaten in voor nieuwe woningen. Vanaf 2008 voor bestaande woningen die verhuurd of verkocht worden. Gekoppeld aan de energieprestatiecertificaten verlagen we het gewestelijke aandeel in de onroerende voorheffing voor lage-energiewoningen.”

In mijn beleidsbrief van vorig jaar stelde ik al dat de invoering van een vermindering van het gewestelijke aandeel in de onroerende voorheffing dient gekoppeld te zijn aan de reglementering inzake de energieprestatiecertificaten.

Afhankelijk van de aard van de gebouwen is de stand van zaken verschillend:

- voor nieuwbouwwoningen bestaat het energieprestatiecertificaat als concept al sinds 1 januari 2006;
- voor bestaande woningen zal – vermoedelijk eind dit jaar, na advies van de SERV en de MINA-raad – de Regering het besluit goedkeuren dat de uitvoering van een energieaudit en de

voorlegging van een energieprestatiecertificaat regelt bij verkoop en verhuur van residentiële gebouwen;¹

- voor publieke gebouwen werd een energieprestatiecertificaat ingevoerd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2007;
- voor niet-residentiële gebouwen moet de invoering van een energieprestatiecertificaat uiterlijk vóór januari 2009 een feit zijn; de ontwerpregelgeving zal hiervoor begin 2008 aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

Hoewel alle noodzakelijke voorbereidingen intussen een aanvang lijken te hebben genomen, is het wenselijk de definitieve regelgeving af te wachten. Pas dan kan ik de concrete modaliteiten laten uitwerken en de systemen laten opzetten die de vermindering van de onroerende voorheffing koppelen aan deze energieprestatiecertificaten. De *automatische* toekenning van de vermindering moet daarbij de na te streven regel zijn: eenvoud, en een minimum aan administratieve rompslomp. Daartoe moet voor 100% duidelijk zijn welke gegevens de Vlaamse Belastingdienst nodig zal hebben om dergelijke vermindering efficiënt en correct toe te kennen, en bijkomend uiteraard dat de benodigde gegevens ook daadwerkelijk aangeleverd kunnen worden door het Vlaams Energieagentschap.

Een eerste analyse aan de hand van de ontwerp teksten toont aan dat er zich geen grote praktische problemen zouden mogen stellen om dergelijke vermindering in de onroerende voorheffing automatisch toe te kennen. Alle energiecertificaten zouden immers een kengetal bevatten dat het energieverbruik per m² aangeeft. Als de databank met deze kengetallen gekoppeld wordt aan de kadastrale gegevens van de gebouwde onroerende goederen, kan de Vlaamse Belastingdienst een automatische vermindering berekenen en van de te betalen aanslag aftrekken.

2.1.2. Opcentiemen onroerende voorheffing: een binnengemeentelijke differentiatie?

Een aantal Vlaamse steden en gemeenten wordt de laatste jaren geconfronteerd met problemen zoals stadsvlucht, en de daarmee verbonden leegstand en verloedering van bepaalde buurten.

Andere gemeenten daarentegen, kennen een sterke aantrekkingskracht, wat resulteert in een sterke inwijking, een opwaardering van bepaalde buurten en een hiermee gepaard gaande stijging van de grond- en woningprijzen.

Elke gemeente zou de mogelijkheid moeten hebben om gericht de problemen van bepaalde wijken aan te pakken, om een gericht beleid te voeren ter versterking van dorps- en stadskernen.

De Vlaamse Regering heeft zich in haar regeerakkoord dan ook geëngageerd om de mogelijkheden te onderzoeken om de lokale besturen toe te laten de gemeentelijke fiscaliteit te differentiëren. Een voorstel van decreet werd reeds door enkele Vlaamse parlementsleden op 10 mei 2006 ingediend, maar na advies van de raad van state op 28 februari 2007 opnieuw ingetrokken. Volgens de Raad van State is het gewest immers in beginsel niet bevoegd om een dergelijke regeling uit te vaardigen.

Om mij een juist beeld te kunnen vormen van de problematiek had ik aan het toenmalige Spoor Fiscaliteit binnen het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen gevraagd om de behoefte aan selectiviteit van de opcentiemen op onroerende voorheffing in Vlaanderen te onderzoeken.

Uit hun rapport², na de analyse van een enquête bij de Schepenen van Financiën, is gebleken dat maar liefst 74% van de bevroegde schepenen geen voorstander is van verschillende tarieven opcentiemen binnen de grenzen van eenzelfde gemeente of stad.

¹ Op 19 juli 2007 werd een voorontwerp van besluit houdende de invoering van het energieprestatiecertificaat residentiële gebouwen bij verkoop en verhuur en de uitvoering van de energieaudit, principieel door de Vlaamse Regering goedgekeurd;

² Studie van de lokale bedrijfsheffingen: deel 5 - De Schepenen van Financiën aan het woord over de verwachtingen m.b.t. het Fiscaal Pact en de wenselijkheid van de invoering van tariefdifferentiatie voor de OV, SBOV – Spoor Fiscaliteit, 27 januari 2006

Als belangrijkste tegenargumenten worden door de gemeentelijke overheden aangehaald:

- het doorbreken van het gelijkheidsbeginsel;
- de vermindering van de transparantie voor de burgers;
- een verhoogde complexiteit voor burger en gemeentelijke overheid;
- een verhoogde administratieve druk.

Bovendien formuleerden de schepenen die wel voorstander waren, een aantal randvoorwaarden:

- de compensatie van het inkomstenverlies door het gemeentefonds, of de mogelijkheid gedifferentieerde opcentiemen te heffen inzake personenbelasting;
- een verregaande autonomie van de gemeenten bij het bepalen van de gebieden en bewoners die kunnen genieten van deze differentiatie;
- de aanzet tot een nieuwe perequatie.

Het valt op dat vooral landelijke gemeenten er geen voorstander van zijn, terwijl de meeste stedelijke vertegenwoordigers, wel vragende partij zijn. Bovendien begrijp ik vanwege de VVSG dat binnen de gemeentelijke colleges de voorstanders van deze zeer belangrijke aanpassing vooral te vinden zijn bij de schepenen, die instaan voor onder meer ruimtelijke ordening en wijkvernieuwingen .

Als Vlaams Minister, die de beide bevoegdheden combineert, kan ik perfect deze ambiguïteit aanvoelen. Eenvoudige en transparante regelgeving draagt bij tot een beter begrip en draagvlak ervan bij de belastingbetaler. Anderzijds zijn belastingen een krachtig middel om aan te zetten tot gedragswijzigingen, veel krachtiger dan de omweg om eerst belastingen te innen en nadien subsidies te geven. Dat is ook de reden, waarom ik mij inzet om de Vlaamse Gewestbelastingen om te vormen tot gedragsstimulerende belastingen in plaats van louter financieringsmiddelen.

Ik vind het dan ook passend, dat er ruimte wordt gegeven aan de gemeenten, op voorwaarde echter dat dit geen aanleiding geeft tot een uitdeining van de administratieve lasten. De facto zal dus moeten nagegaan worden, of de gebeurlijke verzwaring van de fiscale procedure méér dan afdoende wordt gecompenseerd, bijvoorbeeld door het verdwijnen van complexe gemeentereglementering voor subsidies. Indien dit het geval is, dan ben ik graag bereid, om als partner van de lokale besturen op te treden en de consequenties te nemen.

Maar het spreekt vanzelf dat de regelgeving begrijpbaar en uitvoerbaar moet blijven. Momenteel is er geen echte consensus over de vraag op welke basis de opcentiemen kunnen worden gedifferentieerd. Gesuggereerde pistes daaromtrent zijn onder meer de hoogte van het kadastraal inkomen, de ligging van het onroerend goed (bv. verhoogde op verlaagde opcentiemen voor onroerende goederen gelegen in een bepaalde wijk), of gemengde criteria zoals een combinatie van het kadastraal inkomen en de financiële toestand van de belastingplichtige. In elk geval dienen bepaalde kernbegrippen die de gemeenten zouden hanteren, zoals “buurt”, “verwaarlozing”, “kansarm”, een eenduidige definitie te krijgen.

Indien de gemeenten bij een mogelijke differentiatie de volledige keuzevrijheid zouden krijgen, dan kunnen uiteraard heel wat praktische problemen opduiken. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Hoewel geweten is welke kadastrale afdelingen en welke straten in een bepaalde gemeente liggen, zullen de grenzen van een bepaalde wijk, die doelgroep is van verlaagde opcentiemen, niet noodzakelijk gelijk lopen met de grens van een kadastrale afdeling of zelfs van eenzelfde straat. Zo zou langs de ene kant van de spoorweg de stationsbuurt verwaarloosd kunnen zijn, terwijl langs de andere kant moderne flatjes of kantoren het straatbeeld bepalen. De gemeente zou kunnen oordelen om de opcentiemen gericht aan te passen en dat niet voor de gehele “Stationstraat” te willen doen.

Kortom: een differentiatie op geografische basis moet ook kunnen vertaald worden naar de technische wereld van straatcodes, afdelingen en leggers. Momenteel zijn de daartoe benodigde data niet voorhanden en zijn deze ook moeilijk te verzamelen. In dergelijke omstandigheden zou een correcte doorstorting van de voorschotten op de opcentiemen bijzonder risicovol blijken. Het Vlaamse Gewest of de gemeenten riskeren dan ook een financiële kater wanneer een binnengemeentelijke differentiatie

niet sluitend kan worden geïmplementeerd en de door te storten opcentiemen foutief zouden worden ingeschat.

Derhalve moeten - in samenspraak met de gemeenten - grenzen kunnen worden gesteld aan de vrijheid. Zoals geweten is dit echter voorlopig voorbehouden aan de federale wetgever en zal deze afgrenzing bijgevolg op vrijwillige basis moeten tot stand komen.

Tenslotte is een niet onbelangrijk gegeven, dat de invoering ervan een zekere overgangstijd zal vereisen, om de ICT-processen aan te passen en te testen. Hoe éénduidiger de differentiatiemogelijkheden zijn, hoe gemakkelijker zij op voorhand generiek kunnen opgezet worden; hoe disparater zij zijn, hoe meer tijd er zal verlopen, om ze daadwerkelijk te implementeren.

2.1.3. Duidelijkheid over de vrijstelling van onroerende voorheffing voor goederen gebruikt voor onderwijs

Met een circulaire die werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 11 september 2007 heeft de Vlaamse belastingdienst duidelijkheid gecreëerd over de voorwaarden van de vrijstelling van onroerende voorheffing die wordt toegekend voor goederen die gebruikt worden voor onderwijsdoeleinden.

De standpunten opgenomen in de circulaire zijn het resultaat van een analyse van de veelvuldige rechtspraak over dit thema, en rekening houdende met de praktische toepassing ervan op het terrein.

De vrijstelling van onroerende voorheffing is gekoppeld aan drie voorwaarden : het ontbreken van winstoogmerk, het systematisch verstrekken van onderwijs volgens de verhouding leerling-leermeester, en de hoofdzakelijke bestemming van het goed tot didactische doeleinden.

De vereiste van het ontbreken van winstoogmerk betekent niet dat het gebouw geen inkomsten zou mogen genereren, bijvoorbeeld uit een verhuring of terbeschikkingstelling aan jeugd- of sportverenigingen, zolang die inkomsten maar herbested worden aan onderwijsdoeleinden.

Het systematisch verstrekken van onderwijs impliceert dat bijvoorbeeld ook sportclubs en jeugdbewegingen aanspraak kunnen maken op een vrijstelling voor hun lokalen, mits er sprake kan zijn van onderricht volgens de verhouding leermeester-leerling.

Naast de infrastructuur die hoofdzakelijk voor het eigenlijke onderwijs wordt aangewend, kunnen ook gebouwen die noodzakelijk zijn voor de goede werking en organisatie van het onderwijs – ook al wordt er geen onderricht gegeven - van de onroerende voorheffing vrijgesteld worden.

Met deze circulaire wordt duidelijkheid en rechtszekerheid geboden aan scholen en organisaties die bereid zijn hun infrastructuur ook ter beschikking van andere organisaties te stellen. Het gebruik van de turnzaal tijdens het weekend of op woensdagnamiddag wordt – binnen duidelijk omschreven voorwaarden – niet gepenaliseerd door een verlies van de vrijstelling van onroerende voorheffing.

2.2. Gewestbelastingen in het perspectief van het decreet grondbeleid

2.2.1. Daadwerkelijke inning van de planbatenheffing

In mijn beleidsbrief Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed voor 2007 ging ik al in op mijn streven naar het opstellen van een grondbeleidsplan en het uitvaardigen van een decreet grondbeleid in uitvoering hiervan. Ik besprak er een aantal te nemen concrete stappen, samengebracht in een eerste actieprogramma, vooraleer de goedkeuringsprocedure van een decreet grondbeleid op te starten. Eén

van die concrete stappen betrof het uitwerken van een werkbare planbatenheffing en de nodige decretale aanpassingen daartoe.

Intussen werden door ambtelijke werkgroepen – samengesteld uit vertegenwoordigers van zowel het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening als het beleidsdomein Financiën en Begroting – tekstvoorstellen voorbereid die van de planbatenheffing een slagkrachtig instrument kunnen maken. Vanzelfsprekend werd ook aandacht besteed aan de praktische werkbaarheid ervan, zowel voor de instanties die zullen instaan voor het verzekeren van de registratieprocedure en het aanleveren van de noodzakelijke gegevens, als voor de uiteindelijke innende instantie, de Vlaamse Belastingdienst.

Gelet op het grote belang van een accurate gegevensbehandeling en -verwerking zal ik de onderlinge samenwerking tussen de betrokken entiteiten stimuleren en bewaken. Het afsluiten van samenwerkingsprotocollen tussen zowel de overheden, die instaan voor het opmaken van de ruimtelijke uitvoeringsplannen die de planbaten zullen doen ontstaan, als de entiteiten op Vlaams niveau die zullen bevoegd zijn voor de bezwaar- en inningprocedures, verdient aanbeveling. Efficiëntie en subsidiariteit dienen de leidraad te vormen voor een correcte taakverdeling en werkafspraken tussen de verschillende betrokken instanties, waarbij speciale aandacht dient te blijven uitgaan naar het vermijden van bijkomende administratieve lasten, zowel voor burgers als overheden.

Mee om die reden ga ik uit van een inbedding, voor wat betreft de inning- en invorderingsprocessen van deze planbatenheffing, in het Vlaams Fiscaal Platform (VFP), dat in vorige beleidsbrieven reeds ruim aan bod kwam en waarvoor, zoals ik verder zal aangeven, intussen de daadwerkelijke implementatie nadert. Bij voorkeur zou de inschakeling in het VFP vanzelfsprekend onmiddellijk gebeuren, om daadwerkelijk onmiddellijke schaalvoordelen te creëren door het afstemmen op de inning van andere belastingen waarvoor de Vlaamse Belastingdienst instaat. Mocht de opname van de planbatenheffing in het VFP niet op erg korte termijn in te passen zijn in de huidige projectplanning, zal ik kiezen voor een informaticasysteem met minimale – maar performante – functionaliteiten, teneinde de investering in een overgangsfase zo klein mogelijk te houden.

2.2.2. Leegstandheffing op woningen: behoud of overheveling naar gemeenten ?

Voor de leegstandsheffing woningen herhaal ik mijn conclusie uit mijn beleidsbrief 2007: de heffing op leegstaande en/of verwaarloosde woningen kan best overgeheveld worden naar het gemeentelijk niveau, de heffing op ongeschikte en/of onbewoonbare woningen kan best op Vlaams niveau blijven. Bij de overheveling kan eveneens een zekere bijstand verleend worden aan de gemeenten, deze zou bijvoorbeeld de vorm kunnen aannemen van administratieve afhandeling via het Vlaams Fiscaal Platform, of van het verlenen van bijstand bij de opbouw of het beheer van de inventaris.

Conform aan voorgaand standpunt laat ik de ontwerp teksten voorbereiden die deze overheveling concreet moeten regelen, verder bouwend op tekstvoorstellen in deze zin die reeds eerder door mijn medewerkers en administratie werden uitgewerkt.

In afwachting van deze overheveling, volg ik de bestaande situatie van deze heffing uiteraard op de voet. Het valt nog af te wachten of de hervormingen die het Vlaams Parlement in 2004 aan de procedure heeft aangebracht volstaan om een nieuwe ontsporing van de bezwarenstroom te voorkomen. Momenteel worden enkel de eigenaars van verwaarloosde en onbewoonbaar of ongeschikt verklaarde woningen aan een heffing onderworpen. De categorie die de in het verleden de meeste problemen heeft veroorzaakt, met name de leegstaande panden, komt pas in 2008 aan bod. Aangezien de eerste aanslagen daarvoor nog niet werden verstuurd, zal een eerste zinvolle evaluatie pas mogelijk worden nadat een tweetal kwartaal-verzendingen uitgestuurd zullen zijn. Dit is medio 2008.

In tussentijd zijn uiteraard wel aangepaste cijfers ter beschikking met betrekking tot de heffingen opgelegd omwille van ongeschiktheid of onbewoonbaarheid:

Overzicht toestand per 1 augustus 2007

1. Aantal verstuurde aanslagbiljetten per kohierartikel (= aantal belaste panden)

Kwartaal	Datum verzending	Aantal aanslagbiljetten	Ingekohierd bedrag	Geïnd bedrag	% geïnd t.o.v. ingekohierd	Aantal ingediende bezwaren	% ingediende bezwaren	% afgehandelde bezwaren
1/2006	28/06/2006	486	1.894.105,23	298.891,81	15,78%	243	50,00	97,94%
2/2006	28/09/2006	492	2.366.933,98	444.598,14	18,78%	264	53,66	88,64%
3/2006	14/12/2006	527	2.789.330,22	326.004,60	11,69%	261	49,53	49,04%
4/2006	20/03/2007	541	2.795.912,08	320.472,95	11,46%	301	55,64	12,29%
Totaal 2006		2.046	9.846.282	1.389.968	14,12%	1.069	52,25	59,59%
1/2007	20/06/2007	536	3.311.741,74	205.861,83	6,22%	104	19,40	5,77%
Totaal 2007		536	3.311.742	205.862	6,22%	104	19,40	5,77%
Eindtotaal		2.582	13.158.023	1.595.829	12,13%	1.173	45,43	54,82%

2. Aantal personen aan wie een aanslag of kopie werd verstuurd

Kwartaal	Datum verzending	Aantal aanslagbiljetten (incl. kopies)	Aantal ingediende bezwaren	% ingediende bezwaren	% afgehandelde bezwaren
1/2006	28/06/2006	653	296	45,33	97,97%
2/2006	28/09/2006	665	310	46,62	88,39%
3/2006	14/12/2006	676	300	44,38	48,33%
4/2006	20/03/2007	753	346	45,95	10,98%
Totaal 2006		2.747	1.252	45,58	59,66%
1/2007	20/06/2007	700	115	16,43	5,22%
Totaal 2007		700	115	16,43	5,22%
Eindtotaal		3.447	1.367	39,66	55,08%

Het voorliggende percentage ingediende bezwaren t.o.v. het aantal verstuurde aanslagbiljetten is nog zeer voorlopig, aangezien per 1 augustus voor het eerste kwartaal van 2007 de bezwaartermijn nog niet verstreken was.

2.3. Inzake registratie- en successierechten

2.3.1. Vrijstelling van successierechten voor de gezinswoning in voordeel van de langstlevende partner

Dankzij het decreet van 7 juli 2006 houdende vrijstelling van successierechten ten voordele van de langstlevende partner voor de nettowaarde van de gezinswoning, zal een langstlevende partner met ingang van 1 januari 2007 voortaan geen successierechten meer betalen op de nettowaarde van de gezinswoning. De regeling is eveneens van toepassing op het recht van overgang bij overlijden ingevolge het overlijden van een niet-rijksinwoner. In uitvoering van het regeerakkoord "Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen", heeft de Vlaamse Regering hiermee gezorgd voor een zinvolle en substantiële lastenverlaging die ten goede komt aan zowat alle Vlaamse gezinnen.

De vrijstelling geldt voor gehuwden, wettelijk en feitelijk samenwonenden en heeft betrekking op het netto-aandeel dat de langstlevende partner in de gezinswoning bekomt bij het overlijden van de eerststervende. Niet enkel samenwonende partners, maar bijvoorbeeld ook een samenwonende broer of zus komen in aanmerking. De vrijstelling is evenwel niet van toepassing wanneer de samenwoner een erfgenaam in rechte lijn is (ouder, kind, kleinkind) of een verkrijger die daarmee wordt gelijkgesteld (stiefkind, zorgkind,...).

Met deze maatregel heb ik mijn beleid inzake het stimuleren van de eigendomsverwerving en de humanisering van de successierechten verder gestalte gegeven. Naast een aantal initiatieven die ik hiervoor in het verleden heb genomen moet deze lastenverlaging een bijkomende fiscale impuls geven aan de Vlaamse gezinnen om de eigendomsverwerving in Vlaanderen te vergemakkelijken. De vorige maatregelen hebben ertoe bijgedragen dat het aantal woningen in eigendom (woningen bewoond door hun eigenaar), ondanks de grote prijsstijgingen fors is toegenomen. Momenteel bezit reeds 74% van de Vlamingen een eigen woning, het streefdoel van de Vlaamse Regering ligt echter op 82%. Door nu een vrijstelling van successierechten in te voeren ten voordele van de langstlevende partner op de gezinswoning, worden (jonge) gezinnen als het ware actief aangemoedigd tot eigendomsverwerving. Daarnaast kunnen we met zekerheid aannemen dat door deze vrijstelling de kans zal vergroten dat de langstlevende partner de gezinswoning zal kunnen behouden. Beide effecten zullen bijgevolg (weliswaar op termijn) het woningbezit in Vlaanderen bevorderen.

Wat deze maatregel echter zo bijzonder maakt is het breed maatschappelijk draagvlak. Het is de bekommernis van zowat alle Vlamingen om bij het overlijden van een dierbare partner het leed nog niet eens bijkomend en onnodig te verzwaren. Tegelijkertijd met een lastenverlaging werd hierbij dan ook een latente onrechtvaardigheid uit de wereld geholpen.

De concrete resultaten van deze vermindering moeten nog worden afgewacht. Gezien de recente inwerkingtreding van deze vrijstelling (slechts geldig voor overlijdens vanaf 1 januari 2007) en gelet op de wettelijk toegestane termijn van aangifte van de nalatenschap (5 maanden bij overlijden in België, 6 maanden bij overlijden in een Europees land en 7 maanden bij overlijden buiten Europa), is het momenteel nog onmogelijk om de precieze effecten hiervan in kaart te brengen.

Het prijskaartje van de vrijstelling werd ingebed in de meerjarenbegroting die de Vlaamse Regering heeft uitgetekend. De impact van de vrijstelling wordt voor 2007 geraamd op 27 miljoen euro. Vanaf 2008 zou de maatregel op kruissnelheid moeten zijn en worden de gederfde inkomsten ten gevolge van de vrijstelling geraamd op 45 miljoen euro.

Een simulatie op basis van het aantal aangiften volgens de verwantschapsgraad leert ons dat er voor de eerste 6 maanden van 2007, een totaal bedrag van 68,6 miljoen euro aan te betalen rechten ontstonden in de categorie 'echtgenoot en samenwonenden'. Rekening houdende met het aandeel 'onroerende goederen' (52%) in deze te betalen rechten komt dit neer op een bedrag van 35,7 miljoen euro. Rekening houdende met het feit dat ongeveer 74% van de woningen bewoond wordt door hun eigenaar, zullen de gederfde inkomsten tengevolge van deze vrijstelling 26,4 miljoen euro bedragen. Op jaarbasis geeft dit uiteindelijk een bedrag van 52,8 miljoen euro. Dit bedrag is een maximum, aangezien we in de berekeningen geen rekening hebben gehouden met het aandeel 'onroerende goederen – niet woningen', zoals bouwgronden, landbouwgronden,..., waarop de ingevoerde vrijstelling niet van toepassing is.

Zoals gesteld is de uitkomst van de maatregel nog niet erg duidelijk, al leid ik uit de eerste binnengekomen cijfergegevens af dat de maatregel bij de bevolking blijkbaar nog niet voldoende gekend is. Om de vrijstelling te kunnen toepassen is immers vereist dat de erfopvolgers in de aangifte van nalatenschap aanduiden welk onroerend goed door de erflater als gezinswoning werd gebruikt. Uit de tot nog toe ingediende aangiften is gebleken dat erfopvolgers hiervan niet altijd op de hoogte zijn. Voor 2008 voorzie ik dan ook een aantal maatregelen die moeten voorkomen dat een langstlevende partner de vrijstelling zou mislopen omdat vergeten werd een administratieve formaliteit te vervullen. Mogelijke initiatieven waaraan ik denk zijn het aanpassen van het aangifteformulier of een onderzoek naar de mogelijk ambtshalve toepassing van de vrijstelling. Hiervoor is vanzelfsprekend overleg met de federale administratie noodzakelijk. ,

2.3.2. Onderzoek van de globale berekeningstechniek successierechten

De verlaging van de successierechten in Vlaanderen is zonder meer een succesverhaal. Sedert 1 januari 2000 hebben onder meer volgende maatregelen ingang gevonden :

- Het onder voorwaarden 'belastingvrij' overgaan van een familiale onderneming op de erfgenamen
- gelijkschakeling samenwonenden met gehuwden
- de relatie stiefouder-stiefkind en de relatie zorgouder-zorgkind wordt gelijk behandeld zoals tussen ouders en kinderen;
- een vrijstelling aan de voet van het tarief voor erfenissen ontvangen door gehandicapte personen
- een vrijstelling van successierechten voor bossen en voor gronden gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk

- een vrijstelling van successierechten en het recht van overgang bij overlijden voor de nettowaarde van de gezinswoning ten voordele van de langstlevende partner

Een duidelijker bewijs dat met een goed doordachte fiscale politiek het algemene beleid gericht kan ondersteund worden bestaat er volgens mij niet. Al deze maatregelen hebben ervoor gezorgd dat successierechten voor de burger ook beter aanvaardbaar worden.

Dit pad van zinvolle en gerichte maatregelen wens ik verder te bewandelen.

Een van mijn aandachtspunten is de maatregel uit 1997 waarbij in de zijlinie en tussen niet-verwante personen de tarieven niet langer op de individuele erfdelen afzonderlijk, maar wel op de globale erfenis worden toegepast. De eenvoud, die men destijds voor ogen had, leidt in praktijk immers in een aantal gevallen, niet tot vereenvoudiging, maar tot complexe berekeningen, waarbij tweedegraads vergelijkingen nodig blijken te zijn, om de verschuldigde belastingen te berekenen. Dit is voor mensen onbegrijpelijk en bijgevolg een bron van ergernis en wantrouwen. Mensen begrijpen ook niet dat als ze een kleine erfenis krijgen van bijvoorbeeld 1000 euro, het Vlaamse Gewest hiervan 65 % wegbelast enkel omdat ze deel uitmaakt van een grotere successie. Het feit ook dat sommige erfopvolgers financieel gepenaliseerd worden voor verzuimen of tekortschattingen begaan door andere erfopvolgers is moeilijk aan betrokkenen te verklaren.

Ik wil daarom, nog in de loop van 2007 en verder in 2008 nagaan, wat de impact kan zijn van een aanpassing van deze berekeningswijze.

2.3.3. Naar een harmonisering van de fiscale voordelen bij de aankoop van een eerste woning ?

Belastingplichtigen die zich een woning willen aanschaffen komen sinds de hervorming van 2002 in aanmerking voor diverse kortingen op de registratierechten. Concreet bestaan naast de meeneembaarheid, twee stelsels waarbij kan genoten worden van een vermindering van de fiscale lasten verbonden aan eigendomsverwerving. Het zogenaamd. klein beschrijf werkt in op het tarief, dat door deze modaliteit gehalveerd wordt; het abatement vermindert de grondslag waarop het registratierecht geheven wordt. Aan beide voordelen zijn een reeks voorwaarden verbonden en in bepaalde gevallen kan van beide gunstregimes cumulatief genoten worden.

Vooraf de regeling van het klein beschrijf lijkt aan evaluatie toe. Belastingplichtigen, notarissen, ontvangers van registratiekantoren en vastgoedexperten wezen in het verleden geregeld op de omvangrijke regelgeving die het naast elkaar bestaan van deze diverse voordelen heeft gegenereerd. Vanuit diverse hoeken was in het verleden een vraag naar vereenvoudiging te horen. Ondanks het feit dat beide voormelde gunstregimes eigenlijk in se dezelfde doelgroep hebben (meer bepaald kandidaat-kopers die nog geen eigen woning bezitten), verschillen de grond- en vormvoorwaarden (o.a. qua woningbezit en verblijf) om in aanmerking te komen voor beide stelsels toch enigszins. Deze subtiel verschillende voorwaarden maken het voor de belastingbetaler dan ook complex, waardoor men zich vragen kan stellen bij de efficiëntie en het nut van het naast elkaar bestaan van beide gunstregimes.

Bovendien kan worden betwijfeld of het klein beschrijf wel nog in overeenstemming is met de oorspronkelijke uitgangspunten. Het klein beschrijf is ingevoerd vanuit uitgesproken sociale bekommernissen. Via deze tariefvermindering wilde men voor de lagere inkomensgroepen in de maatschappij de mogelijkheden veilig stellen om een gezinswoning te verwerven. In tweede instantie vormde het klein beschrijf een instrument van het beleid gericht op stadsontwikkeling en herwaardering van achtergestelde buurten. Door de tariefkorting werden kopers aangemoedigd panden in minder goede staat te kopen en te renoveren, wat de algemene woonkwaliteit ten goede kwam. De wetgever probeerde deze doelstellingen te bewaken door onder meer de voorwaarde in te bouwen dat het K.I. (aangepast aan de gezinstoestand en de kinderen ten laste) welbepaalde maxima niet mocht overschrijden. Deze voorwaarde heeft echter over de laatste decennia sterk aan betekenis verloren. Het

K.I. is immers gebaseerd op een netto-huurwaarde zoals deze werd vastgesteld per 1 januari 1975. Omdat nadien geen algemene perequatie meer plaatsgevonden heeft maar enkel lineaire indexeringen doorgevoerd werden, is het K.I. in een aantal gevallen niet meer representatief voor de werkelijke geïmputeerde huurwaarde van de woning. Notarissen en vastgoedmakelaars stellen in dit verband vast dat een niet onaanzienlijk aantal woningen die op basis van het lage K.I. het klein beschrijf mogelijk maken, toch tegen zeer hoge verkoopprijzen van de hand gaan. Verder kan ook de vraag gesteld worden of het K.I. niet net een slecht gekozen criterium is wanneer het klein beschrijf wordt gehanteerd als een middel in de strijd tegen stadsverloedering en verkrotting van wijken. Experts stellen echter dat een zeer groot aantal panden met een laag K.I. op het platteland te situeren zijn, waar dergelijke stadsvernieuwingsprojecten ver te zoeken zijn. Verder zijn een aantal panden, die inmiddels al verschillende renovatiebeurten achter de rug hebben, nooit aan een nieuwe taxatie onderworpen, waardoor ze al lang niet meer aan de definitie van een bescheiden woning beantwoorden.

Het aanwenden van de toegerekende huurwaarde van een pand als basis van de toekenning van een korting op transactiebelastingen, is overigens een vrij unieke werkwijze. Uit een overzicht van de regelgeving rond overdrachtsbelastingen in meer dan 30 landen opgemaakt door het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting, blijkt dat nergens elders ter wereld fiscale voordelen op die manier worden bepaald.

Ik blijf wel sterk geloven in de noodzaak van een fiscale begunstiging van aankopen van een eerste woning. Ik wil dus niet zonder meer het klein beschrijf afschaffen, idealiter zou het worden geïntegreerd in het systeem van het abatement.

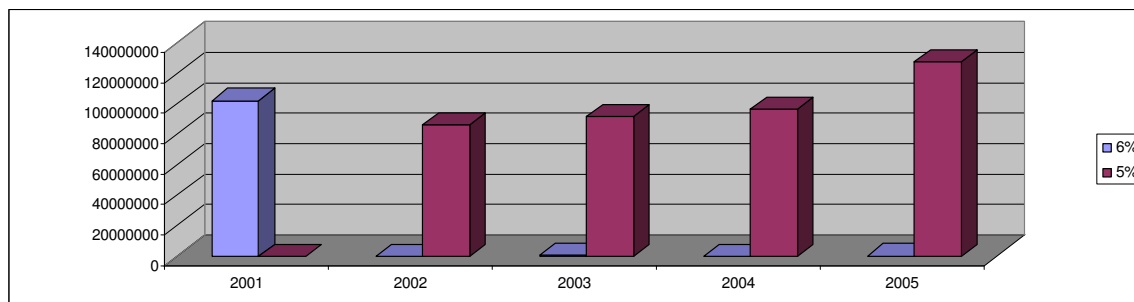
Het klein beschrijf vormt immers maar een van de manieren om de fiscale druk voor specifieke doelpublieken doelbewust te reduceren. Een andere optie is bovenop het bestaande abatement, dat als een basisabatement zou kunnen beschouwd worden, een extra abatement toe te staan in die gevallen die sociaal gezien wenselijk zijn of vanuit urbanistisch oogpunt opportuun zijn. Het huidige abatement, dat erin bestaat dat een schijf van 15.000 euro van de belastbare grondslag wordt vrijgesteld van registratierechten, heeft voornamelijk tot doel de jongere generaties te helpen bij de verwerving van een eerste eigendom. Uit het rechtsvergelijkend onderzoek van het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting is overigens gebleken dat Vlaanderen hier aansluit bij o.a. Ierland, Finland en Australië, waar het gebruik van dergelijke “first time homebuyers- discounts” eveneens ingeburgerd is.

Het steunpunt onderzoekt de gunstregelingen zoals deze in het buitenland en in de andere gewesten bestaan, en vooral de voorwaarden en de criteria die daaraan gekoppeld worden. Soms wordt een fiscale vermindering toegekend wanneer de waarde van de transactie een maximumbedrag niet te boven gaat, in andere landen wordt gekeken naar de ligging of de kenmerken van het onroerend goed.

Het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting gaat momenteel na of deze regelingen hun doel bereiken en of de elders gehanteerde criteria ook bruikbaar en voorhanden zijn voor Vlaanderen.

Uitgaande van een budgetneutrale operatie is de omvang van vervangende fiscale verminderingen of voordelen beperkt door de opportunitetskost van het klein beschrijf. Het aandeel van de opbrengsten van de registratierechten voor de groep klein beschrijf bleek over de periode 2001 tot en met 2005 te variëren van 8,40% tot 10% van de totale ontvangsten uit de registratierechten voor het Vlaams gewest.

jaar	6%	5%	som	tot ontv	% tot ontv
2001	102449175	-	102.449.175,3	1.048.892.998,00	9,77%
2002	0	86649024,7	86.649.024,7	967.030.007,00	8,96%
2003	532008,97	91651788	92.183.797,0	1.003.187.153,95	9,19%
2004	0	96801787,7	96.801.787,7	1.152.265.036,00	8,40%
2005	185275,95	127457253	127.642.528,6	1.348.910.539,37	9,46%

2.3.4. Aanpassingen aan het registratierecht op hypotheekvestigingen

Als u een lening of kredietopening aangaat bij een financiële instelling, bijvoorbeeld voor de aankoop of renovatie van een gezinswoning, zal deze instelling u wellicht vragen uw onroerend goed in hypotheek te geven tot zekerheid van de terugbetaling van de geleende sommen, interesten en kosten. Om deze hypotheekvestiging aan derden tegenstelbaar te maken wordt zij door middel van een notariële akte ingeschreven in de registers van de hypotheekbewaarder.

Op zijn beurt is de notaris verplicht deze notariële akte ter registratie aan te bieden en aan de ontvanger der registratie het verschuldigde registratierecht te betalen. Het tarief van het registratierecht op de vestiging van een hypotheek op een in België gelegen onroerend goed bedraagt 1%. Het wordt geheven op het bedrag van de sommen die gewaarborgd zijn door de hypotheek, met uitsluiting van de interesten van drie jaar, die gewaarborgd zijn door artikel 87 van de Hypotheekwet.

De toekenning van een vrijstelling op de hypotheekvestigingen tot 100.000 euro kan voor de burger een direct maximumvoordeel opleveren van 1.000 euro.

In mijn vorige beleidsbrief heb ik duidelijk aangegeven dat het doorvoeren van deze beleidsintentie niet mag leiden tot het opleggen van buitensporige of onredelijke lasten aan de burger of de administratie. Na uitvoerig overleg tussen mijn kabinet en de Vlaamse belastingadministratie enerzijds, en de FOD Financiën en de Koninklijke Federatie van het Belgische Notariaat anderzijds, is gebleken dat wellicht uitgekeken moet worden naar alternatieve oplossingen die eenzelfde doel nastreven.

Een gelijkaardig resultaat kan immers bekomen worden door het verhogen van het abatement bij de aankoop van een eerste woning. Het abatement is immers een duidelijk, eenvoudig, en ruim bekend instrument, dat zijn efficiëntie al bewezen heeft. Ik zal daarom verder laten onderzoeken of beide maatregelen dezelfde doelgroepen bereiken. Zo dat het geval is, is het een perfect aanvaardbaar alternatief.

Een ander aspect uit het regeerakkoord dat betrekking heeft op het registratierecht op hypotheekvestigingen verdient verder onderzoek en opvolging. Het regeerakkoord verwoordt het als volgt: “ We onderzoeken of het niet geplafonneerd zijn van het registratierecht voor een hypothecaire inschrijving niet contraproductief is.” Inderdaad, vaak verkiezen hypotheeknemer en kredietverstrekker de onzekere, maar goedkopere hypothecaire volmacht boven een transparante en zichtbare hypothecaire inschrijving. De overweging dat daarmee het registratierecht van 1% op de gewaarborgde som kan uitgespaard worden speelt daarin ongetwijfeld een rol. Het komt er nu op aan een passende maatregel uit te werken waardoor het registratierecht niet langer dit contraproductief effect vertoont.

2.3.5. Een bijzonder vast registratierecht voor minnelijke ontbindingen van koopovereenkomsten

Registratierechten op verkopen van onroerende goederen zijn verschuldigd op het moment dat een overeenkomst wordt bereikt over zaak en prijs. Heel dikwijls wordt dit vastgelegd in wat men in de volksmond ‘compromis’ noemt, maar zelfs een mondelinge overeenkomst van verkoop van onroerend goed is eigenlijk al voldoende om de registratierechten verschuldigd te maken. Maar hoe dikwijls gebeurt het niet dat de koper, na het beklinken van de overeenkomst, zich bedenkt omdat hij eigenlijk niet in persoonlijke naam het onroerend goed had willen aankopen. We kunnen hier het voorbeeld aanhalen van een vader die een huis koopt voor zijn zoon of dochter en na het ondertekenen van een compromis tot de vaststelling komt dat het wellicht toch wel beter zijn zoon of dochter ware geweest die het compromis had ondertekend. Een andere situatie is die waarin iemand een onroerend goed koopt, maar dat in feite met meerdere personen of via een vennootschap wenst te kopen of nog de situatie dat achteraf blijkt dat de betrokkene geen lening krijgt en daardoor niet in staat is de koopprijs te betalen. Veel mensen voeren dergelijke verrichting slechts één keer in hun hele leven uit en zijn daardoor te weinig vertrouwd met de gevolgen van hun beslissing.

In al deze gevallen is het niet mogelijk de authentieke akte te laten verlijden op naam van een andere koper, althans niet zonder zware fiscale gevolgen, ook al zou de verkoper geen bezwaar hebben tegen deze wijziging. Indien de akte uiteindelijk wordt verleden op naam van een andere koper is er sprake van doorverkoop, die het registratierecht een tweede keer verschuldigd maakt.

Enkel het artikel 209 van het wetboek kon soelaas bieden. Volgens deze bepaling konden de registratierechten geheven op een overeenkomst, worden teruggegeven, maar dan enkel wanneer de nietigheid of de ontbinding van de overeenkomst door de rechtbank werd uitgesproken. Een vordering tot herroeping of ontbinding moest dan wel ten hoogste één jaar na de overeenkomst bij de rechtbank worden ingesteld. Deze regeling werd in de praktijk als veel te streng en overdreven formalistisch ervaren. Partijen namen vaak de toevlucht hetzij tot minder wettelijke oplossingen, hetzij tot moeilijke of rechtsonzekere constructies. Optierechten, hand- of rouwgeld, aankoop voor een vennootschap in oprichting, commandoverklaring, het zijn uiteindelijk allemaal lapmiddelen voor een te strenge regelgeving.

Zowel de federale ombudsman als de Vlaamse ombudsman hadden reeds herhaaldelijk, aan de hand van concrete toepassingsgevallen, gewezen op de noodzaak deze rigide regeling te versoepelen.

Om bovenvermelde redenen heb ik in de loop van 2007 aan kandidaat kopers en verkopers een rechtszekere en fiscaalvriendelijke oplossing aangeboden, zonder overdreven administratieve formaliteiten:

1. Wanneer partijen besluiten de initiële overeenkomst minnelijk te ontbinden vooraleer de termijn van vier maanden voor de aanbieding ter registratie is verstreken, kan de overeenkomst ter registratie worden aangeboden tegen een vast recht van 10 euro. Voorwaarde is dan wel dat de overeenkomst tot ontbinding samen met de initiële overeenkomst ter registratie wordt aangeboden. Deze tweede overeenkomst wordt aan hetzelfde tarief van 10 euro onderworpen.
2. Wanneer de evenredige registratierechten toch al betaald zouden zijn, is een teruggave van deze rechten mogelijk mits voorlegging van de geregistreerde overeenkomst die de minnelijke ontbinding of herroeping bevat. De minnelijke ontbinding mag dan wel niet ouder zijn dan één jaar na de dagtekening van de ontbonden overeenkomst.
3. Wanneer echter de authentieke akte reeds verleden is, blijft de vorige regeling die een rechterlijke tussenkomst nodig maakt om een teruggave te bekomen van toepassing. Van een ambtenaar, bevoegd om authenticiteit te verlenen aan overeenkomsten, mag immers verwacht worden dat hij partijen wijst op alle financiële en juridische gevolgen van het ondertekenen

van de overeenkomst. Enkel een kleine aanpassing aan de mogelijkheid tot teruggave na rechterlijke ontbinding wordt voorgesteld. De regeling legt op dat de rechter de ontbinding of herroeping uitspreekt. Een vonnis waarbij de rechter vaststelt dat partijen een akkoord hebben bereikt over de ontbinding van de overeenkomst is niet voldoende voor een teruggave van de registratierechten. Aan deze bijzonder strenge voorwaarde wordt geredieerd door ook teruggave mogelijk te maken na een akkoordvonnis, een vonnis dat de herroeping of de ontbinding van de overeenkomst vaststelt. Ik wens de rechterlijke tussenkomst nog wel als een drempel te behouden om lichtzinnige of geveinsde overeenkomsten tot ontbinding te ontraden.

4. Volgens het artikel 159, 1° van het wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten zijn aanwijzingen van lastgever enkel aan het algemeen vast recht onderhevig, op voorwaarde dat:
- het vermogen om een lastgever aan te wijzen in de akte van toewijzing of van verkoop werd voorbehouden,
  - de aanwijzing gedaan is bij een authentieke akte, en
  - deze betekend is aan de ontvanger der registratie ten laatste op de eerste werkdag na de dag van de toewijzing of van het verkoopcontract

Als één van deze voorwaarden niet is vervuld, wordt de aanwijzing van lastgever voor de toepassing van het wetboek als een wederverkoop beschouwd.

Er zijn wel afwijkingen voorzien voor enerzijds toewijzingen die krachtens de wet worden gedaan onder de opschortende voorwaarde van ontstentenis van hoger bod, anderzijds toewijzingen ten gevolge van hoger bod op vrijwillige vervreemding van onroerende goederen. In die gevallen kan de aanwijzing van lastgever gedaan worden vóór de notaris die de toewijzing gedaan heeft of hem worden betekend ten laatste de eerste werkdag na die waarop de wettelijke termijn om hoger bod te doen verstrijkt of na die van de toewijzing. Een betekening aan de ontvanger of een registratie van de commandverklaring is in die gevallen niet nodig. In de praktijk blijkt dat een termijn van 24 uur eigenlijk onredelijk kort is. Het is aangewezen de kopers de kans te geven de identiteit van de ware koper ter kennis te brengen, zonder deze kennisgeving meteen fiscaal als een doorverkoop te beschouwen. Een termijn van 24 uur is daarvoor geen redelijke termijn, een termijn van vijf werkdagen is redelijker en moet daartoe volstaan. Op die manier wordt ook bij publieke verkopen de koper enig respijt gegund om de werkelijke identiteit van de koper kenbaar te maken. Dit kan enkel het vlotte verloop van het economische verkeer van het onroerend goed ten goede komen.

Met het nieuwe decreet, dat vanaf 1 november 2007 in voege treedt, wordt voor minnelijk ontbonden onderhandse verkoopovereenkomsten het evenredig tarief gereduceerd tot een bijzonder vast recht.

Deze regeling is bijzonder innovatief. Daarom is het zeer belangrijk dat we goed nagaan hoe de belastingplichtigen op deze nieuwe mogelijkheid reageren. In de loop van 2008 zal ik deze maatregel in het licht van die bevindingen evalueren.

2.3.6. Teruggave van drie vijfden bij snelle wederverkoop en het bijzonder tarief voor beroepspersonen

Met ingang van 1 januari 2002 werd het algemeen tarief van het registratierecht op overdracht van onroerende goederen in het Vlaams Gewest verlaagd van 12,5 naar 10%. Het tarief van het klein beschrijf werd verlaagd van 6 tot 5%. De andere tarieven bleven ongewijzigd.

Voor beroepsverkopers van onroerende goederen is het tarief van 5% ongewijzigd gebleven. Dit tarief bestaat immers al van vóór 1 januari 2002. Dit afwijkend tarief wordt verantwoord door het gegeven dat beroepsverkopers de intentie hebben om de door hen gekochte onroerende goederen, of anders gezegd 'hun koopwaar', korte termijn na aankoop terug te verkopen. Door op die transacties een verlaagd tarief toe te passen vermijdt men dat beroepsverkopers genoodzaakt zouden zijn om het hogere registratierecht te verrekenen in de uiteindelijke verkoopprijs.

Bij het algemeen tarief van 10% heeft men de mogelijkheid om drie vijfden van de betaalde registratierechten terug te vragen indien men een aangekocht goed binnen de 2 jaar na datum van aankoop wederverkoopt (artikel 212 van het wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten). Dit betekent dus dat bij toepassing van het algemeen tarief van 10% er in die gevallen waar het onroerend goed snel wordt doorverkocht er drie vijfden (of 6% op de koopsom) door de overheid wordt teruggegeven. Dit komt neer op een netto registratierecht van 4 %.

Beroepsverkopers maken de afweging tussen beide mogelijkheden: hetzij het afwijkend tarief van 5 %, hetzij het volle tarief van 10%, met teruggave van 6 % bij snelle doorverkoop. Beroepsverkopers zijn bij een doorverkoop binnen de twee jaar dus beter af met het toepassen van het algemeen tarief dan met het toepassen van het 'bijzonder' tarief van 5%.

Die situatie, met betaling en teruggave, brengt heel wat nutteloze administratieve rompslomp met zich. Dergelijke scheeftrekking kan makkelijk worden rechtgetrokken, eenvoudig door het bijzonder tarief te actualiseren tot 4%.

Recente berichtgeving heeft melding gemaakt van de moeilijkheden die de FOD Financiën blijkt te ondervinden bij de afhandeling van de aanvragen tot teruggave. De registratiekantoren lijken er niet meer in te slagen de aanvragen binnen een redelijke termijn te behandelen, zodat de belastingplichtige soms langdurig moet wachten op de sommen waarop hij nochtans ontegensprekelijk recht heeft. Door de actualisering van het bijzonder tarief voor beroepspersonen tot 4 % kan de massa teruggavedossiers aanzienlijk worden gereduceerd. Ook particuliere kopers en verkopers zullen dus baat hebben bij deze eenvoudige en beperkte ingreep, hun aanvragen zullen sneller kunnen worden afgehandeld.

Dit zijn punten die het leven gemakkelijker maken zonder dat dit enig nadeel heeft voor één van de partijen. Integendeel, de meerwaarde van dergelijke maatregelen is dat ze de administratieve lasten verlagen voor zowel de burger als de overheid. Bovendien krijgen we ook financieel een vertekend beeld: we ontvangen nu registratierechten waarvan we met grote zekerheid kunnen stellen dat we ze achteraf zullen moeten terugbetalen.

2.4. De verkeersbelastingen

2.4.1. Vrijstelling van verkeersbelasting voor aanhangwagens.

Aanhangwagens en opleggers zijn vandaag onderworpen aan de verkeersbelasting op grond van de maximaal toegelaten massa (MTM). Het verschuldigd bedrag van de verkeersbelasting op de aanhangwagens en opleggers verschilt naargelang de aard van het trekkend voertuig.

Wanneer een aanhangwagen of oplegger in combinatie rijdt met een trekker (oplegger) of met een vrachtauto (aanhangwagen) die bestemd zijn voor het vervoer van goederen over de weg, wordt de MTM van de aanhangwagen of oplegger in aanmerking genomen voor de bepaling van de verschuldigde verkeersbelasting voor de motorvoertuigen of samengestelde voertuigen bestemd voor het vervoer van goederen, overeenkomstig artikel 9, E, van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen (WGB).

Bepaalde van de belastingbedragen uit de voormelde schaal, zijn volledig overgenomen van de richtlijn 1999/62/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 1999 betreffende het in rekening brengen van het gebruik van bepaalde infrastructuurvoorzieningen aan zware vrachtvoertuigen en werden ingevoerd bij de wet van 25 januari 1999 en gewijzigd bij de wet van 8 april 2002. Ze stellen de minimumaanslagvoeten vast van de verschuldigde verkeersbelasting per categorie of deelcategorie van voertuigen in functie van hun bouw en van hun MTM.

De aanhangwagens en opleggers die normaliter niet in een voormelde combinatie rijden maar die hoofdzakelijk getrokken worden door een personenauto, een auto voor dubbel gebruik, een minibus, een lichte vrachtauto, een autobus of een autocar, ... zijn daarentegen onderworpen aan de

verkeersbelasting volgens een eigen fiscaal stelsel (artikel 9, F, WGB) waarvan het bedrag verschilt naargelang de MTM van de aanhangwagen of oplegger 500 kilogram niet overschrijdt of 501 kilogram bereikt zonder 3.500 kilogram te overschrijden.

Krachtens artikel 2, § 2, 4°, van het koninklijk besluit van 20 juli 2001 betreffende de inschrijving van de voertuigen, zijn de aanhangwagens waarvan de MTM de 750 kilogram niet overschrijdt, niet onderworpen aan de inschrijvingsverplichting, en zijn deze bijgevolg ook niet opgenomen in het geautomatiseerd stelsel van de inning van de verkeersbelasting op de motorvoertuigen.

Bijgevolg is de eigenaar of voornaamste gebruiker van dergelijke voertuigen verplicht, als belastingplichtige, een aangifte in te dienen bij de bevoegde ontvanger van de directe belastingen en de verschuldigde belasting te betalen, voorafgaand aan het gebruik van de aanhangwagens op de openbare weg. De administratieve lasten en de kosten verbonden aan de behandeling van de aangiften (het nalezen en inbrengen van de aangifte in een bestand, de behandeling van de betaling, het opmaken en versturen van een fiscaal kenteken, het jaarlijks versturen van een uitnodiging tot betaling, van een herinnering en de eventuele inkohiering van de belasting bij gebrek aan betaling) in hoofde van de fiscale administratie overschrijden ruimschoots het jaarlijks verschuldigd bedrag van de verkeersbelasting op dergelijke aanhangwagens dat momenteel hoogstens 58,80 euro (niet geïndexeerd belastingbedrag 49,68 euro) bedraagt.

Met het programmadecreet bij de begrotingsopmaak 2008 is voorzien dat de vermelde aanhangwagens waarvan de MTM de 750 kilogram niet overschrijdt en die uitsluitend getrokken worden door een ander motorvoertuig dan een vrachtauto of trekker, vanaf 2008 vrijgesteld zullen zijn van verkeersbelasting.

Dit initiatief verlicht duidelijk de administratieve voorschriften zowel in hoofde van de belastingplichtige als deze van de fiscale administratie.

Volgens artikel 3, eerste lid, 10° van de bijzondere wet van 16 januari 1989, is de verkeersbelasting op de autovoertuigen een gewestelijke belasting. Sinds 1 januari 2002 zijn de gewesten, krachtens artikel 4, § 3, van de bijzondere wet van 16 januari 1989, bevoegd voor de wijzigingen van de aanslagvoet, de belastbare grondslag en de vrijstellingen van deze belasting. Ingeval de belastingplichtige van deze belastingen een vennootschap, zoals bedoeld in de wet van 7 mei 1999 houdende het Wetboek van vennootschappen, een autonoom overheidsbedrijf of een vereniging zonder winstgevend doel met leasingactiviteiten is, is de uitoefening van deze bevoegdheden afhankelijk van een voorafgaandelijk tussen de drie gewesten te sluiten samenwerkingsakkoord zoals bedoeld in artikel 92bis, §2, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen.

Bijgevolg kan de vrijstelling -die autonoom door het Vlaams Gewest wordt ingevoerd - bij ontbreken van een samenwerkingsakkoord met de andere gewesten- enkel uitwerking hebben t.a.v. natuurlijke personen. Ik hoop dat ook de andere gewesten spoedig het nut en het belang van deze maatregel inzien, zodat we door middel van een samenwerkingsakkoord de vrijstelling kunnen uitbreiden tot alle belastingplichtigen.

2.4.2. Uitstel van de geplande overname van de inning

Het is nog steeds de ambitie van de Vlaamse Regering om de inning van de gewestbelasting – te beginnen met de groep van de verkeersbelastingen - op termijn over te nemen van de federale overheid. Een overname van de inning van de verkeersbelastingen vanaf 1 januari 2009 zoals eerder aangekondigd, lijkt steeds minder haalbaar, en dit om een aantal redenen. In het Vlaams Parlement heb ik deze redenen ook reeds omstandig toegelicht.³

---

³ Stuk C183-FIN10-08/05/07

Een belangrijke hinderpaal daarbij is het bepalen van de dotatie die de federale overheid zou moeten overmaken aan het Vlaams Gewest ter compensatie van de overname van het personeel dat nu instaat voor de dienst van deze belastingen. Het blijkt zeer moeilijk om een overeenkomst te bereiken over de toepassing en de draagwijdte van artikel 68ter van de Bijzondere Financieringswet⁴. Ik wil komen tot een invulling die aanvaardbaar is zowel voor de federale overheid, als voor de Vlaamse overheid. Hinderpalen zijn onder meer het gebrek aan inzicht in de leeftijdstructuur en de verloning van het personeel dat specifiek met taken inzake verkeersbelastingen belast is. Onder meer deze aspecten verhinderen mij een gefundeerd voorstel omtrent de overname ter discussie voor te leggen aan de Vlaamse Regering. A fortiori wordt hierdoor het in 2009 van start gaan met een eigen inning te riskant. Ik kom hier later nog op terug.

Bovendien is het de intentie van de Vlaamse Regering om de verkeersbelastingen om te buigen van een louter inkomstgenererende belasting naar een meer regulerende heffing. Ecologische en mobiliteitssturende doelstellingen zouden het louter financierende deels moeten overstijgen. Hoewel ook binnen de Europese context op regelmatige basis voorstellen worden geformuleerd om supranationaal de verkeersbelastingen te reorganiseren, worden op Europees niveau concrete beslissingen uitgesteld. Een aantal landen heeft immers fundamentele bezwaren bij de toepassing van deze principes. Het voornemen om te starten met de inning van een wegvignet, heeft reeds aangetoond dat dergelijke wijzigingen binnen Europa van zeer nabij worden gevolgd en uiterst gevoelig liggen. Toch wil ik het voortouw blijven nemen – en waar mogelijk reeds met initiatieven van start gaan – voor het ombuigen van de verkeersbelastingen naar meer sturende heffingen, zonder daarbij de continuïteit van de inkomensstroom in het gedrang te brengen.

Dezelfde onzekerheid bestaat met betrekking tot het Eurovignet. Enerzijds groeit binnen Europa een duidelijke tendens om het zware vrachtverkeer te belasten door middel van een kilometerheffing, anderzijds worden concrete onderhandelingen gevoerd om te komen tot een elektronisch vignet. Aangezien het Vlaamse Gewest geen verdragspartij is, kan het slechts een invloed hebben op deze evoluties binnen de bestaande supranationale omkadering en binnen de bestaande Belgische overlegstructuren. Ook hier is het wachten op wat beslist wordt in een (supra)nationale context meer aangewezen, dan proberen vooruit te lopen op een onzekere toekomst.

Terwijl ik mee blijf ijveren voor constructieve oplossingen voor al wat in een ruimere context moet worden beslist, heb ik mijn administratie de opdracht gegeven om in een eerste fase een overname van de verkeersbelastingen voor te bereiden zonder grote wijzigingen aan de regelgeving aan te brengen, maar toch een aantal haalbare verbeterpunten na te streven.

Een eerste doelstelling hierbij is de inkomststroom onder controle te brengen. In de huidige situatie kent de inkomstencurve een soms erg grillig verloop. Het is de opdracht van mijn administratie hier verklaringen en oplossingen voor te zoeken.

Naar het model van de onroerende voorheffing moet ook de inning van de verkeersbelastingen efficiënter en meer klantgericht verlopen. De vermindering van administratieve formaliteiten voor burger en overheid, een doorgedreven gebruik van moderne communicatiemiddelen, een gegevensuitwisseling tussen verschillende overheidsdiensten – zij het op Vlaams niveau, zij het op federaal niveau – blijven hierbij mijn bijzondere aandacht genieten.

Daarnaast zal de inhoudelijke aanpassing van de verkeersbelastingen naar een meer sturende heffing beter beheersbaar zijn binnen een tegen die tijd bestaand personeelskader en een goed functionerend Vlaams Fiscaal Platform. Ervaring uit het verleden heeft aangetoond dat de aanwezigheid van expertise een absolute noodzaak is voor het welslagen van een proces- en regelgeving-reengineering van dergelijke omvang. Gezien de belangrijke financiële impact van de verkeersbelastingen op de Vlaamse begroting strekt deze gefaseerde aanpak bovendien tot aanbeveling.

---

⁴ Artikel 68ter bepaalt dat als een gewest de dienst van een belasting in eigen beheer gaat verzekeren en het daartoe bij de Federale overheid ingezette personeel overneemt, het hiervoor een compenserende dotatie ontvangt die berekend wordt in functie van de kostprijs van de inning. De kostprijs wordt in gemeenschappelijk overleg bepaald.

Samengevat kan ik stellen dat een aantal belangrijke hindernissen een overnametraject tegen 2009 te riskant maken. Deze omstandigheden doen mij dan ook besluiten dit jaar nog geen voorstel tot opzegging van de federale inning aan de Vlaamse Regering voor te leggen, en dit minstens met een jaar uit te stellen. Ik vraag mijn administratie dan ook een in die zin aangepast overnametraject uit te tekenen, waarbij de verdere voorbereidingen kunnen worden gespreid over 2008 en 2009.

De basisprincipes van dat plan blijven echter onverminderd gelden: aanpassing en stroomlijning van de regelgeving op een aantal technische vlakken, de implementatie van de FOBO-structuur, de stapsgewijze invulling van het personeelsplan en voldoende aandacht voor het facilitaire luik. Wat betreft ICT, blijven de voorbereidingen voor de inning in eigen beheer binnen het Vlaams Fiscaal Platform, zonder meer aangehouden.

2.4.3. Voorbereidende decretale maatregelen inzake verkeersbelastingen

Bij de overname van de inning van de verkeersbelastingen ligt het voor de hand dat deze met een maximale efficiëntie moet gebeuren. Enerzijds dient de regelgeving maximaal op de reeds door de Vlaamse Belastingdienst intern geïnde heffingen te worden afgestemd. Anderzijds moet de inning in eigen beheer op een vlotte wijze kunnen worden ingevoerd, dus bij voorkeur zonder complexe en zeer tijdrovende besprekingen rond samenwerkingsakkoorden met de andere gewesten. Juist deze wijzigingen moeten immers geregeld worden via een bij de Bijzondere Financieringswet voorzien samenwerkingsakkoord.

De afstemming van deze regelgeving op de andere geïnde heffingen zal bovendien de transparantie van de Vlaamse regelgeving ten goede komen en zo bijdragen tot wetsmatiging en een grotere fiscale compliance.

Gelet op de soms lange doorlooptijd van decreetgevende initiatieven acht ik het wenselijk, ondanks het hierboven besproken uitstel voor de eigen inning van de verkeersbelastingen, dat mijn administratie reeds een aantal technische aanpassingen aan de wetgeving voorbereidt.

Enkel op deze manier zal bij een daadwerkelijke overname van de verkeersbelastingen een aantal administratieve en proceduriële vereenvoudigingen onmiddellijk geïmplementeerd kunnen worden.

Concreet werkt mijn administratie momenteel aan een invorderingsprocedure waarbij bijvoorbeeld de belasting steeds zou worden ingekohierd (en niet pas na het uitblijven van een reactie op een eerste uitnodiging tot betaling), en de bezwaartermijnen worden gelijkgeschakeld met die van andere gewestbelastingen.

2.4.4. Gebruiksgerelateerde heffing

In het Vlaams regeerakkoord “Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen” staat te lezen: “We streven naar de invoering van een wegenvignet ter vervanging van de verkeersbelasting zodat iedereen, ook buitenlanders, betaalt voor het gebruik van onze weginfrastructuur. We onderzoeken de mogelijkheid om positieve stimulansen in te voeren voor veilig rijgedrag”. Intussen is gebleken dat dit wegenvignet in de voorgestelde vorm geen haalbare kaart vormde omdat er geen zekerheid was dat de meeruitgave voor de Vlaamse gezinnen kon worden gecompenseerd. Dit betekent echter niet dat daarmee de zoektocht naar positieve stimulansen voor veilig rijgedrag tot het verleden behoort. Het standpunt blijft, zoals in mijn beleidsnota 2004-2009, dat Vlaanderen daarbij oog moet hebben voor de evolutie die zich op het Europese forum inzake verkeersfiscaliteit afspeelt. De kilometerheffing, of mogelijkerwijs een ander prijsinstrument, moet kunnen worden ingepast binnen het kader van Europese intenties. Een andere belangrijke nevenvoorwaarde blijft dat het systeem globaal niet mag leiden tot een belastingverhoging voor de Vlamingen.

Uit het maatschappelijk debat, georganiseerd door de SERV in opdracht van de Vlaamse regering was eerder al gebleken dat er een groot draagvlak is om de gebruiker te laten betalen voor infrastructuur.⁵ Het prijsinstrument moet echter een meerwaarde bieden. De prioriteit lijkt voor de deelnemers aan het debat te berusten bij een instrument dat oplossingen aanreikt voor mobiliteitsproblemen. Vanuit het debat zijn voorts een aantal essentiële voorwaarden en kritische succesfactoren geïdentificeerd:

- afstemming op en met Europees niveau
- afstemming met federale overheid en andere gewesten
- stevig maatschappelijke draagvlak
- grondige voorbereiding
- efficiënte handhaving
- kostenneutraliteit voor binnenlandse gebruikers
- bijzondere voorwaarden bij invoering ten aanzien van personenvervoer (belang van alternatieven).

In het debat wordt het meest verwezen naar het lange termijn-streefbeeld van een kilometerheffing, zowel voor goederenvervoer als personenvervoer, die kan worden gedifferentieerd met het oog op congestiebestrijding en milieudoelstellingen, een zogenaamde slimme kilometerheffing.

Uiteindelijk denk ik dat we moeten streven naar de invoering van zo'n kilometerheffing (mogelijk in een eerste fase beperkt tot vrachtwagens) en dat we ons daarbij moeten inspireren op wat in Duitsland is tot stand gekomen. De invoering ervan mag echter de concurrentiepositie van onze transportsector en logistieke sector niet aantasten. Dit impliceert ook dat afspraken nodig zijn voor een maximaal gelijktijdige invoering in -bij voorkeur- de volledige Benelux.

2.4.5. Milieugerelateerde heffing

In 2007 werd door het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting en Transport Mobility Leuven de milieuwinst nagegaan die het gevolg zou zijn van een aantal scenario's gericht op vrachtvervoer. Een eerste voorstel betrof de invoering van een korting/verhoging van de huidige verkeersbelastingen op basis van de euronorm van de motor. In tweede orde werd de invoering van een subsidie voor de installatie van een roetfilter overwogen. Tenslotte werd ook een korting op de verkeersbelasting voor die vrachtwagens die vervroegd aan een toekomstige euronorm voldoen bestudeerd. Voor elk van deze voorgestelde maatregelen werd telkens de korting/subsidie afgewogen tegen de milieuwinst en tegen de meerkost van de aanschaf van een nieuwer en milieuvriendelijker voertuig. Idealiter moet de korting of subsidie zo dicht mogelijk de milieuwinst benaderen met het oog op het vermijden van welvaartsverliezen. Anderzijds moet de subsidie/belastingkorting substantieel genoeg zijn om een gedragswijziging te veroorzaken.

Uit de analyse blijkt dat de vervanging van een euro 0-1-2 vrachtwagen door een milieuvriendelijkere euro 4 vrachtwagen een milieuwinst zou opleveren die veel groter is dan de geplande korting op de verkeersheffing, maar anderzijds niet voldoende om de meerkost van een euro-4 vrachtwagen te vergoeden. Hoewel het voorstel wel meer perspectief biedt om versneld die vrachtwagens uit het wagenpark te halen die een hoge jaarlijkse kilometrage halen, komen de onderzoekers ook hier tot de conclusie dat een kilometerheffing die gedifferentieerd wordt naar euronorm, plaats en tijdstip van gebruik veel grotere en correctere effecten zal ressorteren. Het subsidiëren van de installatie van een roetfilter is gerechtvaardigd voor grote euro-3 vrachtwagens, waar de bespaarde milieukosten toch wel zeer omvangrijk zijn. De onderzoekers stellen wel dat de voorgestelde subsidie in ieder geval in verhouding moet zijn tot de installatiekost van ca. 5000 euro om vrachtvervoerders effectief te overhalen om een roetfilter te installeren.

---

⁵ [Betalen voor infrastructuur: eindverslag](#); Maatschappelijk debat georganiseerd door de SERV in opdracht van de Vlaamse Regering, december 2005.

Ook de voorgestelde subsidie voor die eigenaars die vervroegd overschakelen op een euro-5 norm lijkt om dezelfde redenen te beperkt. Voor wat de geplande hervorming met betrekking tot de vrachtwagens betreft, besluit het advies dat een belastinghervorming met differentiatie naar EURO-norm maar ook naar aantal assen, enz. zeer complex is, wellicht weinig effect sorteert en de huidige belastinginkomsten vermeerderd ten nadele van de toekomstige belastinginkomsten.

Het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting onderzocht in samenwerking met TML tevens de te verwachten milieu- en gedragseffecten resulterend van de omschakeling van de verkeersbelasting op personenwagens gebaseerd op fiscale pk naar de CO₂-uitstoot en de euro norm. Dit voorstel correspondeert met het Ecoscore/pad 1- scenario. De onderzoekers berekenden de milieuschade die het gevolg is van het gebruik van dieselwagens en benzine-wagens. De analyse wijst uit dat differentiatie van de verkeersheffingen in functie van de euronorm voor benzine-wagens minder noodzakelijk is, gezien de geringere verschillen in milieuschade tussen de verschillende euro-types. Het verminderen van het gebruik van dieselwagens zal daarentegen wel aanleiding geven tot een gevoelige milieuwinst. Het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting is dan ook van oordeel dat dit onderscheid tussen diesel- en benzine-wagens een duidelijke weerslag moet hebben in elk nieuw model van verkeersheffingen. Globaal zijn de onderzoekers van oordeel dat het baseren van een fiscaliteit op de vereenvoudigde ecoscore (=pad 1) zeker een zinvolle hervorming kan zijn. Deze aanpak heeft verder het voordeel dat zowel de euronorm als de CO₂-uitstoot op een betrouwbare manier kunnen gemeten worden. De euro-norm kan vandaag worden afgeleid uit de type approval testen; het CO₂-verbruik wordt door de Europese Commissie bijgehouden in de ACEA Monitoring Database. De onderzoekers vragen zich wel af of het wenselijk is dat door de invoering van ecoscore/pad 1 de CO₂-uitstoot tweemaal belast wordt. De correctie voor de milieuschade gebeurt immers al indirect via de accijnzen op brandstof.

Hoewel een ecoscore/pad 1 aanpak een stap in de goede richting vormt, besluiten de onderzoekers dat ook voor het personenvervoer de moeilijkheden, die bij een dergelijke overgang nog moeten overwonnen worden, wellicht prohibitief zijn, ervan uitgaande dat op lange termijn op Europees vlak men toch in de richting tendeert van een correcte kilometerheffing, die bovendien toelaat te differentiëren naar EURO norm, plaats en later tijdstip van gebruik.

Het voorgaande mag duidelijk maken dat het nieuwe prijsinstrument nog verder het voorwerp moet uitmaken van studie en onderzoek om te komen tot een gedragen instrument. De aanbeveling van de SERV (bvb. technische taskforce) en de resultaten van het georganiseerde maatschappelijk debat, zullen daarbij niet uit het oog worden verloren.

3. De uitbouw van een autonome Vlaamse fiscale administratie

3.1. Verdere evolutie van het FOBO-project binnen de IVA Vlaamse belastingdienst

3.1.1. Situering

De implementatie van het FOBO-concept (een organisatiemodel van de administratie waarbij FOBO staat voor Front Office – Back Office) moet de Vlaamse Belastingdienst toelaten zich verder te ontwikkelen tot een entiteit die ten volle zijn missie kan realiseren: de Vlaamse belastingen op een efficiënte en effectieve wijze innen en invorderen. De visie van het agentschap is dat dit kan door klantgericht te werken, met gelijkberechtiging van iedere burger, met een tijdige en correcte dossierafhandeling en met een minimalisering van de administratieve lasten voor klant en overheid. Deze missie en visie werd bovendien verankerd in de beheersovereenkomst 2008-2010, die ik met de Vlaamse Belastingdienst recent heb afgesloten.

In mijn vorige beleidsbrief ben ik uitgebreid ingegaan op de redenen waarom ik het FOBO-project binnen de Vlaamse Belastingdienst ten volle onderschrijf. Doorgaans wordt de fiscus ervaren als 'belastend' in de letterlijke zin van het woord. De last voor de burger moet dan ook zo klein mogelijk

worden gehouden. Dit kan alleen door de belastingplichtige te beschouwen als een klant die recht heeft op een kwalitatieve dienstverlening.

Deze visie vat meteen een aantal doelstellingen van FOBO samen. Bij het uittekenen van deze nieuwe organisatiestructuur, gaat de Vlaamse Belastingdienst dan ook weloverwogen uit van volgende basisbeginselen of uitgangspunten:

- FOBO maakt van de Vlaamse Belastingdienst een doorzichtig, gestructureerd, en klantgericht agentschap;
- de dossierbehandelaar uit de front office staat in rechtstreeks contact met de burger en draagt de eindverantwoordelijkheid voor de genomen beslissingen. Deze dossierbehandelaar wordt wel juridisch ondersteund in de behandeling van het dossier door een specialist uit de back office. De dossierbehandelaar wordt ook ICT-technisch ondersteund, in het bijzonder door een volledig geïntegreerd systeem, het Vlaams Fiscaal Platform.
- de Back Office zorgt dan weer voor efficiënter behandelde werkstromen: massaprocessen worden er samen verwerkt en op elkaar afgestemd, op bepaalde gebeurtenissen (bijvoorbeeld het overlijden of het faillissement van de belastingplichtige) wordt via de creatie van een zogenaamd ‘masterdossier’ gepast gereageerd voor meerdere dossiers en heffingen tegelijkertijd.
- de belastingprocessen worden niet langer per heffing georganiseerd, maar wel per belastingplichtige. Hierin ligt dan ook de grote meerwaarde van het hele project. Door het samenvoegen van de verschillende dossiers van één en dezelfde belastingplichtige kunnen verbanden worden gelegd die het de burger eenvoudiger maken een zicht te hebben op de toestand van “zijn” Vlaamse belastingen.
- FOBO is een organisatiemodel waarin meerdere heffingen vlot kunnen worden geïntegreerd. Het gaat dan in eerste instantie om heffingen die de Vlaamse Belastingdienst nu al int, en tevens om heffingen die het agentschap in de toekomst zal gaan innen. Binnen FOBO zullen de heffingen worden verdeeld over een aantal zogenaamde “objecten”, waarbij elk object een logisch geheel is van heffingen die een gelijkaardige belastbare grondslag hebben. Zo zal er zeker een object “onroerendgoedbelastingen” of “vastgoedfiscaliteit” gevormd worden. Later kan daar de cluster rond “verkeersbelastingen” bijkomen.
- Een ambtenaar kan polyvalent voor meerdere taken ingezet worden.

3.1.2. Het jaar 2008: jaar van de waarheid en praktische implementatie

In 2008 krijgt het doorlopen voortraject zijn verdere vervolg: het komende jaar wordt het project gefaseerd geïmplementeerd, parallel met de ingebruikname van het Vlaams Fiscaal Platform.

In de voorbereiding werd met verschillende facetten rekening gehouden en werden werkgroepen met specifieke deeltaken in de voorbereiding van de implementatie belast.

De werkgroep cultuur en communicatie

De omschakeling van de organisatie van de Vlaamse Belastingdienst naar de FOBO-structuur is een veranderingstraject met verregaande consequenties voor de personeelsleden. Het is ook logisch dat dit voor enige onzekerheid bij de personeelsleden kan zorgen. Zowel tijdens de voorbereidingen als na de implementatie worden van de personeelsleden immers bijkomende inspanningen verwacht: het bijsturen van een aantal “vaktechnische” competenties veronderstelt dat sommigen deels zullen moeten worden “herschold”, maar ook dat een aantal personeelsleden andere ambtenaren zal moeten herscholen. Actieve kennisdeling zal in de eerste maanden uitermate belangrijk blijken te zijn.

Van de ambtenaren van de Vlaamse belastingdienst verwacht ik dat zij doordrongen zijn van de zogenaamde “waardegebonden” competenties. De ambtenaren moeten gemotiveerd zijn om de missie en visie van het agentschap daadwerkelijk na te streven en uit te dragen.

Hiertoe is een open communicatie een absolute must. Open communicatie vanuit het management over de doelstellingen en de voortgang van het project, maar eveneens een bottom-up aangeven van bekommernissen, kansen en opportuniteiten.

Dit is, en zal ook een tijdje na de implementatie van het project, de belangrijkste taak van de werkgroep cultuur en communicatie zijn.

Voorts zal het een voortdurend aandachtspunt voor leidinggevendenden zijn om hun mensen blijvend te ondersteunen en te motiveren om de veranderde werkwijze in te passen, en toch volop efficiënt en klantvriendelijk te blijven functioneren. Immers, de lopende processen mogen gedurende heel het traject niet in het gedrang komen.

De werkgroep personeel en vorming

a) Organisatie

De uitgangspunten die ik hiervoor nog eens heb herhaald, werden vertaald naar de gehele organisatiestructuur: taken en functies, organogram, processen en VFP werden hiernaar vormgegeven.

Het personeelsplan werd herbekeken, het implementatietraject uitgetekend.

Een strikte functiescheiding tussen Front Office en Back Office moet de onafhankelijkheid van de beslissingen inzake bezwaren ten opzichte van de eigenlijke innings- en invorderingsprocessen waarborgen.

De entiteit Controle staat in voor de interne controle, voor de a-prioriconrole teneinde foutieve aanslagen te vermijden en eveneens voor de kwaliteitscontrole achteraf. Ook de controleurs die controles op het terrein uitvoeren maken deel uit van deze entiteit.

Het zou mij te ver leiden om alle processen, taken en functies in detail te overlopen.

De re-engineering van processen en het herverdelen van taken is een heel puzzelwerk geweest, talloze mensen hebben eraan een bijdrage geleverd. Dezelfde uitgangspunten werden evenwel steeds consequent gehanteerd.

b) Vorming

In het verleden heeft ABAFIM, als voorganger van de Vlaamse Belastingdienst, een jarenlange expertise opgebouwd in het innen en invorderen van belastingen. Alleen, de kennis is gefragmenteerd en zelden in één profiel verenigd. Kort gezegd: het merendeel van de ambtenaren binnen de Vlaamse Belastingdienst heeft zich gespecialiseerd in het verwerken van een afgebakend takenpakket, en de personeelsleden die beschikken over een doorgedreven kennis met betrekking tot het volledige innings- en invorderingsproces van A tot Z zijn schaars.

Net dit laatste is een van de doelstellingen van het project: de efficiëntie verhogen door de polyvalentie van de medewerkers te bewerkstelligen, wat impliceert dat zij ‘heffingsoverschrijdend’ moeten kunnen functioneren. Aangepaste vormingstrajecten op maat van de individuele personeelsleden moeten toelaten dat het tekort aan kennis wordt aangevuld. Op die manier wordt zekerheid geboden dat ook in de nieuwe organisatiestructuur minimaal dezelfde kwalitatieve dienstverlening wordt geboden.

Met de minutieuze projectopvolging van dit belangrijke veranderingstraject doet mijn fiscale administratie al het nodige om de dienstverlening in al zijn facetten op het huidige niveau te bewaren en waar mogelijk zelfs te verbeteren.

Immers, buiten het aspect klantgerichtheid op zich heeft de Vlaamse Belastingdienst ook een belangrijke rol op het vlak van inkomstenverwerving. Niet alleen voor de Vlaamse schatkist, maar ook voor de provincies en de steden en gemeenten is de zekerheid en de continuïteit van de inkomstenstromen van groot belang.

3.2. Verdere uitbouw van het VFP en de onlosmakelijke link tussen het VFP en FOBO

In de beleidsbrieven van de voorbije jaren ben ik uitgebreid en gedetailleerd ingegaan op het globale kader waarin de ontwikkeling en implementatie van het Vlaams Fiscaal Platform, dat de noodzakelijke ICT-onderbouw aan het agentschap Vlaamse Belastingdienst zal bieden, zich situeert.

Het VFP zal verder worden opgebouwd met moderne informaticamiddelen die het beheer en verwerken van de gegevens vergemakkelijken, zowel voor de belastingsambtenaren als voor de burger. Het geheel is bovendien op een snelle en efficiënte manier uitbreidbaar, zodat het platform zonder problemen in de toekomst andere belastingen kan verwerken. Dit laat toe de intentie geformuleerd in het regeerakkoord 2004-2009, het in eigen beheer nemen van de inning van gewestelijke belastingen, daadwerkelijk te realiseren.

In deze beleidsbrief beperk ik me tot een beknopt overzicht van de in het verleden reeds geleverde inspanningen, de huidige stand van zaken, en tenslotte het implementatietraject vanaf 2008. De verwachtingen zijn hooggespannen, maar ik maak me samen met mijn administratie sterk dat de nauwgezette voorbereiding een goede vertrekbasis moet vormen voor een geslaagde vlucht.

3.2.1. Het voortraject : 2003-2007

Gedurende 2003, 2004 en 2005 werd een aanzet gegeven voor de realisatie van het toekomstgerichte Vlaams Fiscaal Platform. Het voortraject werd begin 2006 afgesloten met een programmaplan dat, rekening houdend met de **politieke** en **sociale** karakteristieken van belastingen, een gefaseerde implementatie gedurende de daaropvolgende jaren vooropstelde.

Het voortraject zelf resulteerde in een procesmodellering, een behoefteanalyse en een toekomstgerichte ICT-architectuurstudie.

In de procesmodellering werden de toekomstige administratieve processen gedetailleerd in kaart gebracht terwijl in de behoefteanalyse werd vastgelegd welke de functionele en niet-functionele behoeften zijn om de in de modellering vastgelegde processen te ondersteunen.

Op basis van de procesmodellering en de behoefteanalyse werd dan verder de toekomstige architectuur van het VFP (informatie-architectuur, applicatie-architectuur, technische architectuur en interfacemodellering) uitgetekend met aandacht voor de **evolutieve** fiscale behoeften.

Voortgaand op dit projectplan, werd en wordt in 2006 en 2007 verder gegaan met gedetailleerde technische analyses, de applicatie-ontwikkelingen en testing, alsook met het opzetten van de infrastructuur, teneinde tegen einde 2007 een eerste fase van een werkbaar VFP te realiseren. In de jaren die komen (2008-2010) zullen aan deze omgeving bijkomende functionaliteiten toegevoegd worden conform de vooropgestelde implementatieplanning.

3.2.2. Het jaar 2008: het jaar van de waarheid

Inderdaad, daar waar de jaren 2004 -2007 gekenmerkt werden door het voortraject, de gedetailleerde analyses en de software-ontwikkeling, zullen in 2008 de eerste heffingen in het VFP geïmplementeerd worden en zullen – daar ben ik van overtuigd – de eerste vruchten van de volgehouden inspanning over de voorbije jaren kunnen geplukt worden.

3.2.2.1. Implementatie van de Leegstandheffing bedrijfsruimten in maart 2008

Zoals hoger aangehaald is er een onverbrekelijk verband tussen de implementatie van het VFP en de werking van de nieuwe FOBO organisatiestructuur. Het VFP is ontworpen volgens de in de FOBO organisatiestructuur gedefinieerde processen. Het invoeren van FOBO is omgekeerd eveneens ondenkbaar zonder ondersteuning van het VFP.

Door de onlosmakelijkheid van beide transitietrajecten, is van het van het grootste belang dat zekerheid wordt geboden omtrent de implementatie van de ondersteunende informaticatoepassing. Onafgezien van het minutieuze voorbereidende werk en de aansluitende technische omkadering en beheersing van het VFP traject, vormt de inproductiestelling van een dergelijk systeem de finale proef op de som.

De stuurgroep van het VFP heeft dan ook geopteerd voor een voorzichtige aanpak. Daarbij werd de implementatie van de leegstand bedrijfsruimten als pilootheffing op het VFP vooropgesteld.

De relatief beperkte omvang van de leegstandheffing bedrijfsruimten maakt dat het de ideale belasting is om enerzijds het FOBO-concept te testen op de hoger geformuleerde doelstellingen inzake klantgerichtheid en efficiëntie, en anderzijds de goede werking van het VFP voor deze heffing kritisch te evalueren. Het testen van het VFP in al zijn aspecten en het desgevallend bijsturen ervan kan met een relatief gering afbreukrisico gebeuren voor de leegstandsheffing bedrijfsruimten.

Uiteraard betekent een opstart van de leegstandheffing bedrijfsruimten in maart 2008 dat de ICT omgeving operationeel moet zijn eind 2007 om de nodige geïntegreerde testen te kunnen doorvoeren.

3.2.2.2. Implementatie van de onroerende voorheffing op 1 januari 2009

Op 1 mei 2007 werden de administratieve processen voor de inning van de onroerende voorheffing in eigen beheer genomen. Deze transitie is vlot verlopen, zonder onderbreking in de dienstverlening.

De Vlaamse Regering besliste eerder, gelet op de aan gang zijnde ontwikkeling van het VFP en mede gelet op de contractueel voorziene schadevergoeding ingeval van vervoegde opzeg in het contract met Cipal, om het ICT luik in deze outsourcing onaangeroerd te laten tot het einde van het contract op 31 december 2008.

Gelet op de conceptuele benadering van de VFP-implementatie via een parallel platform, blijft een overname van de onroerende voorheffing wat het ICT-luik betreft op ieder moment mogelijk. Uiteraard, hoe vroeger dit gebeurt, hoe minder “blokken” of modules van het VFP al operationeel zijn en dus hoe minder aangewezen. Anderzijds hebben de technici m.i. gelijk waar ze stellen dat een gelijktijdige overname van de onroerende voorheffing met een overname van de verkeersbelastingen niet opportuun en zelfs best te vermijden is.

Ik had bijgevolg mijn administratie opdracht gegeven de mogelijkheden te onderzoeken om een overname van de onroerende voorheffing met enkele maanden te vervroegen of uit te stellen. Binnen het bestaande contract met Cipal is evenwel geen verlenging meer mogelijk. Deze hele problematiek

vervalt bovendien wanneer voor de overname van de verkeersbelastingen naar 2010 zou worden uitgeweken, een scenario dat – zoals elders gesteld – meer en meer waarschijnlijk wordt.

Een daadwerkelijke overname van het ICT-luik van de onroerende voorheffing via het VFP met ingang van het aanslagjaar 2009, lijkt logisch, alle parameters en overwegingen in acht genomen. Dat impliceert in de praktijk een fictieve opstart in een testomgeving van het VFP voor deze heffing rond september 2008. De periode tot einde 2008 zal gebruikt worden voor intensieve testen en schaduwdraaien, met als finaliteit de continuïteit van de inkomsten en de dienstverlening te verzekeren vanaf aanslagjaar 2009.

3.2.2.3. Implementatie van de verkeersbelastingen in 2010.

Op basis van een haalbaarheidstudie van 2005 heb ik in mijn beleidsbrief 2006 een volledige overname van de inning van de verkeersbelastingen vanaf 2008 als vroegst mogelijke datum vooropgesteld.

In de zomer van 2006 wees een statusrapport van mijn administratie, steunend op een doorgedreven risicobeheersingplan, echter uit dat een insourcing vanaf 2008 niet aangewezen was. Hierbij werd rekening gehouden met het tijdig afhandelen van de administratieve en organisatorische aspecten en de realisatie van de nodige samenwerkingsakkoorden en eventuele aanpassingen aan de regelgeving.

Januari 2009 werd vervolgens als overnamedatum vooropgesteld. De hiervoor reeds aangehaalde moeilijkheden om tot een aanvaardbaar compromis te komen over de federale dotatie voor de dienst van deze belasting, nopen me ertoe te zeggen dat ook een implementatie van de verkeersbelastingen op het Vlaams Fiscaal Platform in 2009 een te riskante operatie dreigt te worden.

Een uitstel van de overname van de verkeersbelastingen naar 2010 heeft wel als voordeel dat het enorme risico dat een gelijktijdige opstart van de verkeersbelastingen met een informaticatechnische overname van de onroerende voorheffing in januari 2009 met zich zou brengen, vermeden wordt. Hoewel het projectplan uitging van een inning op Vlaams niveau van de verkeersbelastingen vanaf 1 januari 2009 was deze timing erg strikt en bijzonder uitdagend. Een uitstel verhoogt bijgevolg de zekerheidsgraad: men krijgt meer tijd voor schaduwdraaien, om kinderziekten uit het systeem te halen, om meer controles in te bouwen.

Tot slot van dit hoofdstuk houd ik eraan te stellen dat – welk scenario er uiteindelijk ook gekozen wordt – de programmaleiding van het VFP en ikzelf als bevoegde minister er nauwgezet op toekijken dat het globale programmabudget niet wordt overschreden. Hoewel de ontwikkelingskost niet gering is, is er in vergelijking met de huidige exploitatiekost, enkel voor de inning van de onroerende voorheffing, een recurrente besparing van meer dan drie miljoen euro per jaar voorzien. Naast de beoogde return op het vlak van betere dienstverlening en meer efficiënte werking, is dat een niet te versmaden bonus.

3.2.3. VFP-ICT Infrastructuur : bijzondere aandacht voor beveiliging van persoonsgebonden gegevens.

Om een belasting correct te kunnen innen, zonder daarbij de burger onnodig lastig te vallen met de vraag om gegevens, is het belangrijk dat het VFP zelf over de juiste gegevens beschikt van de belastingplichtigen, van de belastbare elementen en belastbare feiten. Het VFP moet vervolgens al deze elementen aan elkaar kunnen koppelen. De wet op de privacy stelt enorme hoge eisen inzake fysische en elektronische toegangsbeveiliging van deze gegevens. De nodige technische maatregelen, zoals een toegangscontrole van de locaties, de autorisaties van de gebruikers die tot de bestanden en de toepassing toegang hebben, de logging van alle acties op deze gegevens zodat deze retracebaar zijn naar de actor, de asynchrone toegang vanuit de internetwereld en controle inzake beveiliging worden heel nauwgezet uitgewerkt. Een onafhankelijke externe firma zal op geregelde tijdstippen een

beveiligingsaudit uitvoeren. Op basis van dit architectuurmodel heeft het agentschap VLABEL zijn toelating van de privacy commissie reeds verkregen.

3.2.4. VFP-ICT Infrastructuur : garanties voor een performant, betrouwbaar en beveiligd systeem.

Om de continuïteit van de inning van de belastingen te verzekeren wordt , blijvend rekening houdende met de vereisten inzake privacy, een uitwijkcentrum voorzien voor het geval zich een ongeval zou voordoen. Alle voorzieningen (zowel voor wat betreft de computerzaal infrastructuur als de netwerking) worden bovendien redundant uitgevoerd.

Om dit te realiseren worden de volgende concrete acties uitgevoerd:

- De data die zich binnen de persoonlijke levenssfeer van de burger bevinden worden beveiligd, onder meer door :
  - De uitbouw van een nieuwe computerruimte in het Ellipsgebouw, exclusief voor het beleidsdomein Financiën en Begroting van de Vlaamse Overheid. Deze computerzaal zal worden uitgerust met server-, opslag en netwerkcomponenten, benodigd voor de exploitatie van de productie omgeving en de ontwikkel-, test-, en acceptatieomgevingen van het VFP project.
  - Het implementeren van de nodige voorzieningen voor fysieke beveiliging van de in de nieuwe VFP computerzaal gepositioneerde systemen via een dubbel sas met badgelezers en camerabewaking.
  - Alle logische toegangen tot zowel de data als de toepassing en zowel voor de ambtenaren als voor de burgers zullen geïdentificeerd en geauthenticeerd worden via het E-Id of het federale token en alle acties zullen worden gelogd.
  - De toegang vanuit het internet zal pseudo-synchroon verlopen (dwz. Voor de burger synchroon, maar technisch gezien asynchroon) zodat ten allen tijde adequaat kan worden opgetreden tegen een massale hacker aanval.
- De continuïteit van de inning van de belastingen wordt verzekerd, onder meer door :
  - Het aansluiten op de ontdubbelde voedingen inzake elektriciteit en koeling, het voorzien van brand- en diefstalbeveiligde deuren en nooddeur, het aansluiten op de generieke noodsystemen voor elektriciteit voor het verzekeren van de elektriciteitstoevoer, het opzetten van een eigen noodstelsel inzake elektriciteit voor 30 minuten om een georganiseerde shutdown en overdracht van de toepassing naar het uitwijkcentrum te kunnen realiseren.
  - Het via een volledige ontdubbeling aansluiten van de infrastructuur op de glasvezelring van de Vlaamse Overheid.
  - In de loop van 2008 zal een uitwijkmogelijkheid voorzien worden bij een derde partij. De kritische datastromen worden ontdubbeld en bij zware belasting kan het uitwijkcentrum ook worden ingeschakeld. Ook in het uitwijkcentrum zullen de nodige voorzieningen worden getroffen om maximaal de persoonsgebonden datagegevens te beveiligen, door onafhankelijke apparatuur en waar nodig logische afscheidingen die de onafhankelijkheid van de toepassings- en data-omgeving garanderen.
- De performantie van de belastingstoepassing wordt verzekerd, o.m. door
  - Via het gebruik van virtualisatie worden de VFP bedrijfsprocessen geconsolideerd op een beperkt aantal servers met uitbreidingsmogelijkheden om snel in te spelen op bijkomende noden en om de performantie te garanderen.

Dankzij deze architectuur biedt het Vlaams Fiscaal Platform garanties op een veilige, continue en performante exploitatie, die kan worden uitgebreid voor heffingen en belastingen die de Vlaamse overheid in de toekomst zelf zal gaan innen.

3.3. E-notificaties

In mijn beleidsnota 2004-2009 heb ik het in het kader van de e-government-projecten binnen de Vlaamse Belastingdienst, reeds gehad over de applicatie “e-notificaties”.

Als voorbeeld van een evolutief proces, dat onverminderd doorgaat wil ik graag dit proces van de e-notificaties in herinnering brengen. Het is immers mijn bedoeling te blijven investeren in dergelijke projecten of ze verder te verfijnen.

In samenwerking met de Koninklijke Federatie van het Belgische Notariaat bereidt de Vlaamse Belastingdienst enkele wijzigingen aan de toepasselijke wetgeving voor, om resoluut de ingeslagen weg verder te bewandelen, en een zogenaamde fase II aan het project toe te voegen.

De eerste fase bleek immers over de hele lijn erg positief. Maandelijks ontvangt de Vlaamse Belastingdienst immers op elektronische wijze meer dan 12.000 kennisgevingen van een nakende verkoop van een onroerend goed. Sinds enkele kleine technische verbeteringen aan het systeem werden aangebracht, kan ongeveer 95% van alle dergelijke binnenkomende berichten quasi onmiddellijk en automatisch worden beantwoord. Enkel wanneer de notaris er zelf voor kiest om de kennisgeving toch nog via aangetekend schrijven te versturen, zal het antwoord ook noodzakelijkerwijs langer op zich laten wachten.

Het is duidelijk dat via de e-notificaties een win-win-situatie werd gecreëerd, die als voorbeeld kan dienen voor de gehele Vlaamse Overheid en zelfs voor de Overheid in het algemeen. Vooreerst betekent dit een tijdswinst voor de individuele notaris en de burger die zijn akte vroeger kan laten verlijden. Verder is er een kostenbesparing - voordien werden de bedoelde berichten enkel via aangetekend schrijven verstuurd - en betekent de automatische verwerking dat een, weliswaar beperkt, aantal personeelsleden van de Belastingdienst voor andere taken kan worden ingezet.

In een tweede fase worden twee doelstellingen nagestreefd: de automatisatie van het verdere verloop ervan binnen het FOBO enerzijds, en de afstemming van diverse regelgeving op elkaar anderzijds.

Zonder hier al te veel in technische details te treden, wil ik verder nog aangeven dat het verdere verloop van de notificatieprocedure eveneens zal worden geautomatiseerd. Indien bijvoorbeeld de notaris onvoldoende gelden ter beschikking heeft om alle schuldeisers te voldoen, moet hij daar de fiscus eveneens van op de hoogte stellen. Binnen het FOBO-gegeven zal de berichtgeving nagenoeg automatisch verwerkt worden, wat de snelheid, de zekerheid en de continuïteit van de dienst ongetwijfeld ten goede zal komen.

Bovendien zal mijn administratie de procedures (evenals van de modellen van elektronische kennisgeving) op het gebied van sociale en fiscale materie zoveel als mogelijk eenvormig maken. Begin 2007 werd immers een sociale notificatieprocedure in het leven geroepen door de federale wetgever, een systeem analoog aan het (federaal) systeem van de bestaande fiscale notificaties. Door een bekrachtiging van de federaal gebruikte modellen, en het afstemmen van de wetgevingen op elkaar, kan een belangrijke administratieve vereenvoudiging gerealiseerd worden. Eénzelfde bericht kan dan, via elektronische weg, aan de verschillende betrokken overheden worden bezorgd, zowel aan de belastingdiensten op federaal en Vlaams niveau, als aan de instellingen van sociale zekerheid.

3.4. Elektronische verwerking van de attesten voor vrijstelling van successierechten

Een ander voorbeeld is de introductie van de elektronische verwerking van de attesten voor de vrijstelling van successierechten voor zogenaamde familiale ondernemingen. Deze aanvragen zullen weldra online kunnen worden ingediend, waarbij ook voorzien wordt dat de belastingplichtige onmiddellijk kan nagaan of hij voor een vrijstelling van successierechten in aanmerking kan komen.

3.5. Vermogensbeheer

3.5.1. Onroerend goed informatienetwerk (OGIN)

De Bijzondere Financieringswet legt de gewesten en de federale overheid op een samenwerkingsakkoord te sluiten voor het gezamenlijk beheer van de gegevens van de patrimoniale documentatie. Dit beheer is ontzettend belangrijk voor de onroerende fiscaliteit (Onroerende voorheffing – Registratierechten) en de successierechten, maar ook als gegevensbron voor de invordering van andere belastingen.

De federale overheid en de drie gewesten hebben in 2001 effectief een samenwerkingsakkoord gesloten over het “gezamenlijk beheer van de gegevens van de patrimoniale documentatie”. Het zogenaamde Agentschap van de Patrimoniale Informatie (API) zou worden opgericht.

De Vlaamse regering heeft het samenwerkingsakkoord weliswaar principieel goedgekeurd, maar de Raad van State formuleerde daarna een aantal kritische opmerkingen, o.m. wat betreft de taakstelling van het API, de financiering, de bevoegdheden van de Raad van bestuur en het personeel.

Bovendien bleek het samenwerkingsakkoord niet te voldoen aan de (Vlaamse) noden. Enerzijds heeft men enkel oog voor de privaatrechtelijke rechtstoestand (wie is eigenaar van wat?), maar niet voor de publiekrechtelijke (wat mag op welk perceel?) en is er geen hergebruik van overheidsinformatie. Anderzijds krijgt het API in het ontwerp van samenwerkingsakkoord een ruimer takenpakket toegewezen dan het louter documentatiebeheer.

Daarom heb ik laten onderzoeken hoe Vlaanderen zich, rekening houdend met en de belangrijke Vlaamse inspanningen om GIS-Vlaanderen en het grootschalige referentiebestand op te bouwen, toekomstgericht kan opstellen met betrekking tot de samenwerking op het vlak van patrimoniale documentatie. Het resultaat leidde tot een alternatieve invulling van het API-concept: het Onroerend Goed Informatie Netwerk (OGIN).

Op 23 april 2004 keurde de Vlaamse regering dan ook het voorstel goed om via een federale en intergewestelijke samenwerking, waarbij ook notarissen, landmeters, architecten en lokale besturen worden betrokken, vorm te geven aan een Onroerend Goed Informatie Netwerk (OGIN).

Het uiteindelijke doel is dus om, rekening houdende met de bestaande operationele en politieke verantwoordelijkheden en met de beschikbare technologie, te komen tot een overkoepelend netwerk dat gedecentraliseerde databanken van verschillende overheden en overheidsniveau's verbindt en waarbij alle gegevens voor elke netwerkpartij toegankelijk zijn. De beschikbare informatie over onroerende goederen zal niet enkel dienen voor fiscale doeleinden maar zal eveneens perceelsgebonden relevante perceel- en gebouwkenmerken op een geïntegreerde wijze ontsluiten, gekoppeld aan de kadaster- en stedenbouwkundige gegevens.

De beschikking over een dergelijk eenduidig informatienetwerk zal informatieverstrekking ontegensprekelijk vereenvoudigen en de informatie zal vollediger en correcter zijn. OGIN zou

bijvoorbeeld een belangrijke gegevensleverancier van het toekomstige Vlaams fiscaal platform kunnen worden.

4. Wetenschappelijke ondersteuning via het steunpunt fiscaliteit en begroting: voorstelling en visie

Gedurende de laatste 2 legislaturen heeft de Vlaamse regering er bewust voor gekozen om ook via fiscale maatregelen de economische activiteit te ondersteunen. Persoonlijk geloof ik sterk in de kracht van maatregelen die de fiscale druk op een gerichte manier verlagen. Op basis van de sterk toegenomen ontvangsten van de registratierechten en schenkingsrechten is bewezen dat het beleid van lastenverlagingen aanzienlijke terugverdieneffecten genereert. Omdat de toename van de belastingontvangsten evenwel slechts een partieel beeld geeft van de beleidseffecten, vind ik het noodzakelijk te investeren in wetenschappelijk onderzoek gericht op een degelijk onderbouwde beleidsevaluatie. Reeds in de periode 2001-2006 deed ik hiervoor ondermeer een beroep op het fiscaal spoor van het Steunpunt voor Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen. Studies hebben toen onder meer aangetoond dat de invoering van het abatement en de meeneembaarheid ertoe geleid hebben dat jongeren sneller in een woning investeerden. Andere onderzoekers berekenden de daling van de fiscale druk op kopers van onroerend goed. Verder werd aangetoond dat onafhankelijk van de evolutie van de hypothecaire rente, de inflatie en de economische ontwikkeling, de geciteerde hervormingen geresulteerd hebben in extra ontvangsten in de jaren na de hervorming.

Gezien het belang van stabiele en voorspelbare ontvangsten ter financiering van de Vlaamse beleidsinitiatieven, vond ik het noodzakelijk om bij de oproep voor de tweede generatie Steunpunten vanuit het departement extra middelen te investeren in onderzoek, opdat een afzonderlijk Steunpunt Fiscaliteit & Begroting zou kunnen worden gerealiseerd. Voor de periode 2007-2011 wordt jaarlijks 475 000 euro gealloceerd voor de werking van dit Steunpunt Fiscaliteit & Begroting. Hiervan wordt 150 000 euro rechtstreeks gefinancierd op de middelen van mijn diensten. De verwachtingen ten aanzien van dit Steunpunt Fiscaliteit & Begroting zijn ambitieus. Niet enkel dient deze onderzoeksgroep wetenschappelijk werk te verrichten dat betekenisvol is voor de beleidsontwikkeling, ook op het vlak van wetenschappelijke dienstverlening & data-ontwikkeling is voor dit Steunpunt Fiscaliteit & Begroting een belangrijke rol weggelegd.

De procedure tot selectie van het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting die werd opgestart in juni 2006 is uitgemond in de keuze voor een consortium van onderzoekers van de KUL-UGent en de Hogeschool Gent. De promotoren vormen een multidisciplinair team (juristen/algemeen economen/toegepaste economen/bestuurskundigen) dat instellingoverschrijdend een meerjarenplan voor het onderzoek heeft uitgewerkt. De coördinatie is in handen van Prof.dr. C.Smolders, die voordien het Gentse fiscaal spoor in het Steunpunt voor Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen aanstuurde.

Het onderzoek focust op de uitdagingen waarmee de Vlaamse overheid in de toekomst te maken krijgt, zoals de effecten van de vergrijzing of verdere stappen in de staatshervorming. In tweede orde wordt geïnvesteerd in studies die toelaten op een gefundeerde manier de beleidseffecten te beoordelen. Hoewel de meeste onderzoekstrajecten evident de huidige gewestbelastingen (overdrachtsbelastingen zoals de registratierechten, de successierechten en de schenkingsrechten en de verkeersbelastingen) tot onderwerp hebben, wordt ook geïnvesteerd in prospectieve fiscale analyse. Onderzoek naar de mogelijkheden die een regionalisering van de vennootschapsbelasting zou bieden of een verdere uitbreiding van de bevoegdheden van de Gewesten met betrekking tot de personenbelasting is noodzakelijk om tot een objectiever debat inzake fiscal federalism te komen.

Het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting tekende 3 onderzoekssporen uit, die telkens door 1 van de initiatoren gecoördineerd worden.

Het spoor A1 investeert in 2 deeltrajecten. Het eerste traject onderzoekt in 2007 en 2008 de effecten van de verlaging van de schenkingsrechten op bouwgronden en op giften van roerende goederen (de

zgn. 3% en 7% schenkingen). In 2010 en 2011 zal het tweede deeltraject gericht zijn op het aanleveren van schattingsmodellen voor de overdrachtsbelastingen en de verkeersbelastingen.

Het spoor A2 focust op toekomstige uitdagingen en nieuwe fiscale hefboomen. In een eerste deelonderzoek (2007-2008) staat de impact van de vergrijzing op de toekomstige ontvangsten van de Vlaamse overheid centraal. Vervolgens (2008-2010) zal worden geïnvesteerd in een analyse van de mogelijkheden en te verwachten effecten van een regionalisering van de federale staatsschuld. Parallel hiermee worden in 2007 en 2008 de mogelijkheden en de voor- en nadelen verbonden aan een verdere regionalisering van de vennootschapsbelasting en de personenbelasting onderzocht. Een belangrijke oefening in dit verband betreft het aftoetsen van mogelijke hervormingen aan de Europese wetgeving.

Het derde spoor, A3, illustreert de samenwerking van onderzoeksteams over de verschillende instellingen van het consortium. In oktober 2007 ging een eerste traject van start. Doel van deze studie is op basis van bedrijfsgegevens een accuraat beeld te bekomen van de effectieve belastingdruk die uitgaat van de vennootschapsbelasting. De resultaten van deze studie zullen als input gebruikt worden voor de studie die de ontwikkeling van een algemeen evenwichtsmodel beoogt. Dat model moet toelaten op een betrouwbare manier een uitspraak te doen over de effecten van verschuivingen in de fiscaliteit (van arbeid naar consumptie of vermogen bvb.). Er is immers op dit ogenblik bijzonder weinig geweten over de effecten van fiscale hervormingen op de regionale arbeidsmarkt of de regionale economische groei. Tenslotte zal in dit derde onderzoeksspoor eveneens onderzocht worden of de regionale overdrachtsbelastingen een impact hebben op deze macro-economische aggregaten. Dit deeltraject berust op een samenwerking tussen de Universiteit Gent en de Hogeschool Gent en zal in 2008 opgestart worden.

Het meerjarenplan voorziet ook in 3 kortlopende projecten, zgn. B-projecten. Het eerste project was ingepland voor 2007 en heeft tot doel de mogelijkheden te exploreren van een integratie van het klein beschrijf in een systeem van verhoogde abatementsen. In 2008 werden middelen gereserveerd voor een onderzoek dat de contouren van een effectieve en efficiënte verkeersfiscaliteit moet schetsen. In 2010 tenslotte zal het derde traject onderzoeken hoe de fiscale administratie via prestatie-meetsystemen tot een nog betere werking van haar diensten kan komen.

Zoals eerder vermeld heeft het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting tevens een stuk van het budget voorbehouden voor wetenschappelijke dienstverlening aan de Vlaamse overheid. Concreet gaat het hier ondermeer om ondersteuning bij het uitschrijven van decreten of om het toetsen van nieuwe regels aan de regionale bevoegdheden. Ook duidelijk afgebakende vragen naar data, effecten of naar vergelijkbare procedures etc. in het buitenland kunnen in dit kader aan het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting voorgelegd worden. In 2007 werd dit budget aangewend voor een advies geleverd door de spin-off TML van de KUL met betrekking tot de op dat moment vigerende voorstellen met betrekking tot de hervormingen van de verkeersbelastingen.

De onderzoeksresultaten vormen voorts niet enkel het voorwerp van academische publicaties en doctoraten. Op geregelde tijdstippen zal het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting studiedagen & symposia inrichten met het oog op de verspreiding van de gegenereerde kennis. Een eerste initiatief in die richting betrof het op 5 oktober 2007 aan de KUL georganiseerde symposium "The political economy of fiscal federalism. Issues for decentralization in Belgium".

Het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting werkt niet in een vacuüm, maar onderhoudt nauwe contacten met andere Steunpunten, zoals het SBOV en het Steunpunt Ruimte & Wonen met het oog op de uitwisseling van onderzoeksresultaten en het vermijden van multiplicering van dataverzameling. Verder is er een actieve samenwerking tussen de medewerkers van het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting en de cel BORG van de Vlaamse overheid. De ontwikkeling van het onderzoeksprogramma wordt gecontroleerd door een stuurgroep die is samengesteld uit leden van mijn kabinet en administratie, leden van het Steunpunt Fiscaliteit & Begroting en externe experts. Per spoor worden de realisaties van de deeltrajecten verder voorgelegd aan een spoorwerkgroep, die als een inhoudelijk klankbord fungeert. Ook in deze fora zetelen externe experts.

Het mag duidelijk zijn dat wetenschappelijk onderzoek hier niet louter als doel op zich wordt ingezet. Het moet tevens een belangrijke rol spelen bij de uitwerking van concreet haalbare initiatieven. Op deze manier wil ik wetenschappelijk onderzoek combineren met maatschappelijke dienstverlening.

5. Naar meer autonomie voor Vlaanderen: Staatshervorming

5.1. Regionalisering vennootschapsbelasting

Aan het Steunpunt Fiscaliteit en Begroting werd de vraag gesteld naar de juridische en technische haalbaarheid en uitvoerbaarheid van een regionalisering van de vennootschapsbelasting.

Het Steunpunt heeft hierover een studie uitgewerkt, die ingaat op de wijze waarop een regionalisering kan worden doorgevoerd die haalbaar is (in het bijzonder met aandacht voor de Europeesrechtelijke aanvaardbaarheid) en werkbaar is.

De studie leidt tot de vaststelling dat een Europees rechtelijk aanvaardbare regionalisering mogelijk is. Overeenkomstig recente rechtspraak van het Europees Hof van Justitie wordt een regionalisering van de vennootschapsbelasting niet meer noodzakelijk als een steunmaatregel beschouwd.

De studie schuift drie mogelijke modellen naar voor.

Een eerste model is dat waarbij de gewesten een eigen tarief kunnen bepalen, bovenop een gereduceerd federaal tarief. Europeesrechtelijk zal dit wellicht geen probleem opleveren.

Een tweede model is dat waarbij de gewesten kortingen kunnen toestaan op de federale vennootschapsbelasting. Dit tweede model is vanuit een Europeesrechtelijke context delicaat, maar moet haalbaar zijn, mits een aantal randvoorwaarden worden nageleefd. Zo mag onder meer de kostprijs van de maatregel enkel en alleen ten laste vallen van het budget van de regio dat de maatregel uitvaardigt. Ook moeten alle gewesten dezelfde aanpassingsmogelijkheden krijgen.

Een andere mogelijkheid is nog dat de gewesten de bevoegdheid krijgen om in te grijpen op de belastbare heffingsgrondslag door bijkomende aftrekmogelijkheden te voorzien. Deze laatste piste lijkt echter om redenen van eenvoud en transparantie van de regelgeving minder wenselijk.

Een belangrijk probleem bij een regionalisering van de vennootschapsbelasting is dat van de verdeling van de opbrengst van de vennootschapsbelasting tussen de verschillende gewesten (macro-economische opsplitsing), en dat van de opsplitsing van de globale Belgische winst van een vennootschap over de gewesten (micro-economische opsplitsing). Er moet immers over gewaakt worden dat bedrijven, eenvoudig door het verplaatsen van hun maatschappelijke zetel, onder een gunstig belastingregime zouden ressorteren, terwijl hun productievestiging ongewijzigd blijft. Ook moet vermeden worden dat het – hoofdzakelijk internationaal- probleem van zogenaamde “transfer-pricing”, wordt omgezet in een interregionaal probleem. De invulling en concrete uitwerking van de noodzakelijke verdeelsleutels vereisen nog aanzienlijk economisch opzoekings- en studiewerk.

6. Verdere uitbouw van centrale invorderingscel

Een kleine cel binnen de Vlaamse Belastingdienst vordert niet-fiscale schuldvorderingen in. Deze cel werd onder de Vlaamse Belastingdienst ondergebracht omdat het invorderen van bedragen haar kerntaak is. Daardoor kan een kruisbestuiving met de andere cellen binnen de Vlaamse Belastingdienst plaatsvinden. Deze kruisbestuiving vertaalt zich in het hanteren van een uniforme procedure bij het invorderen. De CIC heeft inmiddels een ruime expertise op dit vlak opgebouwd en heeft haar

effectiviteit ruimschoots bewezen. De Vlaamse Regering heeft dit de afgelopen jaren erkend, door herhaaldelijk nieuwe invorderingsopdrachten aan de cel toe te wijzen.

Zo startte de CIC in 2007, op vraag van het Vlaams Zorgfonds, met de gedwongen invordering van de Vlaamse Zorgverzekering, vermits werd vastgesteld dat ruim 100.000 schuldenaars hadden verzuimd hun bijdrage hiertoe te betalen. De samenwerking werd verankerd in de overeenkomst van 30 januari 2007 tussen de Vlaamse Belastingdienst en het Vlaams Zorgfonds.

Intussen werden ruim 29.000 dossiers voor invordering overgemaakt. Zo werd een duidelijk signaal gegeven dat de Vlaamse overheid de vaste wil heeft om elke bijdrageplichtige ook daadwerkelijk solidair te laten bijdragen aan de stijgende kosten van de gezondheidszorg.

Na een eerste actie door de CIC betaalde 13% van de aangemaande bijdrageplichtigen onmiddellijk, en vroeg 14% een afbetalingsplan aan. Daarnaast reageerde nog eens 8% ofwel via een bezwaar ofwel via een vraag om inlichtingen.

Indien een tussentijdse evaluatie eind dit jaar aantoonde dat deze aanpak effectief blijkt, ben ik zeker verder bereid ook de achterstallige bijdragen voor 2007 en later aan de CIC over te laten maken.

B. Luik Financiën

1. Aangepast instrumentarium voor nieuwe wijze van aansturen

1.1. Verantwoordingsstukken bij beheersovereenkomsten : ondernemingsplannen

Zoals in mijn vorige beleidsbrief aangegeven werd in 2007 een aanvang genomen met het ontwikkelen van een stramien voor de jaarlijkse ondernemingsplannen. Dit geeft meteen uitvoering aan artikelen 9 en 15 van het kaderdecreet. Via de ondernemingsplannen verschaffen de agentschappen aan de Vlaamse regering informatie over de acties die ze voor het komend begrotingsjaar plannen. Dit moet de inhoudelijk bevoegde ministers toelaten om de gevraagde kredieten, door de koppeling van acties aan de vooropgestelde doelstellingen, nog beter te verantwoorden in de toelichtingen bij de begroting. Pas door een relatie te leggen tussen begroting en operationele beleidsdoelstellingen, kunnen we ons er ook van verzekeren dat beleidsdoelstellingen niet bij loze woorden blijven, maar daadwerkelijk een inhoud krijgen, waarvan de uitvoering achteraf kan worden nagetrokken.

Voor het ondernemingsplan hebben we volgende onderdelen voorzien:

- Een jaaractieplan waarbij de verschillende organisatiedoelstellingen worden opgedeeld per begrotingsprogramma en per proces; prioriteiten kunnen bepaald worden en de link met de beleidsbrief kan worden geduid.
- Vertaling van de voorgenomen acties naar personeelsbehoeften toe, of anders uitgedrukt een koppeling van het aantal personeelsleden aan de organisatiedoelstellingen. Informatie wordt verder verstrekt over de opdeling van het personeelseffectief naar niveau toe. Tevens wordt voor het laatst volledig gekend jaar een vergelijking gemaakt tussen het budgettaire voorziene en het werkelijke personeelseffectief.
- Per programma en per proces wordt ook een luik opbrengsten- en kostendrijvers opgenomen zodat een vertaaltabel kan worden gemaakt tussen enerzijds de processen en de daarmee samenhangende jaardoelstellingen en anderzijds de budgettaire voorziene ontvangsten en uitgaven. Het moet hierbij uiteraard gaan om relevante en meetbare opbrengsten- en kostendrijvers, met daarnaast een vergelijking met de ondernemingsplannen van de voorbije 2 jaar.
- Tenslotte een financieel plan waar aan de hand van een budgettaire boordtabel per programma een overzicht wordt gegeven van de voorziene ontvangsten en uitgaven, waarmee het jaaractieplan kan uitgevoerd worden.
- Daarnaast voorzien we in het ondernemingsplan ruimte om de acties die het agentschap plant, te beschrijven die verband houden met onderlinge samenwerking, kwaliteitsbeleid, correct en aantrekkelijk werkgeverschap voor betrokken werknemers, diversiteitsbeleid, duurzaam en ethisch verantwoord aankoopbeheer, beheersrapportering, interne controle en meting van beleidseffecten. We willen met andere woorden het ondernemingsplan zeker niet beperken tot louter financiële aspecten.

Het voorgestelde sjabloon, ingevuld, kan rechtstreeks dienen als memorie van toelichting bij de begrotingsprogramma's. Aldus wordt de structurering van de begrotingsvraag én de verantwoording naar het Vlaams Parlement op elkaar afgestemd. Waar er geen volledig éénduidige relatie is tussen het ondernemingsplan (van een agentschap) en de memorie van toelichting bij een begrotingsprogramma, omdat de begroting gestructureerd blijft volgens programma's en niet volgens entiteiten, zullen de ondernemingsplannen, in de memorie van toelichting, gealigneerd moeten worden op de begrotingsprogramma's.

Net zoals voor de beheersovereenkomsten zullen we ook bij ondernemingsplannen geconfronteerd worden met het doorlopen van een leerproces. Naarmate we met dit instrument meer ervaring opdoen, is de kans niet irreëel dat we tot de vaststelling komen dat bijsturingen wenselijk of zelfs noodzakelijk zijn. Voor zover dit leidt tot een verbetering, ben ik de mening toegedaan dat we op dat moment geen schrik mogen hebben om de initiële regels aan te passen.

1.2. Nieuwe regels voor begroting en boekhouding

Door het koninklijk besluit van 7 juni 2007 wordt, voor wat de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest betreft, de inwerkingtreding van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof, uitgesteld tot 1 januari 2010.

Voorstellen voor aanpassing van het comptabiliteitsdecreet worden verder voorbereid en er zal hierover in overleg getreden worden met alle belanghebbenden, zoals het Rekenhof en het College van ambtenaren-generaal (CAG). De nodige overgangsbepalingen om de overgang te regelen tussen de momenteel geldige aanrekeningsregels en de nieuwe aanrekeningsregels worden uitgewerkt.

Het bekomen van het advies van het CAG op een voorontwerp van aangepaste regelgeving zal een eerste mijlpaal zijn.

Artikel 5 van de federale wet van 16 mei 2003 bepaalt dat elke gemeenschap en gewest een algemene boekhouding voert op basis van een genormaliseerd boekhoudplan, vastgesteld bij een koninklijk besluit vastgelegd na overleg in de Ministerraad, na advies van de regeringen van de gemeenschappen en gewesten. Op de ontwerpversie van 13 februari 2007 tot vaststelling van dit boekhoudplan werden in 2007 opmerkingen geformuleerd, voornamelijk met betrekking tot waarderingsregels. De verdere opvolging en eventueel verdere bijsturing van dit boekhoudplan zal de nodige aandacht vergen en krijgen.

1.3. Financiële (externe) controle: Single audit

Wat is single audit ? Opdat iedereen dezelfde taal zou spreken is het belangrijk dat aan dit begrip een definitie en éénduidige doelstelling wordt gehangen. Iedere organisatie heeft te maken met een aantal risico's die zeer divers van aard kunnen zijn. In principe worden de meeste van die risico's afgedekt door interne controle of organisatiebeheersing. Daarnaast bestaat de audit die de mate zal nagaan waarin organisatiebeheersing afdoende is en daadwerkelijk wordt toegepast. De rijkscomptabiliteit zorgt er zelfs voor dat in het uitgavenproces auditinstanties zelf deel gaan uitmaken van de interne controle of organisatiebeheersing (visum Rekenhof, visum controleur van de vastleggingen). De werkzaamheden van de auditinstanties waartoe Rekenhof, Interne Audit van de Vlaamse Administratie, Interne Auditdiensten bij bepaalde entiteiten, Bedrijfsrevisoren, Inspectie van Financiën, Controleurs van de Vastleggingen kunnen gerekend worden, zijn echter momenteel nog te weinig op elkaar afgestemd. Vandaar dat ik in mijn vorige beleidsbrief reeds meldde dat een harmonisatie van de activiteiten van de auditinstanties zich opdringt en dat ik het initiatief, die het Rekenhof ter zake had genomen, om alle betrokkenen op een rondetafelconferentie uit te nodigen, heb toegejuicht. Inmiddels is door de werkgroep gevormd uit die rondetafelconferentie, een duidelijke doelstelling voor het single audit-concept geformuleerd:

Single audit streeft naar volkomen afdekking van de controlerisico's, vermijdt overlappings in controle en tracht de controlelast voor de gecontroleerden minimaal te houden. Alle controleactoren werken in volle transparantie.

Ik heb dan ook aan het Rekenhof mijn instemming betuigd voor het single audit-project alsmede voor het afsluiten van een protocol tussen Inspectie van Financiën en het Rekenhof.

Toch wil ik even benadrukken dat de controles een andere finaliteit hebben. De Inspectie van Financiën werkt voor de uitvoerende macht en geeft zijn adviezen ex-ante. Bijsturingen door de bevoegde minister zijn dan ook nog mogelijk. Terwijl de controles van het Rekenhof uitgevoerd worden ten behoeve van de wetgevende macht en meestal ex-post zijn.

Er dient dan ook over gewaakt dat interne documenten en adviezen van de Inspectie van Financiën, die toch wel een andere finaliteit hebben, niet ongecontroleerd naar buiten worden gebracht. Hierover zal nauw overleg plaats vinden met de Inspectie van Financiën.

Dit heeft er volgens mij onder andere toe geleid dat het Rekenhof aan de voorzitter van het Vlaams Parlement heeft gevraagd dat het Vlaams Parlement eveneens aan de werkgroep rondetafelconferentie zou deelnemen.

De werkzaamheden van de werkgroep hebben er, tot nu toe, toe geleid, dat er een ontwerp van afsprakennota inzake niet-financiële audit tussen Rekenhof en Interne Audit van de Vlaamse Administratie alsook een voorlopig ontwerp van afsprakennota inzake financiële audit tussen het agentschap Centrale Accounting, Instituut van Bedrijfsrevisoren en Rekenhof is. Ik zal de werkzaamheden van de rondetafelconferentie verder opvolgen en mocht blijken dat aanpassingen in regelgeving wenselijk zijn om het single-audit concept op een degelijke manier in te voeren, zal ik dit laten onderzoeken welke maar niet zonder dat eerst ook het Vlaams Parlement daarbij betrokken is geweest en het duidelijk is dat zij zich daarin kan vinden.

2. Krachtlijnen toekomstig budgettair beleid

2.1. Meerjarenbegroting

2.1.1. Groeipad beleidsruimte

Het ontwikkelen en jaarlijks actualiseren van de meerjarenbegroting, is één van de belangrijkste verwezenlijkingen op het vlak van Financiën en Begroting in deze legislatuur. Jaarlijks kan er aan de hand van deze meerjarenbegroting worden vastgesteld of de Vlaamse begroting al dan niet op veilige koers vaart en kan er worden opgevolgd hoeveel beleidsmarge er nog voor de verschillende beleidsdomeinen beschikbaar is in de komende jaren van de legislatuur, rekening houdend met het verder op kruissnelheid komen van nieuwe opgestarte beleidsmaatregelen.

Naarmate de legislatuur vordert, is het logisch dat de vrije beleidsmarges, zoals voorzien in het begin van deze legislatuur, voor de verschillende beleidsdomeinen steeds verder ingevuld wordt. Jaarlijks wordt namelijk de in deze legislatuur voorziene beleidsruimte, in de door de Vlaamse regering opgestelde ontwerpen van begroting, verder omgezet naar concrete projecten.

Ik wens hierbij nogmaals te benadrukken dat de politieke enveloppen, zoals ze in het begin van de legislatuur zijn afgesproken, tot nader order, nog steeds ten volle worden gerespecteerd en zelfs nog verder zijn uitgebreid met extra beleidsmarge (cf. de recurrente meeruitgaven voor het meerbanenplan, binnen het Hermesfonds en voor START). De mogelijkheid hiertoe is gecreëerd door de zeer voorzichtige uitgangspunten die bij elke meerjarenbegroting zijn uitgezet bij de bepaling van middelen- en uitgavenevoluties.

De zeer voorzichtige begrotingsstandpunten van de Vlaamse regering worden tevens bevestigd in een recent rapport van de Hoge Raad van Financiën⁶. In dit rapport wordt de budgettaire evaluatie gemaakt van de gemeenschappen en de gewesten voor de jaren 2003 tot en met 2006. Uit deze uitvoeringscijfers van de begrotingen blijkt dat de Vlaamse overheid in de huidige legislatuur steeds een beter dan vereist begrotingsnorm heeft neergezet. Bovendien neemt dit overschot elk jaar verder toe tot een gerealiseerd overschot t.o.v. de begrotingsdoelstelling t.b.v. 338 miljoen euro in 2006.

2.1.2. Uitvoeren van de in de meerjarenbegroting voorziene beleidsruimte

In het steeds toenemende begrotingsoverschot schuilt anderzijds een nieuwe uitdaging die reeds aangegeven is in het advies over het begrotingsbeleid van de Vlaamse Gemeenschap - juli 2007 van de SERV. In dit advies staat hieromtrent volgende passage op blz. 14: “De uitdaging blijkt voor Vlaanderen niet meer te liggen in het halen van het vorderingensaldo, maar wel in de realisatie van het budgettair voorziene beleid.”

⁶ Hoge Raad van Financiën, Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid, Evaluatie van de uitvoering van het stabiliteitsprogramma in 2006 en de vooruitzichten voor 2007-2011, juli 2007, blz. 102.

Als minister van begroting heb ik reeds meermaals benadrukt dat de uitdaging voor de komende jaren van de legislatuur inderdaad ligt bij het in de praktijk brengen van de zeer fors toenemende beleidsruimte. De SERV brengt nu in feite dezelfde boodschap. In het kader van deze problematiek heb ik als minister van Begroting en Financiën een eerder ondersteunende opdracht. In het kader hiervan heb ik vooreerst de meerjarenbegroting voor deze legislatuur ontwikkeld om aan de verschillende beleidsdomeinen een duidelijk inzicht te geven over de komende beleidsruimte (zie supra). Daarnaast wordt er verder gewerkt aan het verder verbeteren van de monitoring van de begrotingsuitvoering door het ambtelijk comité voor de begroting, zoals ingesteld door de omzendbrief FB/ABAFIM/2005-3, opdat de nodige maatregelen kunnen worden uitgewerkt om eventuele versnellingen of vertragingen in begrotingsuitvoering tijdig te kunnen detecteren en hierbij de nodige maatregelen te kunnen inleiden.

Tot slot wordt er ook op het vlak van de rekeningaflegging een verdere inspanning geleverd om de opgelopen achterstand volledig weg te werken, waardoor het parlement ook tijdig de nodige inzage krijgt in de uitvoering van de begroting. Deze inhaaloperatie in verband met de rekeningaflegging, komt tevens tegemoet aan de vraag van de SERV met betrekking tot het opmaken van een tussentijdse evaluatie van de meerjarenbegroting voor de volledige legislatuur. Ik ben namelijk de mening toegedaan dat de rekeningaflegging nog steeds als het referentiepunt op het vlak van de evaluatie van de begroting geldt en dat bijgevolg het document van de meerjarenbegroting hier niet mee dient te worden belast.

2.1.3. Opvolgen van lange termijn contractuele verbintenissen

Zoals reeds aangegeven in mijn beleidsbrief 2006-2007 heb ik mij geëngageerd om een zicht te geven op vaste uitgaven van de Vlaamse Gemeenschap. Naar aanleiding van de resolutie van het Vlaams Parlement betreffende de informatieverstrekking over en de controle op de alternatieve financieringen, werken de diensten van de Minister- President aan een boordtabel voor de opvolging van de diverse projecten die worden ontwikkeld.

De opvolgingsrapportage die door de Minister- President aan het Vlaams Parlement bezorgd wordt, zal ik als minister van Financiën en Begroting mee integreren in de algemene toelichting bij de begroting. De concrete vertaling van de meerjarige verplichtingen in kader van de alternatieve financiering zal mee opgenomen worden in de meerjarenbegroting.

Door de boord- en budgettaire tabel wordt ook het inforapport met betrekking tot alternatieve financiering van de SERV van januari 2007 aangevuld en opgevolgd. Ik verwijs hier verder naar het aparte hoofdstuk dat aan de opvolging van PPS-projecten wordt gewijd.

Zoals aangegeven bij de bespreking van de meerjarenbegroting 2007-2009, zal ik als minister van begroting in 2008 een indicatieve begrotingstabel opmaken naar 2010 toe. Deze indicatieve tabel zal een eerste inzicht bieden in de engagementen die de Vlaamse regering naar de volgende legislatuur toe heeft gemaakt. Het zal de eerste keer zijn dat het Vlaams Parlement over zulk een document zal beschikken.

2.2. Vergrijzingsproblematiek: Financiële impact op lange termijn

2.2.1. Kost van vergrijzing volgens de Studiecommissie voor Vergrijzing (SCvV) voor de globale overheid

De studiec commissie hanteert in haar rapport van juni 2007⁷ een vrij ruime definitie van de budgettaire meerkosten m.b.t. vergrijzing. Naast de uitgaven voor overheidspensioenen en gezondheidszorg worden ook alle andere uitgaven, die door demografische verschuivingen worden beïnvloed, in aanmerking genomen. Dit impliceert dat ook de uitgaven voor kinderbijslag, werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, het Vlaams Zorgfonds, en andere leeftijdsgebonden sociale overheidsuitgaven in de vooruitzichten van de Studiec commissie worden betrokken. De eventuele netto-impact op de overheidsontvangsten wordt echter buiten beschouwing gelaten.

Als algemene conclusie uit het onderzoek van de SCvV blijkt dat, rekening houdende met de door haar gehanteerde veronderstellingen, de budgettaire kosten van vergrijzing toenemen van 22,9% van het BBP in 2006 tot 27,3% in 2030 (stijging met 4,4%) en tot 29,1% in 2050 (stijging met 6,2%).

TABEL 1 - De budgettaire kosten van de vergrijzing op lange termijn - in % van het bbp, volgens het SCvV-scenario en in verschil met het scenario van mei 2006

Componenten van de budgettaire kosten van de vergrijzing	SCvV-scenario van mei 2007								Verschil met de resultaten van mei 2006	
	2006	2012	2030	2050	2012-2006	2012-2030	2006-2030	2006-2050	2006-2030	2006-2050
Pensioenen	8.9	9.4	12.5	13.4	0.5	3.2	3.6	4.5	0.6	0.5
- werknemerspensioenen	5.0	5.2	7.3	7.7	0.2	2.1	2.3	2.8	0.0	-0.1
- zelfstandigpensioenen	0.7	0.7	0.9	0.8	0.0	0.1	0.2	0.1	0.2	0.2
- overheidspensioenen ^a	3.2	3.4	4.4	4.8	0.3	0.9	1.2	1.7	0.4	0.4
Gezondheidszorg ^b	7.0	7.8	9.2	10.5	0.8	1.3	2.2	3.5	-0.1	-0.0
- acute zorg ^c	6.1	6.8	7.8	8.5	0.7	1.0	1.7	2.4	0.1	0.1
- langdurige zorg ^c	0.9	1.0	1.3	2.0	0.1	0.3	0.4	1.1	-0.1	-0.1
Arbidsongeschiktheid	1.2	1.3	1.1	1.0	0.0	-0.1	-0.1	-0.2	-0.1	-0.1
Werkloosheid	2.1	1.8	1.2	1.1	-0.3	-0.7	-0.9	-1.0	0.0	0.0
Bruggpensioen	0.4	0.4	0.4	0.4	-0.0	0.0	-0.0	-0.0	0.1	0.1
Kinderbijslag	1.6	1.5	1.3	1.1	-0.2	-0.2	-0.4	-0.5	0.0	0.0
Overige socialezekerheidsuitgaven ^d	1.6	1.6	1.6	1.6	-0.0	-0.0	-0.0	-0.0	-0.0	-0.0
Totaal	22.9	23.8	27.3	29.1	0.9	3.5	4.4	6.2	0.6	0.4
p.m. lonen van het onderwijzend personeel	4.0	3.8	3.6	3.7	-0.2	-0.2	-0.3	-0.3	0.1	0.1

a. Bevat naast de pensioenen van de overheidinstellingen die ten laste zijn van de overheid ook de inkomegarantie voor ouderen (IGO).

b. Overheidsuitgaven voor gezondheidszorg en langdurige zorg.

c. De langdurige zorg omvat thuisverpleging, het verblijf in rustoorden voor bejaarden, in niet- en verzorgingsinstellingen, in psychiatrische verzorgingsinstellingen en in beschutte woonplaatsen en bepaalde uitgaven voor hulp in het dagelijks leven van hulpbehoevende bejaarden. De acute zorg omvat alle overige gezondheidszorg.

d. Vooral uitkeringen voor arbeidsongevallen, beroepsziekten en de fondsen voor bestaanszekerheid. Ook de uitgaven voor het leefloon werden thans hierin opgenomen.

Voor een verdere analyse van de manier waarop de vergrijzingskosten worden verdeeld tussen de verschillende overheden, van de specifieke budgettaire risico's voor de Vlaamse overheid en het huidig lopende onderzoek in Vlaanderen naar vergrijzing en openbare financiën, wordt naar onderstaande paragrafen verwezen.

2.2.2. Hoe wordt de kost van vergrijzing verdeeld tussen overheden?

Uit de ramingen van de studiec commissie blijkt dat het leeuwendeel van de kosten verbonden aan de vergrijzing bij Entiteit I zijn gelokaliseerd.

⁷ http://docuфин.fgov.be/intersalgn/hrfcsf/adviezen/PDF/vergrijzing_2007_06.pdf

TABEL 9 - De budgettaire kosten van de vergrijzing per entiteit -
in % van het bbp volgens het SCvV-scenario

Componenten van de budgettaire kosten van de vergrijzing	Entiteit I					
	2006	2012	2030	2050	2006-2030	2006-2050
Pensioenen	8.6	9.1	12.3	13.2	3.7	4.6
waarvan pensioenen van entiteit II	1.2	1.4	1.9	2.1	0.7	0.9
Gezondheidszorg	6.2	6.9	8.2	9.5	2.1	3.4
- acute zorg	5.4	5.9	7.0	7.6	1.6	2.3
- langdurige zorg	0.8	0.9	1.2	1.9	0.4	1.1
Arbeidsomkwaliteit	1.2	1.3	1.1	1.0	-0.1	-0.2
Werkloosheid	2.1	1.8	1.2	1.1	-0.9	-1.0
Brugpensioen	0.4	0.4	0.4	0.4	-0.0	-0.0
Kinderbijslag	1.5	1.3	1.2	1.0	-0.3	-0.5
Overige sociale uitgaven	1.1	1.1	1.1	1.1	-0.1	-0.1
Totaal	21.1	21.9	25.4	27.3	4.3	6.1
p.m. bezoldigingen van het onderwijsend personeel	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.0	-0.0
Componenten van de budgettaire kosten van de vergrijzing	Entiteit II					
	2006	2012	2030	2050	2006-2030	2006-2050
Pensioenen van de overheidsector	1.4	1.6	2.2	2.3	0.7	0.9
waarvan ten laste van entiteit I	-1.2	-1.4	-1.9	-2.1	-0.7	-0.9
Gezondheidszorg en sociale bijstand	0.7	0.9	0.9	0.9	0.1	0.1
Vlaamse zorgverzekering	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0
Kinderbijslag	0.1	0.1	0.1	0.1	-0.0	-0.0
Overige sociale uitgaven	0.5	0.5	0.5	0.5	0.0	0.0
Totaal	1.7	1.8	1.8	1.9	0.1	0.1
p.m. bezoldigingen onderwijsend personeel	4.0	3.8	3.6	3.7	-0.3	-0.3

Rekening houdende met een ongewijzigde institutionele context, mag volgens de HRF aangenomen worden dat binnen Entiteit II (gemeenschappen, gewesten en lokale besturen) van de globale overheid de budgettaire meerkosten van de vergrijzing grotendeels zullen gelokaliseerd zijn bij de gemeenschappen en niet zozeer bij de gewesten of bij lokale besturen. Dit betekent natuurlijk niet dat er voor de gewesten en lokale besturen geen meerkosten te verwachten zijn.

2.2.3. Wat zijn de specifieke budgettaire dreigingen ingevolge vergrijzing voor de Vlaamse begroting en wat eraan te doen?

De specifieke budgettaire risico's voor de Vlaamse overheid m.b.t. vergrijzing, zijn reeds verkennend onderzocht door de administratie Planning en Statistiek naar aanleiding van een resolutie van het Vlaams Parlement van maart 2005.

Uit de studie blijkt dat de vergrijzing zich in Vlaanderen sterker zal doorzetten dan in de andere gewesten van ons land. Vanaf 2020 wordt de zaak ernstig in die zin, dat er zonder enige ingreep problemen opduiken voor de arbeidsmarkt, waar de uitstroom groter is dan de instroom. APS pleit dan ook, net zoals de HRF voor het fors opkrikken van de werkzaamheidsgraad (vnl. bij 50 tot 64-jarigen), waarbij de aandacht voor ondersteunende maatregelen belangrijk is.

Wat betreft het Vlaams Zorgfonds zou volgens APS de gebruikersgraad evolueren van 2,1% in 2004 naar 4,7% van de bevolking in 2050. Dit is volgens APS tevens een onderschatting want Vlaanderen moet, méér nog dan de andere regio's, rekening houden met een stijgende familiale zorgindex (ratio van 80-plussers/vijftigers in de bevolking), wat zoveel betekent dat het draagvlak voor de mantelzorg versmalt.

Naast deze twee belangrijke directe invloeden op de begroting zijn er nog tal van andere invloeden van vergrijzing die nood hebben aan een gedifferentieerd overheidsoptreden van de Vlaamse overheid. Zo is er bvb. sprake van de noodzaak aan meer woongelegenheden voor ouderen/alleenstaanden, risicogroepen binnen de groep ouderen die extra aandacht en zorg behoeven, nood aan een goed uitgebouwd vervoer, ...

Uit de resultaten van de analyse van APS blijkt dat de uitgangspunten van de HRF bij het bepalen van het begrotingstraject en de daarbij horende analyse van de verdeling van de kost van vergrijzing tussen de verschillende deelopoverheden de nodige risico's inhouden:

Op het vlak van uitgaven worden er door de HRF geen sterke meeruitgaven binnen entiteit II voorzien, hoewel uit de studie van APS blijkt dat er toch verschillende beleidsmaatregelen zullen dienen genomen te worden, m.b.t. activering en het aanbieden van meer zorg.

Ook op het vlak van inkomsten zijn er tevens risico's. De HRF gaat voor de bepaling van de inkomsten van de Vlaamse overheid uit van een bepaalde vooropgestelde groei in de werkgelegenheid voor heel het grondgebied van België, gekoppeld aan de verwachting van een gelijkblijvende fiscale capaciteit op het vlak van de inkomsten van de inkomensbelasting. Op basis van de analyse van APS blijkt evenwel dat voor Vlaanderen, door de sterker toenemende vergrijzing, het risico bestaat dat de fiscale capaciteit eerder afneemt, waardoor ook door de werking van de financieringswet de inkomsten voor de Vlaamse overheid lager zullen uitvallen dan door de HRF voorzien.

Bovenstaande inschatting van risico's, die gepaard gaan met het door de HRF vooropgestelde begrotingstraject, geven ook de noodzaak weer tot eigen onderzoek naar de toekomstige inkomsten en uitgaven van de Vlaamse overheid in het licht van de vergrijzing, wat in volgende paragraaf wordt weergegeven.

Naast bijkomend onderzoek m.b.t. de gevolgen van de vergrijzing voor de Vlaamse overheid, heb ik tevens het **toekomstfonds** opgericht. Dit toekomstfonds zorgt ervoor dat de Vlaamse overheid beter gewapend is tegen de budgettaire risico's, die mede door de problematiek vergrijzing zijn ingegeven (zie supra verdeling kost vergrijzing tussen overheden). De opgebouwde reserves binnen het toekomstfonds zorgen namelijk voor een financiële buffer ter voorbereiding van eventuele budgettaire afspraken n.a.v. de te verwachten staatshervorming, interne stabiliteitsprogramma's met andere overheden van ons land en andere mogelijke budgettaire uitdagingen.

2.2.4. VLADYMO: Eigen analyse van de vergrijzingsproblematiek

Op middellange en lange termijn wil de Vlaamse regering de uitdaging van de vergrijzing niet uit de weg gaan. Opdat de Vlaamse regering de houdbaarheid van de Vlaamse openbare financiën in tijden van vergrijzing zou kunnen blijven waarborgen, moet er op korte termijn tot actie overgegaan worden. Hiertoe heb ik aan mijn administratie de opdracht gegeven om samen met het Steunpunt Beleidsrelevant Onderzoek voor de wetenschappelijke onderbouw van het thema vergrijzing en openbare financiën te zorgen. Deze werkzaamheden zijn reeds dit jaar, in 2007, aangevat. Een stevige wetenschappelijke onderbouw zorgt immers voor een solide basis aan kennis en informatie en uiteraard voor een goed gedefinieerd probleem.

In 2008 zal de Spoorwerkgroep A2 van het Steunpunt Fiscaliteit en Begroting haar planningsinstrument VLADYMO volledig actualiseren. Spoorwerkgroep A2 focust vooral op het fundamenteel onderzoek naar mogelijke toekomstscenario's voor de Vlaamse begroting en fiscaliteit. In concreto heeft de Spoorwerkgroep A2 volgende taken:

- een fiscaal juridisch onderzoek m.b.t. de overdracht van nieuwe fiscale bevoegdheden
- de studie van de effecten van de vergrijzing op de financieringscapaciteiten
- de studie van de verwachte effecten van een regionalisering van de staatsschuld

Het planningsinstrument VLADYMO – staat voor Vlaams dynamisch model - moet de Vlaamse regering in staat stellen de effecten van de vergrijzing correct in te schatten. Het model is opgebouwd uit een aantal modules die ieder de budgettaire situatie van een entiteit weergeven. Op deze wijze zijn er aparte modules voorzien voor de Federale Overheid, de Sociale Zekerheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Lokale Overheden. Per module kunnen budgettaire projecties gemaakt worden die gebaseerd zijn op bepaalde uitgangshypothesen. De uitgangshypothesen worden ingebracht via een centraal parameterblad dat een gegevensmatrix bevat. Het model is eveneens in staat om, vertrekkende van de aangenomen parameters, projecties te maken van het verloop van de overheidsschuld.

In het kader van de studie van de effecten van de vergrijzing besteedt het model bovendien – logischerwijs – bijzondere aandacht aan de demografische evolutie. Zo is het mogelijk om met

meerdere demografische scenario's rekening te houden. In het centrale parameterblad worden verder projecties ingegeven van:

- de (regionale) reële economische groei
- de inflatie
- de werkloosheid en de werkgelegenheid
- de regionale productiviteit
- de korte en lange termijn rente
- de loonvorming
- de pendelbewegingen

Bovendien laat het model ook toe om met de evolutie van iedere ontvangsten- en uitgavencategorie van iedere entiteit rekening te houden.

VLADYMO moet toelaten om de resultaten van de Hoge Raad en de sensitiviteit van de door de Hoge Raad gehanteerde uitgangshypothesen ⁸ te toetsen.

2.3. Van schuldbeheer naar reservebeheer

Om de Vlaamse begroting te wapenen tegen deze uitdagingen in de toekomst zijn er 2 belangrijke reeds genomen namelijk :

- **Afbouw van de schuld**
- **Aanleggen van reserves voor de toekomst in het TOEKOMSTFONDS**

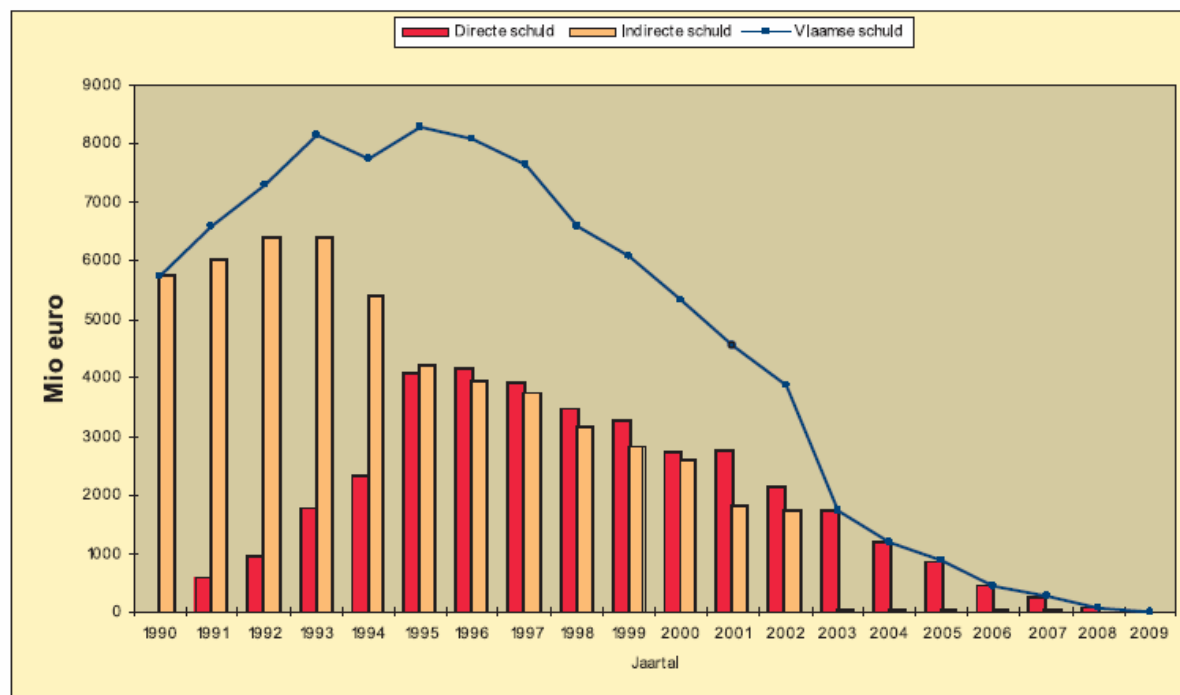
2.3.1. Afbouw van de schuld

Bij het aantreden van de vorige Vlaamse regering in de zomer van 1999 werd een halvering van de Vlaamse schuld tegen het einde van de legislatuur vooropgesteld. Vanaf 18 mei 2004 was deze halvering een feit. Na deze verwezenlijking stelde de huidige Vlaamse regering zich een nog ambitieuzer doel voor ogen: tegen eind 2008 een zo goed als schuldenvrij Vlaanderen. Onderstaande grafiek en tabel geven de historische evolutie weer van de directe en indirecte schuld sinds 1995.

---

⁸ Hoge Raad van Financiën, Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid, Naar houdbare en intertemporeel neutrale overheidsfinanciën in het licht van de vergrijzing, maart 2007, blz. 25-31.

Grafiek I.1 : Evolutie van de uitstaande directe en indirecte schuld van de Vlaamse Gemeenschap 1995-2009 (in miljoen euro)

9

Tabel S.1 : Evolutie van de uitstaande directe en indirecte schuld van de Vlaamse Gemeenschap 1995-2009 (in miljoen euro)

Datum	Directe schuld	Indirecte schuld	Totale schuld
31/12/95	4.078,22	4.201,55	8.279,77
31/12/96	4.148,35	3.951,10	8.099,45
31/12/97	3.904,99	3.727,13	7.632,12
31/12/98	3.447,21	3.156,45	6.603,66
31/12/99	3.257,72	2.828,41	6.086,13
31/12/00	2.732,57	2.589,72	5.322,29
31/12/01	2.736,59	1.814,17	4.550,76
31/12/02	2.143,94	1.739,95	3.883,89
31/12/03	1.715,59	31,97	1.747,56
31/12/04	1.176,47	28,24	1.204,71
31/12/05	858,21	24,33	882,54
31/12/06	426,50	20,43	446,93
31/12/07	236,32	13,15	249,47
31/12/08	52,16	10,45	62,61
31/12/09	0,00	0,00	0,00

Het overgrote deel van de directe schuld bestond op 30 juni 2007 uit de consolidatielening bij Dexia Bank nv. Deze lening met een per 30 juni 2007 nog uitstaand saldo van 207,17 miljoen euro is immers goed voor meer dan 60 % van de totale directe schuld.

In het kader van het bereiken van een quasi-nulschuld werd op 29 mei 2007 een akkoord gesloten met Dexia Bank nv om deze lening in één keer vervroegd terug te betalen op 31 december 2008. Normaal liep de aflossingskalender van deze lening nog tot 2021.

⁹ De Vlaamse Begroting 2008 bijlage bij de Septemerverklaring van 24 september 2007

De wederbeleggingsvergoeding die aan deze operatie gekoppeld is, werd al betaald op 30 mei 2007. De vervroegde kapitaalsaflossing samen met de normale aflossingen en rente die voor 2008 nog verschuldigd zijn, werden ingeschreven op de begroting 2008.

Verder werden bij de budgetcontrole 2007 de middelen voor de Vlaamse opera verhoogd zodat zij in staat is haar lening bij Dexia Bank nv op 1 oktober 2007 vervroegd terug te betalen. Met Dexia Bank nv werd hiervoor reeds een akkoord bereikt. De betreffende lening is in de Vlaamse schuld cijfers terug te vinden onder de rubriek "Indirecte schuld" en had op 30 juni 2007 nog een uitstaand saldo van 4,29 miljoen euro.

Naast deze vervroegde terugbetalingen staan voor 2007 en 2008 nog dergelijke weliswaar kleinere dossiers op de agenda. In dit kader werden reeds gesprekken gevoerd met Dexia Bank nv en Fortis Bank nv.

Door deze vervroegde terugbetalingen in 2007 en 2008 zal eind 2008 de schuld van Vlaanderen quasi tot nul herleid zijn. Ook de volgende jaren zal er geen nieuwe schuld opgenomen worden. In tegendeel er kunnen reserves aangelegd worden om toekomstige uitdagingen het hoofd te bieden.

2.3.2. Reserveopbouw in het Vlaams Toekomstfonds

De begroting 2007 voorzag in de oprichting van het Vlaams Toekomstfonds met een dotatie van 187 miljoen euro. Vlaanderen verschuift hierdoor van structurele ontlener naar structurele belegger.

Door de intussen opgebouwde reserves, zal Vlaanderen vanaf 2008 reeds een financieel actief bezitten, dat – indien er geen drastische wijzigingen komen in de financiering van Gewesten en Gemeenschappen – verder zal opgebouwd worden.

Zoals in andere delen van deze beleidsbrief beschreven, staat Vlaanderen op lange termijn voor belangrijke uitdagingen.

Die uitdagingen aangaan kan vereist een consistent, lange termijn gerichte opbouw van reserves. Andere landen gaan ons voor. Ofschoon Singapore wellicht geen ideaal land is, is het wél toonaangevend voor een visionair bestuur: dat bestuur heeft aangetoond dat – zonder de beschikking te hebben over enige natuurlijke reserve - overheidsreserves aanleggen een krachtige hefboom vormt voor duurzame welvaart en voor een "pole-position" in de wereld.

Ik beoog niet het Singaporees model in Vlaanderen te introduceren. Ik beoog wel, thans en versterkt in 2008 de omslag te maken van schuld -, naar een financieel actiefbeheer.

Wat ik daarbij niet wil doen, is meedansen met de golven en de marketinggerichte prospectie. Zo is de Belgische constitutionele omgeving op dit ogenblik te onzeker, opdat ik de liquiditeitsvereisten, voor de Vlaamse financiële activa zou kunnen veronachtzamen.

Opdat de toekomst niet begint met een tegenvaller, zal ik daarom – zeker in 2008 - het Toekomstfonds van de Vlaamse Gemeenschap als een bijzonder zorgvuldig vader beheren.

Om toekomstige uitdagingen te kunnen financieren zal het Vlaamse Toekomstfonds haar gelden beleggen. Er werd bewust gekozen om deze middelen in een afzonderlijk agentschap onder te brengen. Immers de beleggingshorizon van het Toekomstfonds is langer dan de beleggingshorizon van de kasgelden van de Vlaamse Gemeenschap. Door eerder op middellange termijn te beleggen kan er een andere beleggingsstrategie ontwikkeld worden, die nauwer aansluit bij de beleggingsstrategie van institutionele beleggers zoals vb. pensioenfondsen. Deze langere beleggingshorizon biedt in beginsel de mogelijkheid om naast beleggingen in obligaties ook te beleggen in aandelen en vastgoed.

De middelen waarover het Toekomstfonds beschikt zijn nog steeds overheidsmiddelen, daarom wordt ervoor geopteerd om deze reserves te beheren als een goede huisvader. In eerste instantie wordt het kapitaalsbehoud *sensu stricto* als eis vooropgezet. In die eerste fase wordt de beleggingshorizon beperkt tot het eerste trimester van 2009, bij voorkeur zullen de middelen door onze eigen administratie worden belegd in Belgisch overheidspapier (schatkistcertificaten, OLO's,...).

Bij eventuele investeringen in aandelen, in een latere fase, zal het Toekomstfonds niet alleen financiële doelstellingen nastreven maar ook oog hebben voor maatschappelijke belangen op sociaal en ecologisch vlak. Ook op het vlak van duurzaam beleggen kan Vlaanderen een voortrekkersrol vervullen. Net zoals met de beleggingen van het Vlaams Zorgfonds wenst ook het Toekomstfonds een voorbeeldfunctie te stellen waardoor andere institutionele investeerders worden aangemoedigd om ook aandacht te schenken aan duurzaam beleggen. Daarenboven worden, door deze proactieve houding, ook de bedrijven aangemoedigd om hun inspanningen op milieu-, ethisch en sociaal vlak te verbeteren.

Ten slotte zullen aan- en verkooptransacties zoveel mogelijk vermeden worden en zal er geen wisselkoersrisico gelopen worden. Aankopen en verkopen brengen extra kosten met zich mee die het rendement negatief beïnvloeden. Vanuit dat uitgangspunt wordt eerder geopteerd voor een passief beheer.

3. Financiële organisatie

3.1. Organisatie van de boekhouding

Als gevolg van de invoering van het Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) moet de begroting en boekhouding, en dus ook het financieel systeem, Orafin, van de Vlaamse gemeenschap, dat geënt was op de oude organisatiestructuur, worden aangepast. De structuur van 7 departementen wordt verlaten en maakt plaats voor een structuur in 13 beleidsdomeinen.

Om een geslaagde implementatie van de herstructurering, en de vorming van nieuwe entiteiten, niet in gevaar te brengen, heb ik er bewust voor gekozen de implementatie van het comptabiliteitsdecreet uit te stellen, conform de standpuntbepaling terzake van de Vlaamse regering en in afwachting van de besluitvorming inzake het boekhoudplan in de Interministeriële Conferentie van Financiën en Begroting. De subentiteiten konden hierdoor starten in een bekende controleomgeving binnen gekende boekhoudregels, zodat de organisaties misschien geen optimaal, maar alleszins een vaster kader hadden.

Het project waarvan ik u hier de krijtlijnen toelicht, betreft dus de aanpassing van de boekhouding en het financieel systeem, Orafin, aan BBB binnen het kader van de huidige regelgeving.

De begroting en boekhouding van de rechtspersoon Vlaamse gemeenschap wordt opgevolgd in het financieel systeem, Orafin. Dit betekent dat na BBB, in Orafin, de boekhouding moet worden gevoerd van de 13 ministeries van de Vlaamse gemeenschap. Elk ministerie bestaat uit een departement en zijn intern verzelfstandigde agentschappen zonder rechtspersoonlijkheid.

In 2001 werd het systeem zo opgezet dat meerdere balansen konden worden opgemaakt. Zo zou er een balans aangemaakt worden voor de bedrijfseenheden die overeenkomen met departementen/kabinetten en daarnaast balansen voor elk van de DAB's en per decentrale rekenplichtige. Dit maakte het systeem erg complex en blijkt nu geenszins nodig om een correcte rapportering van de begrotingsopvolging en boekhouding mogelijk te maken.

Van dit concept wordt op 1 januari 2008 volledig afgestapt. Er wordt maar 1 balans-eenheid meer opgezet. Alle entiteiten, ook de DAB's, werken onder dezelfde balans-eenheid.

Per ministerie wordt een afzonderlijke bedrijfseenheid opgezet. Eén supplementaire bedrijfseenheid wordt voorzien voor het Vlaams Parlement, de Vlaamse Regeringen en de kabinetten. In totaal bevat Orafin na BBB 14 bedrijfseenheden.

Alle bedrijfseenheden werken met één en dezelfde financiële hoofdrekening. Dit betreft een rekening waarop zowel ontvangsten als uitgaven kunnen geregistreerd worden. Omwille van traceerbaarheid van transacties, kan deze hoofdrekening sub-rekeningen omvatten. Dezelfde techniek is nu reeds in gebruik, er zijn nu immers ook 7 subrekeningen van de centrale uitgavenrekening voor elk departement. Dagelijks worden de subrekeningen automatisch genivelleerd met de hoofdrekening. Het financieel systeem geeft de mogelijkheid om een correcte opvolging van vorderingen en schulden mogelijk te maken zonder daarvoor de techniek van aparte financiële rekeningen te hoeven hanteren. De verantwoordelijkheid komt hierbij te liggen bij diegene die ze werkelijk kan nemen, namelijk de gedelegeerde ordonnateur, of de budgethouder, en dit zowel voor uitgaven als voor ontvangsten. De actoren die tussenkomen in de uitgaven- en ontvangstencyclus, krijgen autorisaties in het financieel systeem die hun werkzaamheden tegelijk mogelijk maken maar ook beperken. De goedkeuringsprocessen verlopen geautomatiseerd en gecontroleerd via het opzetten van een voorgedefinieerde workflow voor alle uitgavencategorieën. Rekenplichtigen van de geldvoorschotten, worden vervangen door vereffenaars die met een verkorte goedkeuringsflow voor bij decreet bepaalde categorieën van uitgaven, betalingen kunnen initiëren op de centrale financiële rekening (is reeds in voege vanaf 01/01/2007). De ontvangstenrekenplichtigen, worden vervangen door vereffenaars die via het systeem de ontvangsten op de centrale financiële rekening, toewijzen aan de tot hun bevoegdheidsdomein behorende vorderingen. Het is de leidend ambtenaar van de entiteit die verantwoordelijk is voor het beheer en de opvolging van de vorderingen. Er is één centrale rekenplichtige die, samen met een pool van medewerkers die dezelfde autorisaties in het systeem hebben, de ontvangsten int voor de Vlaamse gemeenschap en de betalingen uitvoert. Zijn verantwoordelijkheid is beperkt tot de correcte verwerking van inkomsten en uitgaven op de financiële rekening, inclusief subrekeningen. Hij legt per kwartaal verantwoording af over het gebruik van de bestaande bankrekeningen.

Vanaf 2008 zal een dienst met afzonderlijk beheer hetzelfde werken als voorheen, behalve dat de dienst niet over een eigen financiële rekening zal beschikken, met uitzondering van 4 DAB's waarvoor in het verleden de optie werd genomen deze buiten Orafin op te zetten en hun boekhouding enkel via verzamelboekingen in Orafin te integreren. De besluiten financieel en materieel beheer van de DAB's zullen hieraan aangepast worden.

Deze nieuwe organisatie van begroting en boekhouding ligt in de lijn van de hervormingen die de federale wetgever beoogt in de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof. Deze nieuwe organisatie kwam hiervoor reeds aan bod.

De overstap naar een nieuwe versie van het financieel systeem, ingevolge de omzetting van de federale beginselen in het nieuw comptabiliteitsdecreet, kan hierdoor stapsgewijze gemaakt worden en zal hierdoor aanzienlijk vereenvoudigd worden.

Een nieuwe organisatie van boekhoudkundige verwerking wordt ingevoerd voor de verwerking van interne verrichtingen, creditnota's, wisselkoersverschillen en bankkosten.

- Verwerking van interne verrichtingen.

Interne verrichtingen zijn verrichtingen (aankopen – verkopen – toekenning dotaties) die zich afspelen binnen de dertien beleidsdomeinen. Deze verrichtingen hebben voor de globale instelling geen inkomsten of uitgaven tot gevolg. Ze veroorzaken wel kosten of opbrengsten voor de betrokken diensten. Door deze verrichtingen komt geen extra geld binnen in de Vlaamse gemeenschap. Er gaat ook geen geld buiten. In de huidige werkwijze wordt er wel een bedrag verplaatst van de ene

bankrekening van de Vlaamse gemeenschap naar de andere (binnen dezelfde rechtspersoon). Deze verrichtingen hebben wel intern budgettair impact maar niet extern.

In de huidige boekhouding worden de interne aan- en verkopen geboekt zoals externe verrichtingen. Ze worden geboekt op dezelfde grootboekrekeningen als de externe verrichtingen en ze worden effectief betaald van de ene boekhoudorganisatie aan de andere.

De interne toekenning van dotaties wordt momenteel boekhoudkundig op dezelfde manier verwerkt als de extern toegekende dotaties. Ook hier worden dezelfde grootboekrekeningen gebruikt en wordt effectief betaald via de bankrekening.

Door deze verrichtingen op specifieke kosten- en opbrengstenrekeningen te boeken is het mogelijk de interne verrichtingen af te zonderen en een correcter beeld te geven van de werkelijke inkomsten en uitgaven van de Vlaamse ministeries.

Door de interne documenten met een specifieke code te boeken is het mogelijk de interne vordering af te boeken met de interne schuld, zonder de effectieve interne betaling uit te voeren, waardoor deze transacties veel eenvoudiger worden.

- De verwerking van creditnota's

Momenteel wordt het verwerken van een creditnota door het financieel systeem niet aanvaard omdat dit een negatieve boeking is op het budget en er daardoor budget zou vrijkomen.

Een creditnota is een document dat aan wettelijke vereisten (dezelfde als de factuur) moet voldoen. Het is niet mogelijk zomaar willekeurige documenten te verwerken als creditnota.

Een creditnota moet als afzonderlijk document geboekt worden om na goedkeuring gekoppeld te worden aan een factuur als deel van de betaling. Het niet kunnen verwerken van de creditnota in de boekhouding betekent niet dat er in werkelijkheid geen creditnota's bestaan. Deze lacune in de boekhouding geeft wel aanleiding tot niet transparante en niet correcte verwerkingen. Daarom wordt voorgesteld om vanaf 2008 de verwerking van de creditnota op te nemen in de boekhouding. Deze documenten kunnen, met het detail van de aanrekening en afpunting op de facturen, afzonderlijk gerapporteerd worden. Deze werkwijze werd besproken met het Rekenhof.

- Wisselkoersverschillen en bankkosten

Gerealiseerde wisselkoersverschillen en bankkosten zijn twee soorten verrichtingen die elk een budgettair impact hebben en rechtstreeks op de bankrekening aangerekend worden. Momenteel worden beide transactie boekhoudkundig op een arbeidsintensief proces verwerkt dat volledig kan worden geautomatiseerd. Bovendien gaat het over zeer beperkte bedragen. De invoering van de Euro heeft ervoor gezorgd dat er nog weinig wisselkoersverschillen en bankkosten voorkomen.

Er wordt dan ook voorgesteld om deze twee soorten verrichtingen rechtstreeks vanuit het bankrekeninguittreksel te kunnen aanrekenen op het budget zonder afzonderlijke ordonnantie.

Voor de intracommunautaire btw werd de boekhoudkundige verwerking in 2007 aangepast.

Tot eind maart 2007 werd de intracommunautaire btw niet rapporteerbaar in Orafin verwerkt. Vanaf het 2de kwartaal 2007 worden de boekingen van intracommunautaire facturen met btw-code uitgevoerd zodat de btw-aangifte vanuit systeem kan gebeuren en dat deze activiteit ook auditeerbaar wordt.

3.2. Verbetering aankoopproces en scanning

In het kader van e-government wordt een verbeteringstraject opgezet om de administratie van het aankoopproces te digitaliseren en te automatiseren. In dit verbetertraject zijn twee fasen te onderscheiden:

- Van bestelling tot factuur

Het uitgangspunt van ERP-software is dat dezelfde informatie maar 1 keer geregistreerd wordt, en dit op de plaats waar ze ontstaat. Voor de start van het aankoopproces in MVG betekent dit dat de

bestelling best ingegeven wordt in de dienst waar ze ontstaat zodat rechtstreeks in het systeem de bestelbon kan worden aangemaakt, dat het budget verbruikt wordt en dat hierop kan worden gerapporteerd. In de registratie van de bestelbon is tevens de ESR-informatie opgenomen zodat op basis van de geregistreerde bestellingen de kwaliteit van de ESR-prognoses sterk kan verbeterd worden.

- het scannen van de inkomende facturen en betalingsopdrachten

Het opvolgen van een gedecentraliseerde boekhouding met gedecentraliseerde archieven van de documenten, vereist dat heel wat documenten fysisch het administratief traject volgen en binnen handbereik moeten worden opgeslagen voor een vrij lange periode. Het scannen van de geboekte documenten en linken aan de geboekte verrichtingen zorgt ervoor dat de beelden van de geboekte documenten voor alle belanghebbende partijen (inclusief audit) in digitale vorm bereikbaar zijn.

Een derde fase van verregaande automatisering is het gebruik van het systeem van elektronische bestelling, gekoppeld aan de elektronische facturatie (e-invoicing). Deze functionaliteit zal voorzien worden bij implementatie van de nieuwe softwareversie.

3.3. Versterken interne controle

Het versterken van de financiële interne controle was een belangrijk element dat ik inzake financiële organisatie voorgenomen had voor 2007. Dit thema is trouwens zeer nauw verwant met de idee van single audit. Ik stel vast dat met betrekking tot financiële interne controle, mijn administratie erin geslaagd is om op korte termijn een degelijk werkstuk voor te leggen, dat bovendien bij de beleidsdomeinen kan rekenen op een breed draagvlak. Bovendien voldoen de rond financiële interne controle uitgewerkte beheersingsmaatregelen aan de richtlijnen die door INTOSAI zijn uitgevaardigd. INTOSAI is de wereldwijde groepering van nationale rekenkamers. De beheersingsmaatregelen werden per onderdeel van de financiële cyclus uitgewerkt:

- budget en meerjarenplan
- aangaan van verbintenissen
- registratieproces (boekhouding)
- rapportering
- thesaurie
- bescherming van de activa

Om hierover een zo breed mogelijke consensus te bereiken werd een werkgroep samengesteld met vertegenwoordigers van zowel mijn administratie als van de beleidsdomeinen. Ten slotte werd ook het Rekenhof om advies gevraagd. Na rekening gehouden te hebben met de diverse constructieve opmerkingen van alle betrokkenen, werd het concept in een definitieve vorm gegoten. Maar met het uitwerken van een aantal beheersingsmaatregelen inzake financiële interne controle is de kous zeker nog niet af. Interne controle is meer dan financiële interne controle. De Vlaamse regering heeft in die optiek reeds in 2006 beslist om de leidraad door IAVA ontwikkeld als algemene basis te nemen voor de invoering van organisatiebeheersing binnen de hele Vlaamse administratie. De 'fiches', die zoals de beheersingsmaatregelen financiële controle binnen de administratie reeds ingang hebben gevonden, dienen in de leidraad nog verder geïntegreerd te worden. Maar er is daarnaast ook nog de implementatie. Omdat er op dat vlak nog een lange weg af te leggen is, heb ik mijn administratie verzocht om met de beschikbare middelen de verdere implementatie te ondersteunen. Dit zal gebeuren via opleidingen en eventuele directe ondersteuning van entiteiten die daarom vragen. Aangenomen wordt dat de basisprincipes van interne controle tegen eind 2010 in alle geledingen van het Vlaamse administratie zullen aanwezig zijn.

Op het moment dat de entiteiten bewezen hebben in staat te zijn om die voorafgaande controles van het Rekenhof en de controleurs der vastleggingen op een adequate wijze af te dekken, is de toegevoegde waarde van die voorafgaande controles vrijwel nihil. Dit zou kunnen betekenen dat

auditinstanties zelf niet meer aan het interne controleproces hoeven deel te nemen. Momenteel is dit echter nog een paradoxale situatie omdat zij enerzijds deelnemen aan het interne controlesysteem en anderzijds het interne controlesysteem dienen te evalueren.

Inventarisbeheer

In navolging van de verbetering van interne controle en naar aanleiding van een onderzoek van het Rekenhof in 2006, is het de bedoeling om in 2008 werk te maken van het verbeteren van het inventarisbeheer bij de Vlaamse administratie en bij de Vlaamse ministeries in het bijzonder. Ik heb ermee ingestemd dat vanuit het beleidsdomein Financiën en Begroting dit traject zou worden geleid, aangezien het inventarisbeheer uiteindelijk in de vermogensrekening van de Vlaamse ministeries samengevat terug vinden is. Bedoeling is te komen tot een nieuwe omzendbrief voor zowel de Vlaamse ministeries als de kabinetten. Uiteraard worden de werkzaamheden in nauw overleg met mijn collega verantwoordelijk voor bestuurszaken uitgevoerd. De nieuwe omzendbrief mag geen theoretisch verhaal worden, maar moet uitgaan van pragmatisme en moet nauw aansluiten op de systemen en tools die daarbij zullen worden gebruikt. Bovendien dient, uit efficiëntieoverwegingen, maximaal gebruik gemaakt te worden van de op vandaag binnen de Vlaamse ministeries bestaande centrale systemen. Waar niet iedereen toegang tot die systemen heeft, dient onderzocht te worden hoe deze kunnen worden ontsloten. Slechts in die gevallen waar ontsluiting onmogelijk is of te duur uitvalt, kan een alternatief worden onderzocht.

Het toewijzen van goederen aan nieuwe entiteiten (bvb. gronden, infrastructuur, gebouwgerelateerde goederen, ICT-materieel) evenals het er verder zorg voor dragen dat het inventarisbeheer geoptimaliseerd verloopt, is geen evidente klus. Dit vergt niet alleen een gecoördineerde aanpak maar vraagt ook bijzondere inspanningen, zowel van de mensen van ICT als van de onderscheiden management ondersteunende diensten van de betrokken beleidsdomeinen.

Inmiddels werd een werkgroep geïnstalleerd waarbij, in overleg met het Rekenhof, beslist werd dat het Rekenhof er als waarnemer deel van zou uitmaken. In die zin kan het Rekenhof enerzijds de voortgang van de werkzaamheden volgen, anderzijds erover waken dat rekening wordt gehouden met hun opmerkingen.

Analytische boekhouding

De achterstand die we gedurende een aantal jaren gekend hebben in de rekeningen, zijn door het leveren van zware inspanningen in 2007 weggewerkt. De rekening 2006 kon zoals reglementair voorzien, in juni 2007 ter controle aan het Rekenhof worden overgemaakt. Het gebruik van het analytische luik van het financiële systeem is voorlopig zeer beperkt gebleven. Mijn wens is om naar aanleiding van de herconfiguratie van het financiële systeem hierin verandering te brengen. De toegevoegde waarde van een geïntegreerd financieel systeem ligt immers in het aanleveren van meer en betere financiële informatie. Zo moet analytische informatie het financiële beleid beter kunnen ondersteunen. Zoals ik in mijn beleidsbrief 2007 heb gesteld, werd in de loop van 2007 een proefproject gestart met als doel te onderzoeken hoe analytische informatie aansluitend op de budgettaire boekhouding kan worden verzameld. De eerste resultaten zullen pas in 2008 geëvalueerd kunnen worden. Daarna moet worden bekeken hoe en in welke mate dit naar alle beleidsdomeinen kan worden uitgerold.

3.4. Financial Consolidation Hub (FCH)

De kwaliteit van de consolidatie van de ESR-rapporteringen van het ministerie en haar instellingen/agentschappen met het oog op een exact inschatten van het ESR-vorderingensaldo op 31 december was voor verbetering vatbaar.

Elke instelling stond namelijk in voor haar ESR-rapportering (begroting-realisaties-prognose), hierbij ondersteund door haar boekhoudsysteem met een individueel ontwikkelde link naar de budgettaire rapportering. Deze link was niet uniform, dikwijls niet exact, en vergde doorgaans heel wat manuele correcties.

De doelstelling van FCH is de consolidatie met het oog op een automatisch auditeerbare rapportering van het ESR-vorderingensaldo.

De consolidatie gebeurt op basis van 3 soorten informatie:

- de begroting per instelling
- de saldibalans per instelling (realisaties)
- de prognose tot 31 december

De instelling kan de Hub gebruiken om de economische gegevens uit haar boekhouding te converteren naar ESR-gegevens.

De instellingen kunnen hierbij kiezen in welk format zij hun gegevens aanleveren. Indien zij opteren voor ESR dan moeten zij zelf instaan voor de omzetting. Zij moeten dan wel het bewijs leveren van de correcte omzetting en de juiste ESR-codering gebruiken. De hiertoe door de instellingen gebruikte link wordt gecontroleerd door het IVA Centrale Accounting (CenACC) op zijn volledigheid en correctheid.

Indien zij ervoor opteren de gegevens aan te leveren in het format van de economische rekeningen dan wordt de Hub gebruikt als tool voor de omzetting naar ESR.

Het projectverloop

In de periode april-mei 2007 werd een proefopstelling gemaakt van de consolidatiesoftware van Oracle, FCH.

Een proof of concept werd uitgewerkt waaraan 4 instellingen hun medewerking verleenden: VDAB, VRT, Kind & Gezin en De Lijn.

Op grond van de behaalde resultaten werd door de projectgroep beslist het project verder te zetten en te veralgemenen naar alle instellingen van de consolidatiekring.

Op 3 juli werd een presentatie gegeven van de FCH waaraan ruim 40 instellingen deel namen.

Tegen eind juli dienden ze hun economisch rekeningenplan met de gebruikte ESR-codes over te maken. Deze gegevens werden individueel nagezien door het IVA CenACC wat aanleiding gaf tot een aantal generieke naast individuele bemerkingen. De instellingen zullen hun boekhouding en mapping naar ESR hieraan moeten aanpassen.

Met het oog op de set-up van de verschillende boekhoudplannen werd hen gevraagd om tegen eind augustus hun rapporteringsoptie kenbaar te maken.

Inmiddels wordt door het IVA CenACC gewerkt aan een verdere detaillering van de 'intercompany relaties' waartoe ook deze met het ministerie behoren. Als belangrijkste speler in het Hub moet het ministerie uit haar Orafinsysteem alle gegevens aan FCH kunnen toeleveren. Hiertoe worden de nodige relaties opgezet.

Tegen einde september wordt van de instellingen verwacht dat zij hun gegevens van 30 juni in het gekozen maar gecorrigeerde format aanleveren in een elektronische sjabloon. Met deze proefdraai kan een vergelijking worden gemaakt met de resultaten van de rapportering zoals deze tot hiertoe gebeurde.

Om de instellingen op de hoogte te houden van de vooruitgang van het project worden vanaf de tweede helft van oktober met de instellingen een aantal workshops georganiseerd.

In het laatste kwartaal van 2007 zal aan de instellingen worden gevraagd om parallel te rapporteren, dwz de gegevens aan te leveren volgens de oude monitoring en volgens FCH. Deze dubbele rapportering moet, mits de nodige bijstellingen, toelaten om m.i.v. 2008 te rapporteren volgens FCH.

4. Alternatieve financiering en PPS-constructies

De Vlaamse Regering heeft vanaf het begin steeds herhaald dat ze een investeringsregering wil zijn. Een regering die in alle beleidsdomeinen de opgelopen achterstand in infrastructuur versneld wil inhalen. Inspanningen die slechts verzoenbaar zijn met de budgettaire engagementen van de Vlaamse Regering als ook beroep kan worden gedaan op externe financiering en publiek private samenwerking (pps). Het vergroot immers het investeringspotentieel door de kost te spreiden over meerdere jaren en schaalvoordelen te creëren. Aansluitend biedt het de Vlaamse Regering de kans om belangrijke éénmalige inkomsten voortvloeiend uit de vervreemding van overheidsparticipaties op een ESR-neutrale wijze te herinvesteren met het oog op de verwezenlijking van haar beleidsdoelstellingen. Ondermeer, het wegwerken van achterstanden op het gebied van schoolinfrastructuur, sociale huisvesting, ziekenhuizen, zorginstellingen en wegenis.

Bij het kiezen van de Vlaamse Regering om voor nieuw op te starten investeringsdossiers na te gaan of het gebruik van alternatieve financieringsvormen mogelijk en wenselijk is, waak ik als minister van Financiën en Begroting in eerste instantie over de budgettaire spelregels.

ESR-neutraal investeren betekent dat de kost geen extra invloed heeft op het vorderingensaldo en op de schuldpositie van de Vlaamse Gemeenschap op korte en lange termijn. Dit houdt in dat de financiële, budgettaire verrichting moet kunnen worden gecatalogeerd volgens de voorwaarden van Eurostat als de vorming van een kapitaalparticipatie of kredietverlening.

Alternatieve financiering moet in verschillende beleidsdomeinen extra infrastructuurprojecten mogelijk maken naast de bestaande investeringsmiddelen. Het toetsen van de voorstellen aan de afspraken gemaakt in de meerjarenbegroting is voor mij van primaire orde. Daarnaast verdient de rentegevoeligheid van de beschikbaarheidsvergoedingen speciale aandacht. Het realiseren van deze investeringen mag namelijk het naleven van het normpad van de Hoge Raad van Financiën vandaag én in de toekomst niet in gevaar brengen.

Ook is het van belang dat de kosten gerelateerd aan de financiële constructie budgettair en maatschappelijk kunnen worden verantwoord. Een grondige analyse van de mogelijkheden en de correcte naleving van de wet op de overheidsopdrachten zijn hiervoor noodzakelijk. Ik besef hierbij dat de grootte van de projecten enerzijds schaalvoordelen zullen opleveren, maar anderzijds samen met de versnelde uitvoering ook meer controle en omkadering zullen vergen. Ik wens in dat kader voor semi-publieke investeringsvehikels in 2008 richtlijnen corporate governance uit te werken. Die richtlijnen moeten rekening houden met de grote verscheidenheid van de verschillende projecten, onder andere op het vlak van de structuur, de omvang, het maatschappelijke belang en de nood aan het versneld waarmaken. Daarbij mag de kost van de investeringsprojecten via alternatieve financiering, niet los worden gezien van de kost over de ganse levenscyclus van de investering, van ontwerp tot het onderhouden en herstellen van de infrastructuur.

Het Vlaams Parlement merkt terecht op dat de alternatieve financiering van projecten verdergaat dan het eenjarige karakter van de begroting. Ze vraagt dan ook een specifieke behandeling. Een eerste stap naar beheersing en transparantie is gezet bij de aanpassing van de begroting 2007. In het begrotingsdecreet is een geplafonneerde machtiging aan de Vlaamse Regering ingeschreven om te participeren in het kapitaal van vennootschappen en jaarlijkse verbintenissen aan te gaan voor een welbepaald project en voor een welbepaalde termijn. In het stuk betreffende de meerjarenbegroting wordt de opvolging van deze projecten in meerjarig perspectief beschreven.

5. Kas-, schuld- en waarborgbeheer

5.1. Nieuw kassierscontract

Op 31 december 2008 lopen de kassiersovereenkomsten voor de Vlaamse Gemeenschap en het Centraal Financieringsorgaan (CFO) ten einde. Er zal dan ook een overheidsopdracht worden uitgeschreven om één of twee nieuwe kassiers aan te duiden. Hoe dan ook zal/zullen het contract/de contracten worden toegewezen voor eind september 2008, ten einde gebeurlijke andere financiële instellingen dan de huidige in staat te stellen de nodige conversies door te voeren.

Alvorens deze functies toe te wijzen, zal nagegaan worden welke opties tot de meest optimale situatie voor de Vlaamse Gemeenschap leiden. Door de daling van de schuld winnen de beleggingen aan belang binnen het kasbeheer. De volgende jaren zal dit aspect alleen maar aan belang toenemen. In de huidige kassiersovereenkomsten is voorzien dat beleggingen en ontleningen tot en met zeven dagen bij de kassier dienen te gebeuren. Beleggingen en ontleningen vanaf acht dagen kunnen vrij op de markt worden aangegaan. Hiertoe werden bankiersovereenkomsten afgesloten met vijf banken. De ervaring uit het verleden leert ons dat beleggingen binnen deze bankiersovereenkomsten meer opbrengen dan beleggingen binnen de kassierscontracten.

Ook voor lange termijn leningen waren er modaliteiten voorzien in de huidige kassiersovereenkomst voor de Vlaamse Gemeenschap. Sinds 1998 is er echter geen nieuwe schuld meer opgenomen. Ook voor de volgende jaren wordt er geen nieuwe schuldopname voorzien.

Er zal dus moeten afgewogen worden of deze functionaliteiten binnen het kassierscontract nog nuttig zijn. Daarenboven zal moeten worden nagegaan of alle modaliteiten nog actueel zijn. De laatste jaren zijn er wijzigingen opgetreden in de financiële wereld en in de manier van werken met de banken. Ook voor de volgende jaren worden wijzigingen voorzien, zoals bijvoorbeeld in het kader van Single Euro Payments Area. Meer en meer worden betalingen via elektronische weg uitgevoerd, ook binnen de Vlaamse Gemeenschap en de IVA's en EVA's, in plaats van via papieren overschrijvingen. Ook het raadplegen van de toestand van de zichtrekeningen en de rekeninguittreksels gebeurt meer en meer via de computer.

Ook het CFO (verplichte cashpooling voor IVA's met rechtspersoonlijkheid en publiekrechtelijke EVA's) heeft zijn nut bewezen in het verleden. Door een groter geheel en volume aan te bieden aan de banken kunnen betere voorwaarden bedongen worden. Daarenboven kan men door deze pooling vermijden dat publieke instellingen met een negatieve zichtrekening op korte termijn zouden moeten gaan ontlenen en publieke instellingen met een positieve zichtrekening op korte termijn zouden gaan beleggen. De kost voor het ontlenen is immers steeds hoger dan de opbrengst van de belegging, waardoor de Vlaamse Gemeenschap in zijn groter geheel verliest. Door deze pooling kan men er tevens voor zorgen dat dotaties pas doorgestort worden als de kassituatie van het CFO dit vereist. Hierdoor kan men deze gelden langer houden binnen de Vlaamse Gemeenschap en vermijdt men dat de Vlaamse Gemeenschap eventueel ook op korte termijn dient te ontlenen.

Alvorens de hernieuwing van het CFO-contract door te voeren, wens ik bovendien dat de gebruikers van deze pool – de Agentschappen en de VOI's – zich kunnen uitspreken over mogelijke tekortkomingen, die zij thans ondervinden – niet alleen technisch, maar ook inzake flexibiliteit en gebeurlijke administratieve lasten, die de pooling teweegbrengt en die wellicht kunnen vermeden worden.

Anderszijds lijkt het mij dat het systeem van vergoedingen voor goed financieel beheer, dat vijftien jaar lang reeds bestaat en her en der werd bijgesteld, moet worden onderzocht om na te gaan of de beoogde doelstellingen correct worden bereikt: men mag niet vergeten, dat de pooling ontstaan is in 1993-94, een periode waarin het Vlaamse Gewest een belangrijke ontlener was, wat thans helemaal niet het geval is. Thans is men in het tijdperk van de ESR-consolidatie.

De huidige formule beloont – terecht – agentschappen en VOI's, die zuinig beheren, maar beloont ook diegenen, die saldi van vorige jaren blijven aanhouden, daar eigenlijk geen verdienste meer aan hebben en integendeel, indien de saldi plots worden omgezet in uitgaven, veeleer een negatieve impact zullen hebben op het Vlaams, geconsolideerd ESR-saldo.

De uitdaging voor het Vlaamse Gewest is thans veeleer beleidsintenties sneller om te zetten in beleidsrealisaties: de beloning om saldi blijvend en continu over te dragen, moet wellicht herbekeken worden in het licht van deze gewijzigde omstandigheden.

5.2. Single Euro Payments Area (SEPA)

SEPA staat voor Single Euro Payments Area en is geïnitieerd door de Europese Commissie. Zij is een logisch vervolg op de invoering van Euro in 2002. Het is de bedoeling van SEPA dat het betalingsverkeer binnen een aantal Europese landen op een gemeenschappelijke basis wordt geschoeid. Binnenlandse betalingen moeten op die manier even vlot verlopen als betalingen tussen de landen die zich voor SEPA hebben ingeschreven. De invoering van SEPA start vanaf 31 januari 2008. Het einde van de transitieperiode is 31 december 2010. Tegen deze laatste datum moet het Europese betalingssysteem zowel technisch als juridisch in de betrokken landen volledig zijn ingevoerd. Praktisch heeft de invoering van SEPA nogal wat consequenties voor zowel de burger als voor bedrijven en overheden. Omdat het initiatief van SEPA uitgaat van de overheid, werd aan alle overheden gevraagd om een voortrekkersrol op te nemen. Ik wens die voortrekkersrol dan ook ter harte te nemen. In die zin heb ik een projectleider aangeduid die enerzijds de coördinatie van de implementatie van SEPA binnen de ganse Vlaamse overheid op zich neemt, anderzijds de contacten met de Nationale Bank en de SEPA-werkgroep op federaal niveau zal onderhouden. Mijn bezorgdheid bij de invoering van SEPA is vooral de communicatie naar de burger toe. Dit moet gecoördineerd verlopen. Ik heb dan ook aan de projectleider gevraagd dit probleem bij de nationale SEPA-werkgroep aan te kaarten. Bij de federale overheid wordt algemeen 1 januari 2009 als ingangsdatum vooropgesteld. Voor zover de communicatie naar de burger zowel voldoende als tijdig op gang wordt gebracht, lijkt het mij logisch dat ook Vlaanderen 1 januari 2009 als uitgangspunt zou nemen. Op basis van een rondvraag bij alle entiteiten van de Vlaamse overheid en door het feit dat we binnen de Vlaamse overheid met diverse financiële systemen werken, blijkt dat niet alle softwareleveranciers de datum van 1 januari 2009 kunnen halen. Enige zin voor realiteit noopt men dan ook te stellen dat we SEPA binnen de Vlaamse overheid niet veralgemeend tegen ten laatste op 1 januari 2009 kunnen invoeren, maar dat we die datum wel als streefdatum vooropstellen. Bedoeling is dat het gros van de entiteiten in de loop van 2008 SEPA zal invoeren.

6. Risicomanagement: Pooling van de verzekeringen van de Agentschappen

Voor het beheer van de verzekeringsovereenkomsten gesloten door of voor rekening van de Vlaamse openbare instellingen en diensten met afzonderlijk beheer, en voor de advisering en bijstand, wordt sinds 1 januari 1998 beroep gedaan op een verzekeringsmakelaar, dit met het oog op het bekomen van het meest optimale risico- en verzekeringsbeheer ter dekking van de risico's van voormelde instellingen.

De overeenkomst tussen de Vlaamse overheid en de verzekeringsmakelaar (Van Breda Risk & Benefits) werd eind 2002 verlengd voor een periode van vijf jaar, tot en met 31 december 2007.

De Vlaamse overheid sloot voor rekening van de VOI's / DAB's volgende verzekeringen:

Polis	Leidend verzekeraar	medeverzekeraar
Burgerrechtelijke aansprakelijkheid	KBC verzekeringen	/
Obj. aansprakelijkheid brand en ontploffing	KBC verzekeringen 50%	Ethias 50%
algemene patrimonium-verzekering alle risico's brand	Ethias 40%	KBC verzekeringen 40% Avero 20%
alle risico's elektronica	Ethias	/
alle risico's kunst	Ethias	/
Arbeidsongevallen	Ethias	/

De voordelen van de pooling en het inzetten van een verzekeringsmakelaar blijken intussen niet alleen van financiële aard zoals premie- of beheerskostenverlagingen maar ook van kwalitatieve aard zoals verbeterde risicodekking en een écht risicobeheer.

Ik som u hieronder enkele kwalitatieve verbeteringen op die ontstaan zijn door de pooling van de verzekeringen en dankzij de tussenkomst van de verzekeringsmakelaar:

- Verbetering van de bestaande risicodekkingen
- Kwalitatieve verbetering van het risicobeheer
- Specialisatie in schadebeheer
- Vereenvoudiging en uniformisering van het administratieve beheer
- Verhoging en uniformisering van de ingekochte waarborgen en vrijstellingen
- Permanente technische opvolging van de polissen en de verzekeringsmarkt
- Voordeel van schaalgrootte met respect voor de individuele kenmerken van de verzekerde entiteiten

Deze voordelen in acht genomen, besliste de Vlaamse Regering in de tweede helft van 2007 de pooling van de verzekeringen verder te zetten en op zoek te gaan naar een nieuwe verzekeringsmakelaar.

De opdrachtnemer zal vanaf 2008 ten minste de taken verrichten die iedere zorgvuldige verzekeringsmakelaar verricht met het oog op de meest gepaste verzekeringsdekking van de opdrachtgever en de instellingen.

Naast het administratieve beheer van de polissen en de schadedossiers, dient de nieuwe verzekeringsmakelaar de bestaande verzekeringen te evalueren en zal hij de Vlaamse Regering advies en bijstand moeten verlenen bij het negotiëren van nieuwe verzekeringscontracten ten einde de meest optimale dekking te bekomen.

Ten slotte zullen de collectieve voordelen van de pooling in samenspraak met de nieuwe makelaar afgewogen worden in functie van de voor- en nadelen van de individuele agentschappen en instellingen op basis van de nieuwe polisvoorstellen medio 2008.

7. Financiën en Europa

Behandeling van waarborgen

Op 27 juni 2007 heeft het Directoraat-Generaal Concurrentie van de EU-Commissie haar standpunt bekend gemaakt via een ontwerp-mededeling met betrekking tot de mogelijke staatssteun, die via waarborgen worden verleend en die bijgevolg de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag (kunnen) schenden.

Ofschoon deze materie in eerste instantie mijn Collega, bevoegd voor het economisch beleid aanbelangt, is de Vlaamse Minister, bevoegd voor Financiën en Begroting, ook bevoegd voor het algemeen Vlaams waarborgbeleid. Ofschoon de ontwerp-mededeling nog geen definitief standpunt inhoudt van de Commissie en nog een lange consultatieprocedure voorzien is, is het logisch, dat een tijdige voorbereiding erop latere problemen kan vermijden.

In haar ontwerp-mededeling stelt de Commissie dat waarborgen, die zij overigens zeer ruim definieert (met inbegrip van contractuele garanties, side letters etc ...), op zichzelf kunnen, mits de ondernemingen, die genieten van deze waarborg, een premie betalen, die afhankelijk is van haar eigen financiële rating/

Ook het Vlaams decreet van 7 mei 2004, houdende kas- schuld en waarborgbeheer, dat een residuair decreet is (dit wil zeggen dat het alle waarborgen regelt, waarvoor geen specifieke decretale regelgeving voorzien is) bevat de uitdrukkelijke bepaling, dat aan de waarborgverlening in principe

een vergoeding verbonden is. In tegenstelling tot de ontwerp-mededeling, die enkel verband houdt met waarborgen voor ondernemingen toe, is het toepassingsgebied van het decreet uiteraard ruimer. Waarborgen worden immers niet alleen verleend aan ondernemingen, maar ook openbare instellingen, die een dienst van algemeen (economisch) belang uitoefenen.

Omdat het voorkomt, dat PPS-vormen genieten van een (partiële) waarborg en, die worden geregeld door dit residuair decreet, zal hoe dan ook, in de loop van 2008 – in functie van het verder verloop van de consultatieronde – moeten nagegaan worden waar en hoe dit decreet desgevallend zal moeten bijgesteld, wil het conform blijven met de Europese regelgeving.

Het Directoraat-Generaal Concurrentie stelt immers voor, garanties niet te aanzien als staatssteun, als voldaan is aan volgende voorwaarden :

- beperking van de waarborg tot 80 % (daar waar het Vlaams decreet 100 %-waarborg toelaat);
- pari-passu regeling bij uitwinning van de waarborg (ofschoon in praktijk de pari-passu-regel steeds wordt toegepast, is zij niet in het decreet vastgesteld)
- de betaling van een risico-premie, die rekening houdt met de financiële rating van de gewaarborgde onderneming (dewelke de interne rating kan zijn, die de kredietverschaffende bank heeft gegeven, conform de regels, internationaal vastgesteld door het BIS). Het valt op, dat de premie, die de diensten van de Commissie vooropstellen, ongeveer het twee tot drievoudige bedraagt van de premie, die het decreet thans voorziet.

Zonder te willen stellen dat de diensten van de Commissie de intrinsieke waarde van een waarborg overdrijven, zal ik in de loop van 2008 daarom laten nagaan of dit verschil overeenstemt met de “markt-”waarde van een (80 %)- waarborg, met pari-passu en desgevallend voorstellen neerleggen, die beter overeenstemmen met de markt-waarde. Het kan ook niet de bedoeling zijn, dat de overheid – en zeker niet de Vlaamse Regering - winst beoogt bij het toekennen van waarborgen.

Gezien de lange consultatieronde acht ik het uitgesloten dat een decreet, tot aanpassing van het Vlaams decreet van 7 mei 2004, ingevolge de stellingname van de Commissie nog in 2008 zal moeten neergelegd worden. Dit zal ten vroegste gebeuren in 2009.

Onafgezien van de gebeurlijke wijzigingen aan het residuair waarborgdecreet, zullen uiteraard ook de specifieke waarborgregels desgevallend moeten aangepast worden. Zo is de waarborgregeling voor KMO's (opgevolgd door PMV) voorzien dat KMO's 0,5 % per jaar looptijd betalen, daar waar de diensten van de Commissie de minimale premie op 1 % per jaar vaststellen (bij 80 %-waarborg). Ongetwijfeld zal PMV en de hiervoor bevoegde minister de nodige initiatieven nemen, in eerste instantie, om na te gaan, of de voorstellen van de Commissie impact kunnen hebben, of ze passend zijn en zo nodig, om ze te bij te stellen.

8. Vlaanderen: Internationaal gewogen

In 2007 heeft het rating-bureau Moodys voor de eerste maal aan het Vlaamse Gewest de allerhoogste financiële waardering toegekend (AAA). Dit vond echter zijn oorsprong in een gewijzigde waardering-methodologie, die door dit rating-bureau werd gevolgd.

Andere ratingbureaus zijn Moodys niet gevolgd, en hebben Vlaanderen behouden, op een weliswaar hoog niveau (AA), maar telkens maximaal gelijk aan het federaal niveau. Hieruit zou men bijgevolg kunnen afleiden dat de rating-agentschappen de autonomie van de Gewesten en Gemeenschappen in België niet van die aard achten, dat zij zich financieel zelfstandig door een crisis kunnen werken.

Vooreerst valt op dat diverse private maatschappijen en zeker een aantal gestructureerde financieringsvormen een hogere waardering hebben, dan het land, waarin hun hoofdzetel gevestigd is (of waaruit hun uitgifte start). Waarom wordt deze visie niet doorgetrokken ten aanzien van regio's? De reden is te vinden in het gegeven, dat de laatste decennia in alle landen, die een A-rating hebben, het privaat eigendomsrecht niet meer wordt aangetast : private-maatschappijen zijn daardoor redelijk immuun tegen een financieel minder-goede gang van het land, waarin hun (hoofd)-zetel is gevestigd.

Maar dit blijkt veel minder het geval voor de regio's in verschillende landen, die afgestapt zijn van een puur centraal (piramidaal) model naar een model met min-of-meer autonome regio's.

Voor een deel is dat logisch: in nagenoeg alle landen – en ook in de Unies (zoals de Europese Unie) is er een duidelijke solidariteit. Autonomie is niet hetzelfde als onafhankelijkheid of soevereiniteit. Zoals binnen de EU, bestaan dus overal mechanismen, die de sterkste minder middelen geeft om te groeien, en de zwakste sterkere mogelijkheden geeft tot groei.

Dit verklaart echter alleen, waarom de ratings van de regio's en het land (of Unie) waarin ze gelegen zijn, niet ver van mekaar kunnen afwijken, niet waarom de rating van het land het maximum zou moeten bepalen van de ratings van zijn regio's.

Een deel van de verklaring vindt ongetwijfeld zijn oorsprong in het gegeven dat de rating-agentschappen over weinig precedentes beschikten, om te oordelen of regio's het in een crisis al dan beter niet beter deden, dan hun moederlanden, of nog: of zij in een financiële crisis, minder snel, even snel of juist sneller in gebreke kwamen voor wat hun financiële verplichtingen betreft. Een financiële rating geeft immers eigenlijk enkel de grootte van de kans hierop aan.

Op basis van de verschillende waarderingen en de onderliggende redenen, kan men afleiden, dat volgende elementen bepalend zijn, opdat regio's als financieel autonoom worden aanzien, door de ratingsagentschappen :

- a. institutionele duurzaamheid met stabiele relaties tussen de federatie en de regio's, en specifiek daarin de vereiste dat regio's mee moeten akkoord gaan met gebeurlijke wijzigingen.
- b. voldoende taxation-power m.a.w. de niet-afhankelijkheid van centrale transferts, met inbegrip van de doorlichtingsmogelijkheid door de regio's van de betrouwbaarheid van de centraal geïnde belastingen.
- c. voldoende budgettaire flexibiliteit, om potentiële externe schokken te kunnen opvangen.
- d. “moral-hazard”-effect : sommige regio's tenderen naar een “default”-scenario, omdat zij ervan uitgaan, dat de federatie meer schade zal ondervinden door een default en dus zal opteren voor een schuldovername of een bijpassing. Andere regio's daarentegen hebben bewust gezocht naar een eigen identiteit, door precies op eigen kracht een “default”-situatie te vermijden.

Ofschoon de grootte van de schuld uiteraard meespeelt in de rating, blijkt dit niet de predeterminerende factor in het onderscheid. Dit is logisch, vermits de voorbeelden uit het recente verleden van overheden, die niet in staat waren te voldoen aan hun kredietverplichtingen, zeer verschillende schuld/ontvangsten hadden: de stad Moskou is bijvoorbeeld altijd haar verplichtingen blijven voldoen, hoewel zij een ratio schuld/totale ontvangsten had van 70 %, beduidend hoger dan Rusland, dat daarentegen niet meer kon voldoen.

Conclusie is dat, wat de ratingagentschappen betreft, België wordt aanzien, als een land, waarin de regio's, geen voldoende grote autonomie hebben inzonderheid op fiscaal vlak, om beoordeeld te worden, alleen op basis van hun eigen prestaties. Dit terwijl er anderzijds – ook in Europa- regio's bestaan die evenmin soeverein zijn, maar blijkbaar wél voldoende financieel autonoom, om zich te onderscheiden van hun moeder-Staat.

Zonder de solidariteit met de andere Gewesten te willen opgeven – integendeel – lijkt het mij duidelijk, dat uit hogervermelde diagnose afdoende blijkt, dat de financiële autonomie, die Vlaanderen beoogt, niet abnormaal is en integendeel haar een verantwoordelijkheid oplegt, die zij thans niet vermag op te nemen.

C. Luik Economisch Overheidsinstrumentarium

1. ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV)

1.1. Inleiding

Het economisch overheidsinstrumentarium dat door ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) wordt ontwikkeld, uitgebouwd en beheerd, moet ter beschikking staan van alle beleidsdomeinen.

Dat is een principe dat in mijn beleidsnota werd vooropgesteld en dat inmiddels ook is gerealiseerd.

Nu bewezen is dat er op een zinvolle en succesvolle manier een springplank kan worden gecreëerd voor initiatieven die de Vlaamse economie ondersteunen, moet resoluut gekozen worden voor een sterke groei van deze aanpak.

Dat kan door PMV binnen een globaal gedefinieerd opdrachtenkader ruimte te geven om initiatieven te ontplooiën die de structuur van de Vlaamse economie versterken. Die kansen liggen er en we beschikken over een onderneming en een organisatie die deze uitdagingen aankan.

Op deze wijze zal het economische overheidsinstrumentarium door PMV worden ingevuld als een samenhangend geheel van projecten en instrumenten waarbij risicodragend wordt geïnvesteerd en waarmee als katalysator wordt opgetreden voor marktinitiatieven.

Deze economische invalshoek blijft prioritair. De diversiteit aan beleidsdomeinen waarop het instrumentarium van toepassing is, wijst er evenwel op dat er tevens aandacht uitgaat naar maatschappelijke waardecreatie.

De investeringen van PMV hebben inderdaad inmiddels betrekking op een veelheid van domeinen zoals: innovatie, startende ondernemingen, cultuurindustrieën, schoolinfrastructuur, sportinfrastructuur, algemene infrastructuur, actief vastgoedbeheer, milieu en energie.

We maken hierbij de strategische keuze om een modern kader te scheppen voor een vernieuwende economie door structurele en infrastructurele investeringen te stimuleren.

Dat is de rol die aan PMV is toevertrouwd en door haar ingevuld wordt op basis van 'good practices', die leiden tot een verbeterde samenwerking tussen overheid en private sector.

We beogen hiermee een ruime investeringshefboom te creëren voor de Vlaamse economie die niet alleen tot stand komt via directe investeringen, maar ook gebruik maakt van alternatieve financiering.

De verscheidenheid aan taken die PMV sedert haar oprichting in 2002 heeft opgenomen, vereisen een duidelijke organisatiestructuur die omkaderend werkt bij het ontwikkelen van de noodzakelijke expertise en ervaring op de verschillende aandachtsgebieden.

Alle instrumenten die betrekking hebben op risicokapitaal, op innovatieve investeringen en starters werden ondergebracht bij PMV-kmo.

De activiteiten die betrekking hebben op Publiek Private Samenwerking (PPS) zijn georganiseerd rond een "excellence center" dat complexe en omvangrijke PPS-structuren aankan. Deze unit werkt nauw samen met het expertisegebied van actieve vastgoedontwikkeling en gebiedsontwikkeling.

Tenslotte is een organisatie-onderdeel opgestart dat zich bezighoudt met duurzame ontwikkeling. De realisaties worden hierna per unit besproken.

1.2. Realisaties van het lopende begrotingsjaar

1.2.1. Kmo-financiering

De opdracht was om een volledig instrumentarium voor kmo-financiering operationeel te maken waarbij gezocht wordt naar invulling van het tekort aan risicokapitaal voor startende en doorstartende ondernemingen.

Dat is gelukt en we kunnen stellen dat voor alle fasen van de ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen er momenteel een instrumentarium beschikbaar is, dat aanvult waar de markt tekortschiet.

Hier volgt een overzicht van de verschillende instrumenten die nu operationeel zijn.

1.2.1.1 Het ARKimedes-Fonds

Het ARKimedes-Fonds was één van de eerste initiatieven op het gebied van risicokapitaal. Sinds het voorjaar van 2006 is de ARKimedes-regeling daadwerkelijk voelbaar in de Vlaamse kmo-wereld

Per eind augustus 2007 hebben de zgn. “ARKIV’s” 30,7 miljoen Euro in 44 beloftevolle ondernemingen geïnvesteerd.

« ARKIV » staat voor een investeringsvennootschap of risicokapitaalverschaffer die in het kader van de ARKimedes-regeling is erkend.

Een erkenning als ARKIV geeft aanleiding tot een maximaal 1 op 1 participatie door het ARKimedes-Fonds in het kapitaal van deze investeringsvennootschap of risicokapitaalverschaffer.

Tot nu toe zijn er 11 ARKIV’s erkend.

Dat leidde in 2007 tot een totaalinvestering door het ARKimedes-Fonds van 98,8 miljoen Euro in de erkende ARKIV’s en tot een investeringspotentieel van 202,8 miljoen Euro, rekening houdende met de inbreng van middelen door de investeringsvennootschappen of risicokapitaalverschaffers zelf.

Hiermee liggen de resultaten van het fonds in lijn met wat bij de start van de regeling werd vooropgesteld. In de periode 2007-2008 zullen de investeringen in doelondernemingen in versneld ritme worden doorgezet.

Ter afronding van de ARKimedes-Fonds investeringen kunnen er nog een beperkt aantal ‘ARKIV’ erkenningen volgen.

1.2.1.2 Vlaams Innovatiefonds (VINNOF)

Het tweede initiatief dat in 2006 tot stand kwam is het Vlaams Innovatiefonds. Ook dit fonds is nu operationeel en heeft de eerste investeringen gerealiseerd. Vinnof verstrekt risicokapitaal aan innovatieve starters in Vlaanderen, en biedt aan beginnende ondernemers twee investeringsproducten : **incubatiefinanciering** en **zaaikapitaal**.

Incubatiefinanciering richt zich tot prille starters die bijkomende studies willen verrichten om het businessplan voor een innovatieve onderneming verder te verfijnen.

Zaai kapitaal wordt verstrekt om de opstart en initiële groei van innovatieve ondernemingen mogelijk te maken.

Ondernemers kunnen met hun investeringsaanvraag ofwel rechtstreeks bij Vinnof terecht , ofwel via één van de Vinnof-Partnerfondsen. Vinnof heeft 11 professionele risicokapitaalverstrekkers erkend als Partnerfondsen.

Per eind augustus 2007 werden de volgende eindvesteringen goedgekeurd :

- incubatiefinanciering voor een totaalbedrag van 1,3 miljoen euro ten behoeve van een 18-tal starters ;
- zaakkapitaalinvesteringen voor een totaalbedrag van 5,1 miljoen euro voor een 15-tal bedrijven ;
- projectfinancieringen voor een totaalbedrag van 4,9 miljoen euro voor 31 innovatieve kmo's.

Met de opbouw van een investeringsportefeuille van 64 ondernemingen in een tijdspanne van iets méér dan een jaar is het Vlaams Innovatiefonds veruit de meeste dynamische risicokapitaalverschaffer van Vlaanderen.

1.2.1.3 De Waarborgregeling

Sinds juli 2005 vervangt een nieuwe Waarborgregeling de tussenkomst van het vroegere Vlaams Waarborgfonds dat in maart 2004 werd ondergebracht in Waarborgbeheer NV, een 100 % dochtervennootschap van PMV. De nieuwe regeling is minder complex en vermijdt heel wat administratieve rompslomp.

Met 20 deelnemende financiële instellingen kunnen nagenoeg alle kmo's in Vlaanderen bij hun huisbankier terecht als zij een beroep wensen te doen op de Waarborgregeling.

Voor de periode 2007-2008 wordt uitgegaan van een 20 % groei, op jaarbasis, van de verstrekte waarborgen. Deze verwachting is gebaseerd op de vaststelling dat, dank zij gerichte communicatie-inspanningen, als maar meer ondernemers over het bestaan van de Waarborgregeling geïnformeerd worden en hun bankier vragen er een beroep op te doen.

In totaal werden reeds 1.344 kmo-dossiers bij Waarborgbeheer NV aangemeld.

De nieuwe regeling is daarmee niet alleen soepeler in de toepassing; ze voldoet ook duidelijk aan een marktbehoefte.

1.2.1.4 Het NRC-Fonds

In december 2006 gingen de activiteiten van het NRC-fonds van start.

'NRC' staat voor « Non Recurring Costs ».

Het fonds verstrekt, tegen marktconforme voorwaarden, langetermijnfinanciering voor innovatieve projecten van hoogtechnologische bedrijven.

De projecten moeten verbonden zijn aan een identificeerbaar eindproduct waarvan de afzet al voldoende kan worden aangetoond.

Doorgaans neemt zo'n innovatieproject een periode van meerdere jaren in beslag tijdens dewelke nog geen inkomsten worden gegenereerd. Het NRC-Fonds helpt die periode te overbruggen.

De éérste investeringen zijn inmiddels goedgekeurd en ook nog in 2008 zal de werking van het fonds verder bekendgemaakt worden bij innovatieve bedrijven in Vlaanderen.

1.2.1.5 Fonds Vlaanderen-Internationaal (FVI)

Sedert aanvang 2007 is in de schoot van PMV-kmo het Fonds Vlaanderen-Internationaal actief.

Dit fonds wil de groei van Vlaamse kmo's bevorderen door risicodragend deel te nemen in hun buitenlandse investeringsprojecten.

Het FVI investeert steeds aan de zijde van een andere investeringsmaatschappij of financiële instelling.

Het fonds zal naar verwachting tijdens haar éérste werkingsjaar in een 5-tal projecten investeren voor een totaalbedrag van 3 miljoen Euro.

Vanaf het tweede werkingsjaar wordt als doel gesteld om jaarlijks ongeveer 5 miljoen Euro te investeren, gespreid over een 10-tal projecten.

1.2.1.6 De Winwinlening

Op 1 september 2006 werd de Winwinlening toegevoegd aan het instrumentarium van PMV-kmo.

Dank zij de Winwinlening kunnen ondernemers aan aantrekkelijke voorwaarden startkapitaal vinden in hun directe omgeving.

De Winwinlening is een achtergestelde lening van maximaal 50.000 euro met een vaste looptijd van 8 jaar. Jaarlijks moeten er intresten worden betaald, en de hoofdsom moet, éénnmalig, worden afgelost aan het einde van de looptijd van de lening. Aan het verstrekken van een dergelijke lening zijn fiscale voordelen verbonden.

Eind juni 2007 waren er al 340 geregistreerde Winwinleningen voor een totaalbedrag van 8,4 miljoen Euro.

Tegen eind 2007 wordt nog een sterke toename van het aantal geregistreerde Winwinleningen verwacht met een gemiddeld leningbedrag van 30.000 Euro.

1.2.1.7 CultuurInvest

Het investeringsfonds CultuurInvest richt zich tot een specifieke groep dynamische ondernemers in de cultuurindustrieën.

Het gaat om ondernemers die producten of diensten met culturele inhoud creëren en naar de markt brengen.

Het fonds werd opgestart met 10 miljoen Euro PMV-middelen, aangevuld met 11,5 miljoen Euro aan obligatieleningen verstrekt door de private partijen, vnl. de financiële sector.

CultuurInvest heeft een snelle operationele start doorgemaakt en de éérste concrete investeringsprojecten zijn goedgekeurd.

1.2.2. Publiek Private Samenwerking (PPS)

De tweede grote activiteitenpijler van PMV is de financiering en betrokkenheid in het kader van de Publiek Private Samenwerking.

PPS moet worden gezien als hoeksteen van de modernisering en actualisering van de publieke dienstverlening. PMV speelt daarin een centrale rol.

Daarom heb ik aan PMV gevraagd om als actieve investeerder en als “excellence center” op te treden bij de totstandkoming van PPS-structuren die passen binnen het brede aandachtsveld en de beleidsvisie van de Vlaamse overheid.

Inmiddels, meen ik dat PMV zich duidelijk in deze markt als een belangrijke actor, die een voorbeeldfunctie kan vervullen, heeft weten te positioneren, hetgeen o.m. bleek door de talrijke opkomst tijdens het symposium in maart 2007 dat door hen werd georganiseerd en waarop diverse internationale PPS-experts het woord namen.

Om verder haar rol hierin blijvend te vervullen en verder tot concrete realisaties te komen onderhoudt PMV ook vandaag, voortdurend overleg met de publieke sector, het bedrijfsleven en de financiële sector.

De via dit overleg tot stand gekomen ‘code voor goede praktijk in het kader van het Vlaamse Bouwoverleg’ is hier ondermeer een resultante van en faciliteert de verdere toekomstige samenwerking.

Getuige daarvan zijn de projecten die op initiatief en/of met de ondersteuning van PMV zijn tot stand gekomen.

Zo werd Via-Invest opgericht op 12 oktober 2006 met als doel om PPS-projecten op grote schaal te realiseren op het vlak van openbare werken.

Tot dusver zijn er 6 grote projecten aan Via-Invest toevertrouwd.

Op vergelijkbare wijze wordt er een aanpak ontwikkeld voor het inhalen van achterstand bij de vernieuwing en verbetering van schoolinfrastructuur..

Samen met AGIO richtte PMV een vennootschap op die zal participeren in het kapitaal van een DBFM-vennootschap (Design-Build-Finance-Maintain), die het vertrekpunt moet zijn voor de realisatie en financiering van de vele projecten in de onderwijssector.

Er is in Vlaanderen ook onvoldoende hoogstaande sportinfrastructuur beschikbaar.

Daarom werd op 30 juni 2006 door de Vlaamse Regering een sportinfrastructuurplan goedgekeurd dat de bestaande achterstand moet terugdringen. Dit plan voorziet in een partnerschap tussen PMV en de Vlaamse overheid om tesamen met lokale besturen een inhaalbeweging via PPS te realiseren

De totale investering zal 225 miljoen Euro bedragen.

De investeringen zullen gericht zijn op het bouwen van sporthallen en zwembaden, het ontwikkelen van multifunctionele sportinfrastructuurprojecten en het aanleggen van kunstgrasvelden.

PMV was initiatiefnemer bij het ontwikkelen van de PPS-structuren die noodzakelijk zijn om deze investeringen tot een goed einde te brengen.

Naast deze reeds opgestarte projecten, zal in de nabije toekomst ook worden onderzocht op welke wijze de PPS-ervaring kan worden toegepast op andere domeinen.

Concreet wordt nu werk gemaakt van de investeringen rond de creatie van de digitale ether (o.a. via de verzelfstandiging van het VRT-zenderpark) en de sociale huisvesting en seniorenhuisvesting.

PMV werkt aan een structurele aanpak om ervoor te zorgen dat door het nemen van financiële participaties in PPS-projecten een deel van de gecreëerde meerwaarde ook kan terugvloeien naar de overheid.

Dit zal gebeuren in verhouding tot de inbreng en tot het risico dat wordt genomen.

1.2.3. Actief vastgoedbeheer

In het verlengde van de PPS-activiteiten bestond de noodzaak tot het ontwikkelen van kennis binnen PMV op het terrein van vastgoed en gebiedsontwikkeling. In veel van de PPS-projecten is deze kennis immers zeer bruikbaar of noodzakelijk. Maar PMV heeft ook een aantal specifieke opdrachten in dit verband.

PMV heeft ondertussen de integrale projectbenadering op zich genomen voor de totstandkoming van de drie in Brugge, Leuven en Gent geplande Vlaamse Administratieve Centra (VAC's). Antwerpen en Hasselt hebben al hun VAC..

De vastgoedactiviteiten van PMV waarvan de VAC's een belangrijk deel zullen uitmaken, zijn ondergebracht in een daartoe opgerichte dochtervennootschap van PMV.

Via die dochtervennootschap zullen de investeringen met eigen middelen plaatshebben en zal een belangrijke capaciteit aan hefboomfinanciering worden gecreëerd.

Een tweede belangrijke activiteit waarbij de PPS-inbreng en de kennis op het terrein van gebiedsontwikkeling moeten worden samengebracht, zijn de brownfields.

Na de inwerkingtreding van het decreet op de brownfieldconvenanten op 19 juni 2007, werd concreet werk gemaakt van een oproep naar kandidaten voor dergelijke convenanten.

De oproep verscheen op 6 augustus in het Belgische Staatsblad en de uiterste datum voor het indienen van projecten is 21 december 2007.

PMV kan daarbij zelf als initiatiefnemer optreden of samenwerken met andere initiatiefnemers voor Brownfieldconvenanten.

PMV heeft zich voorbereid om een concrete en katalyserende rol te kunnen spelen bij het tot stand komen van Brownfieldprojecten.

1.2.4. Duurzame ontwikkeling

Het economische belang van duurzame investeringen wordt algemeen erkend.

Het gaat hierbij niet alleen om energiebesparing en alternatieve energie.

Ook nieuwe technologieën die een positief milieu-effect of gezondheidseffect hebben, moeten hun kansen krijgen.

Hierin zitten namelijk mogelijkheden voor een vernieuwend industrieel elan.

In mijn eerdere beleidsnota en vorige beleidsbrieven heb ik er op gewezen dat het overheidsinitiatief in deze domeinen zeker gewenst is omdat de markt en het private initiatief, vanwege de hoge risicoinfschatting, tijd nodig hebben om op elkaar afgestemd te geraken.

Strategisch gezien zijn er mijn inziens nog domeinen waarop Vlaanderen een vooraanstaande rol kan spelen.

« Life Sciences » en « Clean Technology » zijn twee van die domeinen die van uitgesproken belang zijn en waar een koppeling is te vinden met de sterke punten van de Vlaamse economie, haar onderwijs en haar wetenschappers.

Daarop aansluitend heeft PMV een voortrekkersrol gespeeld bij de totstandkoming van een « Clean Technology Fund » en « Life Sciences Fondsen » die actief zijn in of vanuit Vlaanderen.

Zo wordt een venster op de wereld geopend en kunnen wij vanop de eerste rij de nieuwste technologische ontwikkelingen beoordelen.

Dat dit waardevol is voor het verkrijgen van inzicht in vernieuwende industriële activiteiten die het economische weefsel van Vlaanderen kunnen versterken staat buiten kijf.

Waardevol ook om ondernemersinitiatieven in een vroeg stadium op te sporen en te stimuleren.

Door op proactieve wijze in te spelen op zich ontwikkelende marktinitiatieven kan voorzien worden in de noodzakelijke aanvulling op alle andere inspanningen die de overheid levert om onderzoek en ontwikkeling te stimuleren.

Na de initiële fase moet immers de aandacht gaan naar het investeren in reële kansen op commercieel succes.

In bepaalde sectoren volstaat het stimuleren van de markt echter niet, en moet de overheid zelf het voortouw nemen.

Daarom is aan PMV gevraagd om risicodragend te investeren in twee klimaatfondsen: het « Multilateral Carbon Credit Fund » en het « Asian Pacific Carbon Fund ».

In totaal wordt meer dan 40 miljoen Euro geïnvesteerd in deze fondsen, die gericht zijn op het verwerven van emissierechten.

Dit is ook een goed startpunt om inzicht te verwerven in de evoluties op internationaal vlak op het gebied van duurzame ontwikkeling in relatie tot energie-efficiëntie.

Verder blijft PMV via haar participatie in VITO toezien op de koppeling tussen collectief onderzoek (in het MIP-kader) en de marktkansen.

Ook dit moet kruisbestuivend werken bij het vinden van structuurversterkende initiatieven in de kenniseconomie.

Ten slotte blijft het zinvol om de Vlaamse Milieuholding (VMH) op te nemen binnen de activiteiten van onze investeringsmaatschappij PMV.

De participaties die VMH aanhoudt zijn complementair aan de activiteiten en expertises ontwikkeld binnen PMV, en organisatorisch worden al wederzijdse ondersteunende diensten verleend.

Bovendien versterkt de positie van PMV vanuit de invalshoek ESR en biedt het de mogelijkheid tot kapitaalverruiming ten behoeve van duurzame ontwikkelingen en zal het de beheerstaak voor belangrijke overheidsparticipaties op dat gebied concentreren.

Ook vanuit overwegingen van goed bestuur is het van belang om aan te sluiten bij de governance praktijk waaraan PMV veel aandacht besteedt.

En het is uiteraard ook doeltreffender om gebruik te kunnen maken van de schaalvoordelen van de organisatie van PMV.

1.3. Initiatieven voor 2008

ParticipatieMaatschappij Vlaanderen heeft tot nu toe alle kansen benut om te evolueren tot een sterke organisatie en om een kwaliteitsvolle invulling aan haar activiteitenportefeuille te geven.

Op twee gebieden is nu een belangrijke mate van expertise bereikt en begint de investeringsportefeuille flink te groeien.

Dat geldt voor kmo-financiering en voor PPS.

De vastgoedactiviteiten zijn op een degelijke wijze in de steigers gezet en we verwachten dat het komende jaar belangrijk zal worden voor het opstarten van een aantal grote projecten in dit domein.

Nu dit eerste groeiplatform bereikt is, moet PMV zich voorbereiden op verdere groei en versterking van haar investeringsprogramma.

Dat zal gebeuren via een goede monitoring van de investeringsengagementen die PMV in het kader van haar taken heeft opgenomen. Maar ook zal er op proactieve manier ruimte moeten worden gemaakt voor de geplande groei van de activiteiten.

In het komende jaar zal dan ook veel aandacht gaan naar de uitbouw van de activiteiten rond duurzame ontwikkeling.

Ook dit aandachtsgebied moet tot volle wasdom komen.

Hier kan immers een directe relatie worden gelegd met de sterke punten in het Vlaamse economische weefsel en haar internationaal erkende en gewaardeerde onderzoekers.

De intensieve wijze waarop PMV zich in de toekomst zal bezig houden met de financiële structurering en uitwerking van de infrastructuurinvesteringen in de verschillende hierboven genoemde beleidsdomeinen, vereist ook een aanpak voor het financiële beheer van die investeringen.

Er moet op toegezien worden dat, rekening houdend met het « value for money-principe », er een gepast deel van de gecreëerde meerwaarde terugvloeit naar PMV en dit in verhouding tot het geïnvesteerde eigen vermogen en tot de risico's die door PMV worden genomen.

Daarom werkt PMV aan een model voor een infrastructuurfonds waarin al deze aspecten kunnen gebundeld worden.

De centrale rol die PMV moet vervullen als investeringsmaatschappij vereist ook dat er op goed georganiseerde wijze wordt gecommuniceerd.

PMV heeft op dit gebied al heel wat ervaring opgedaan maar het blijft van belang om die inspanningen verder te zetten.

Communicatie is niet alleen bedoeld in de zin van de mogelijkheden en instrumenten die PMV aan de markt te bieden heeft maar ook in de zin van behaalde resultaten.

In het bijzonder vraag ik dan ook aandacht voor het zichtbaar maken van de positieve maatschappelijke effecten van de uitgevoerde investeringen.

We hebben nu een uniek instrument voor het economisch overheidsinitiatief en dat moet dan ook zoveel mogelijk benut worden om het juiste evenwicht te blijven vinden tussen bedrijfseconomisch rendement en maatschappelijke meerwaarde.

2. Limburgse Reconversiemaatschappij (LRM)

2.1. Inleiding

Risicokapitaalverschaffing, in de vorm van kapitaalparticipatie(s) of het verstrekken van achtergestelde leningen en vastgoedontwikkeling blijven ook in 2008 de twee voornaamste polen voor LRM.

Hiernaast zal ook nog in 2008 de nazorg van de mijnsluitingen, namelijk de ‘bemaling’ en de ‘pensioenverplichtingen’ ten overstaan van de voormalige mijnwerkers, bij LRM blijven.

Tenslotte kunnen de in het verleden opgebouwde en aan Lisom-projecten toegewezen reserves binnen het geconsolideerde LRM verder aangewend worden voor de voltooiing van deze Lisom projecten.

Deze zéér diverse opdrachten en de uitputting van de financiële reserves leiden evenwel tot een zéér complexe situatie, die nog dit jaar tot een definitieve besluitvorming binnen de Vlaamse regering dient te leiden, maar die de fundamentele opdracht (risicokapitaalverstrekking en vastgoedontwikkeling), hoegenaamd niet in gedrang mag brengen, integendeel de besluitvorming moet deze beide polen versterken en slagvaardiger maken..

2.2. Toekomstige doelstellingen

Als investeringsmaatschappij en projectontwikkelaar kent LRM zichzelf de rol van ‘facilitator’ en/of ‘gangmaker’ toe, en dit specifiek voor de provincie Limburg.

LRM wil in de nabije toekomst volgende vier doelstellingen realiseren:

1. Creëren van ruimte om te ondernemen;
2. Investeren in groeiërichte bedrijven, projecten en sectoren;
3. Versnelling in kennis, innovatie en duurzame economie;
4. Afronden van de reconversieopdracht.

Deze vier doelstellingen wenst LRM te realiseren onder rendabele en marktconforme voorwaarden waarbij zoveel als mogelijk gestreefd zal worden naar partnerships.

Deze doelstellingen moeten leiden tot de verankering van bedrijven en/of het aantrekken van nieuwe bedrijven in de provincie Limburg.

De vier doelstellingen zullen hierna toegelicht worden.

1. Creëren van ruimte om te ondernemen.

Hier ligt de focus op de ontwikkeling van de bedrijventerreinen die al in het bezit zijn van LRM.

Met name zullen de voormalige Balim-gronden in Lommel hierbij prioriteit genieten. LRM voert momenteel onderhandelingen met de Stad Lommel en Umicore om tot een intentieovereenkomst te komen m.b.t. het ontwikkelen van de gronden.

De bedoeling is een samenwerking te realiseren onder de vorm van een nieuw op te richten projectvennootschap. In het kader van de al aangevraagde en toegekende EFRO-subsidiëring en conform aan de reglementeringen van het nieuw Vlaams Subsidiebesluit, waarvoor het dossier in opmaak is, kan de aanbestedingsprocedure van de eerste fase van de infrastructuurwerken opgestart worden, waarna de werken gegund kunnen worden.

Deze werken, die o.a. een brug over de IJzeren Rijn bevatten, dienen als dan afgerond te zijn voor eind 2008, inclusief de opmaak van de eindfactuur.

Een andere concrete opdracht is de verdere ontwikkeling en commercialisatie van de 17 ha KMO zones in As, Dilsen-Stokkem en Zonhoven.

Een ander concreet project dat momenteel in de pijplijn zit is de ontwikkeling van een KMO-zone op het industrieterrein Lanklaar in Dilsen-Stokkem. Het beoogde terrein is ongeveer 25 ha groot en is voor het grootste deel in handen van NV Mijnen twee andere partners. Op de overige delen werden door NV Mijnen en door de andere partners opties genomen. Bedoeling is dat er in de loop van 2008 gestart wordt met de ontsluiting van het terrein en de oprichting van de eerste bedrijfsgebouwen.

2. Investeren in groeigerichte bedrijven, projecten en sectoren

Sinds 2002 besteedt LRM speciale aandacht aan KMO's en familiale ondernemingen. LRM kadert deze aanpak binnen het algemeen beleid van de Vlaamse Regering door zich in te schrijven in initiatieven van het Vlaams Gewest, zoals het ARKimedeprogramma voor KMO's.

Intussen heeft LRM ook de erkenning bekomen als ARKIV, hetgeen leidde tot de oprichting van KMOFIN. Aangezien het Limburgs ondernemerslandschap gekenmerkt wordt door familiale ondernemingen, blijft deze sector een groot aandachtspunt voor LRM.

Het voorbije werkjaar is echter ook veel aandacht gegaan naar ICT en life sciences dossiers. Doelstelling is in 2008 verder te werken in deze domeinen opdat Limburg haar bestaande achterstand tov de rest van Vlaanderen in deze speerpuntsectoren versneld kan wegwerken.

Zo zal LSDC, Life Sciences Development Campus, een grote prioriteit zijn voor LRM in 2008. LSDC ambieert om in Limburg onderdak te bieden aan biotechbedrijven in hun ontwikkelingsfase (en dus voorbij de incubatorfase). Hiervoor is een aangepaste en flexibele infrastructuur nodig die voldoet aan de industriële normen en past binnen een 'campusbenadering'. Aan LRM wordt gevraagd partner te zijn bij de financiering en de realisatie van modulaire, afzonderlijke gebouwen, aanpasbaar aan de specifieke behoeften volgens een inmiddels volledig uitgewerkt technisch concept.

In 2006 werd een locatieonderzoek in ontwikkelingsvisie voor deze 'incubator' onderzocht, EFRO-subsidies en subsidies van de Vlaamse Gemeenschap aangevraagd en mogelijke vormen van samenwerking met POM-Limburg en UHasselt onderzocht. Begin 2007 is het schetsontwerp van het

gebouw op de campus in Diepenbeek uitgewerkt, in de zomer van 2007 is in het kader van de technische uitwerking, de bouw-en milieuv vergunning aangevraagd.

Verder zal specifiek aandacht besteed worden aan groeigerichte bedrijven met het oog innovatie, kwaliteit én rendement. Om deze doelstelling te bereiken, is het nodig om partnerships met solide partners als POM, VLAO en FIT na te streven.

3. Versnelling in kennis, innovatie en duurzame economie

LRM zal in 2008 speciale aandacht besteden aan de ontwikkeling van het “Hoogwaardig Bedrijvenpark Waterschei”. Dit omdat er wordt vastgesteld dat er steeds hogere en meer specifieke eisen worden gesteld aan bedrijventerreinen.

Bedrijven hechten groot belang aan een goede ontsluiting, bereikbaarheid, identiteit en clustering. Omwille van dit gegeven en de beperkte diversiteit van de Genkse bedrijven (voornamelijk productiegericht) is geopteerd voor de aanleg en ontwikkeling van een hoogwaardig bedrijvenpark. Stad Genk en LRM streven hieromtrent naar een masterplan dat de gewenste ruimtelijke inrichting bepaalt en een programma met criteria en randvoorwaarden voor de kwalitatieve ontwikkeling van het project vastlegt.

Voor de realisatie van de eerste cluster van kantoorachtige bedrijfsgebouwen, zijn Stad Genk en LRM een PPS-samenwerkingsverband aan het initiëren. Voor de realisatie van een wetenschapspark van 20ha op deze terreinen, werken Stad Genk en LRM samen met de POM-Limburg, UHasselt, KHLim en KULeuven.

In 2008 wordt een Open Oproep georganiseerd voor de ontwikkeling van het masterplan van dit deelproject.

Waterschei is een terrein van bijna 100 ha; het terrein is inmiddels volledig gesaneerd.

LRM wenst in de toekomst tevens een nieuwe weg in te slaan.

LRM wil veel aandacht besteden aan ‘duurzaam ondernemen’. Het zou een mooi statement zijn als LRM zich kan profileren als voortrekker op het vlak van de alternatieve energie. In deze sector liggen er immers enorme kansen voor het grijpen. Zo wordt er nu al gewerkt aan dossiers in de ‘cleantechnologie’. Zo loopt er een studie bij VITO die nagaat of gasexploitatie uit de steenkoollagen mogelijk is. Ook zal onderzocht worden of het rendabel is om het door de aarde opgewarmde grondwater dat in de mijngangen aanwezig is, hergebruikt kan worden voor vloerverwarming voor toekomstige woonprojecten.

Nog in deze sector van de alternatieve energie zijn er reeds concrete dossiers opgestart rond het plaatsen van windmolens en zonnecellen.

4. Afronden van de reconversieopdracht

LRM wenst haar reconversieopdracht (mbt de oude mijnsites) die het kreeg van de aandeelhouder (via dochtervennootschap Mijnen nv) spoedig af te ronden. Vandaag is enkel nog de site Beringen eigendom..

2.3. Tot besluit

LRM is niet enkel een risicokapitaalverschaffer of een projectontwikkelaar. LRM wenst ook de volgende jaren, meer dan ooit, een stimulator te zijn van de Limburgse economie.

Met de ontwikkeling van bedrijventerreinen wensen wij de voorwaarden te creëren opdat bedrijven kunnen groeien, of dat groei-bedrijven, innovatieve bedrijven zich kunnen vestigen en aldus verankeren in Limburg. De provincie heeft uitstekende kaarten in handen, met de ‘beschikbare ruimte’ als troef.

LRM wenst deze troef ten volle uit te spelen tov Vlaanderen en de rest van Europa.

3. Limburgse Strategische Ontwikkelingsmaatschappij (LISOM)

3.1. Kader: de Bijzondere Opdrachten van LRM

- Het decreet van 13 juli 1994 betreffende de Vlaamse investeringsmaatschappijen (art 10 § 4)
- Het Kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003 (art 29-31);
- Het Decreet betreffende de investeringsmaatschappijen van de Vlaamse overheid van 07 mei 2004. (art. 4 § 2 2°)

3.2. De Kaderbeslissing van 19 juli 2002

In haar Kaderbeslissing van 19 juli 2002 heeft de Vlaamse regering haar visie vastgelegd inzake de financiering van niet-rendementsgebonden opdrachten van LRM en werd een bedrag van 146,97 miljoen euro gereserveerd. LRM werd tevens belast met het opstellen van een voorstel van statuten van een gespecialiseerde dochtermaatschappij ter uitvoering van deze opdrachten.

De Vlaamse regering hechtte op 18 oktober 2002 haar goedkeuring aan de oprichting van deze dochtermaatschappij, nv LISOM (Limburgse Strategische Ontwikkelingsmaatschappij) en aan de beheersovereenkomst met LISOM.

Na een positief advies van de Raad van Bestuur van LISOM werden in 2003 door de Vlaamse regering de eerste goedkeuringsbeslissingen genomen over de aanwending van de in de Kaderbeslissing gereserveerde LRM-middelen voor de projecten van het Provinciaal Gallo-Romeins Museum (3,88 miljoen Euro), het Nationaal Park Hoge Kempen (3 miljoen Euro), de Grenslandhallen (3,48 miljoen Euro) en de transnationale Universiteit Limburg (tUL) (2,6 miljoen Euro impulsfinanciering – eerste schijf).

In 2004 werd, bovenop de projecten Herkenrode (13,92 miljoen Euro), Plinius (16,5 miljoen Euro), I-City (1,8 miljoen Euro) en tUL-infrastructuur (21,1 miljoen Euro), ook de eerste toegangspoort tot het Nationaal Park Hoge Kempen met name De Lieteberg (0,8 miljoen Euro) door de Vlaamse regering goedgekeurd.

In de loop van 2005 heeft de Vlaamse regering een goedkeuringsbeslissing genomen over de continuïteit van de onderzoeksactiviteiten binnen de tUL voor de periode januari 2005 – december 2008 (10,4 miljoen Euro), over een nieuwe opdracht aan LISOM voor de organisatie van een structuur waarbinnen de toekomstige verwerking van het Limburgs afval dient te worden gerealiseerd en over de andere toegangspoorten tot het Nationaal Park Hoge Kempen, met name Kattevennen te Genk (908.573 Euro), Station As te As (825.974 Euro), Mechelse heide te Maasmechelen (469.415 Euro), Pietersheim te Lanaken (825.975 Euro) en de gemeenschappelijke identiteit (550.000 Euro) van alle toegangspoorten.

Medio 2005 werd tevens het Limburgplan door de Vlaamse regering goedgekeurd.

Ook in 2006 heeft LISOM zijn actieve en faciliterende rol in de ontwikkeling van de door de Vlaamse regering geselecteerde projecten van algemeen belang en van lange termijn in Limburg gespeeld.

Inzake de toeristische projecten heeft de Vlaamse regering op 24 maart 2006 beslist de voor de projecten Oude Stad (10,7 miljoen Euro) en Houthalen-Helchteren (1,73 miljoen Euro) gereserveerde LRM-middelen te herschikken voor de projecten Erfgoedlogies en Stedelijk Vrijtijdstoerisme.

Het project Erfgoedlogies werd door de Vlaamse regering, op voorstel van de raad van bestuur van LISOM, op 01 september 2006 definitief goedgekeurd. 9 miljoen Euro LRM-middelen werden voor dit project voorzien.

3.3. Het Limburgplan

Op 8 juli 2005 werd het Limburgplan door de Vlaamse Regering goedgekeurd. In dit plan werden binnen de opdrachten van LISOM nieuwe projecten vastgelegd. De STAP-projecten Oude Stad en familiepark Houthalen-Helchteren werden geschrapt en als nieuwe toeristische projecten werden geselecteerd:

- Verblijfstoerisme door de herbestemming van monumentaal erfgoed (Erfgoedlogies) en
- Toeristische bestemming van o.a. mijnsites (Stedelijk vrijtijdstoerisme).
- Verder werd beslist tot de versterking van de tUL met een opleiding Rechten bij de UHasselt, in samenwerking met de Universiteit Maastricht en de KUL.

3.4. Beslissing Vlaamse regering van 24 maart 2006

Door deze beslissing wees de Vlaamse regering volgende middelen uit het geconsolideerd resultaat 2005 van LRM toe aan LISOM-projecten:

- 5 miljoen Euro aan de opleiding rechten van de tUL;
- 2,3 miljoen euro aan de projecten Erfgoedlogies en Stedelijk Vrijtijdstoerisme. (Aan beide nieuwe toeristische projecten werden eveneens de reeds in 2002 gereserveerde maar door het schrappen van de projecten Oude Stad en familiepark Houthalen-Helchteren vrijgekomen 12,43 miljoen euro toegewezen – zie hoger punt 3.2: Kaderbeslissing)

Verder reserveerde de Vlaamse regering maximaal 5 miljoen uit het geconsolideerd resultaat 2005 van LRM voor de aankoop van de enclave Molenberg en wees de nog resterende 0,62 miljoen euro van het project Provinciaal Gallo-Romeins Museum definitief toe.

Er zal een evaluatie gebeuren van de niet-rendementsgebonden projecten die aan Lisom werden toevertrouwd. Ook zal onderzocht worden of de uitvoering van deze projecten alsook mogelijke nieuwe niet-rendementsgebonden projecten in de toekomst nog via Lisom zullen verlopen. Voor de verwerving van de enclave Molenberg werd immers ook geopteerd om dit via de Vlaamse begroting te laten verlopen.

4. Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM)

4.1. De rol van VPM

Wat vooraf ging

Bij Decreet van de Vlaamse Raad van 20 december 1996 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1997 (Belgisch Staatsblad van 31 december 1996), werd het Vlaamse Gewest gemachtigd “de NV Vlaamse Participatiemaatschappij”, kortweg VPM, op te richten. Het Vlaamse Gewest werd ook gemachtigd het kapitaal te volstorten door de inbreng van de aandelen GIMV en de aandelen Participatiemaatschappij Vlaanderen (afgekort PMV). De aandelen van deze vennootschappen waren op dat moment in het bezit van het Vlaamse Gewest.

De Vlaamse Regering heeft op 9 september 1997 tot oprichting van de vennootschap beslist. Op 4 november 1997 werd de vennootschap vervolgens opgericht met een maatschappelijk kapitaal van 18.944.417.787,- BEF verdeeld in 189 444 aandelen zonder nominale waarde. Het maatschappelijk kapitaal is volledig geplaatst en volgestort. Op 25 juni 2002 werd het kapitaal van de vennootschap verhoogd en werden (in totaal) 61.418 nieuwe aandelen uitgegeven waardoor het aantal uitstaande aandelen 250.862 bedraagt. Het belang in PMV werd weer afgesplitst zodat er vandaag geen enkele band meer is tussen VPM en PMV.

De vennootschap heeft het statuut van “openbare investeringsmaatschappij”, zoals bedoeld in artikel 10, § 1 van het Decreet van de Vlaamse Raad van 13 juli 1994 betreffende de herstructurering van de GIMV, Gimvindus, VMH, LIM en Mijnen en tot oprichting van het Limburgfonds en van de permanente werkgroep Limburg (Belgisch Staatsblad van 21 oktober 1994 en nadien meermaals gewijzigd).

In 1997 werd GIMV op de beurs van Brussel geïntroduceerd, het huidige Euronext Brussel, en daalde als gevolg van deze beursintroductie het belang van VPM in GIMV tot 70%.

Na private plaatsingen door de techniek van ‘Accelerated Bookbuilding’ werden in 2005 30 % en in oktober 2006 ongeveer 13 % van de aandelen via de beurs verkocht aan een verspreid aandeelhouderschap.

Huidige toestand

VPM heeft vandaag slechts één opdracht het aanhouden en beheren van een participatie van 27 % in de beursgenoteerde vennootschap GIMV. De marktwaarde van de participatie in GIMV op basis van de beurskoers van 3 september 2007 bedroeg 305.230.350,- Euro wat substantieel meer is dan de boekhoudkundige waarde van de GIMV participatie zoals die in de balans van VPM werd opgenomen.

Buiten het zorgvuldige financiële beheer van de GIMV participatie heeft VPM geen beleidsopdrachten. VPM is weliswaar nog een belangrijke aandeelhouder van GIMV maar is geen meerderheidsaandeelhouder meer in het op Euronext Brussel genoteerde GIMV waarvan 73 % van de aandelen in handen zijn van kleine beleggers en beleggingsfondsen die voor een belangrijk deel te vinden zijn in Vlaanderen maar het belang van de aandeelhouders die gevestigd zijn in Londen, Parijs, Amsterdam, Zurich, Geneve, Helsinki en Edinburgh neemt steeds toe. De nationale en internationale beleggers zijn vooral in GIMV geïnteresseerd omdat GIMV aantrekkelijke financiële rendementen biedt.

VPM werd gecreëerd om een buffer te hebben tussen de overheid en de beursgenoteerde vennootschap GIMV. VPM heeft een decretale verplichting om minimaal 25 % van GIMV aan te houden. VPM wordt bestuurd door een raad van bestuur van vijf bestuurders. VPM heeft geen personeel of medewerkers. Tot zolang VPM 25 % van de aandelen GIMV aanhoudt heeft VPM statutair het recht om bij GIMV vijf bestuurders te benoemen waaronder de voorzitter van GIMV. In de raad van bestuur van GIMV treden de VPM bestuurders collegiaal op met de andere GIMV bestuurders. De raad van bestuur van GIMV had op 1 september 2007 13 bestuurders.

GIMV laat elk jaar een studie uitvoeren over de naleving van de Code Lippens op gebied van Corporate Governance en vraagt bovendien een Internationale Corporate Governance Rating aan bij het in deze zaken gespecialiseerde ISS. Uit beide externe beoordelingen kan besloten worden dat GIMV goed scoort op vlak van Corporate Governance.

VPM heeft voor een zekere verankering van GIMV gezorgd waardoor GIMV kon uitgroeien tot een Europese speler in Private Equity and Venture Capital. Als gevolg van deze stabiliteit in het aandeelhouderschap is GIMV dan ook kunnen uitgroeien tot een

toonaangevende durfkapitaalmaatschappij die investeert in technologische bedrijven en groeibedrijven in België en de Europese buurlanden voornamelijk: Nederland, Duitsland en Frankrijk.

De Europese strategie heeft GIMV in staat gesteld goed weerstand te bieden aan de zeer sterk geworden buitenlandse concurrentie van investeringsmaatschappijen en heeft bijgedragen tot de Europeanisering en internationalisering van de Vlaamse bedrijven. Door bewust te kiezen voor kleine en middelgrote bedrijven in België en de Europese buurlanden heeft GIMV een leidinggevende positie in dat marktsegment kunnen behouden. Vooraanstaande Vlaamse technologie bedrijven zoals Telenet, LMS, Metris, Devgen, Crobdesign en Ablynx zijn de laatste vijf jaar dank zij de investeringen van GIMV kunnen starten en uitgroeien tot sterke bedrijven.

Volledige informatie over GIMV is te vinden op de website van de vennootschap www.gimv.be waar ook het zeer omvangrijke jaarverslag kan gedownload worden.

Het belang van VPM in GIMV is de laatste jaren afgebouwd van 70 % tot 27 %. Dit heeft de overheid een bedrag van 364 miljoen Euro opgeleverd.

De afbouw van het belang van het Vlaamse Gewest heeft mooie financiële resultaten gebracht voor VPM en het Vlaamse Gewest. Anderzijds is de afbouw van het belang van VPM ook een goede zaak voor GIMV geweest omdat GIMV zich daardoor heeft kunnen positioneren als een onafhankelijke investeringsmaatschappij waardoor ze gemakkelijker weerstand kon bieden aan de concurrenten. De afbouw is ook de liquiditeit en de koersvorming van het GIMV aandeel ten goede gekomen.

5. nv Gimvindus

Naar aanleiding van het onderzoek over de toekenning en de aanwending van de scheepskredieten gaf het Vlaamse Parlement de Vlaamse regering de aanbeveling om Gimvindus te vereffenen.

Op 1 december 2000 nam de Vlaamse regering hiervan akte en hechtte ze haar goedkeuring aan het vereffeningsscenario.

Dit scenario bestond in het overhevelen van de staal- en textielparticipaties in twee dochtervennootschappen, nv Staal Vlaanderen en nv Textiel Vlaanderen en die onder te brengen bij de Participatiemaatschappij Vlaanderen. Gimvindus zelf heeft alle andere activa gehouden.

Tegelijkertijd werden ook de passiva, zijnde de renteloze en achtergestelde schuld aan het Vlaamse Gewest in evenredigheid met de activa overgedragen. De schuld aan het bankenconsortium werd door nv Staal Vlaanderen overgenomen.

Gimvindus kreeg als opdracht de haar resterende activa te verkopen. Daartoe werd op 31 juli 2001 een beheersovereenkomst afgesloten tussen Gimvindus en het Vlaamse Gewest. Aan Staal Vlaanderen en Textiel Vlaanderen werd de valorisatie van de portefeuille opgedragen om daarna tot vrijwillige vereffening over te gaan.

Het merendeel van de activa van Gimvindus zijn in 2002 via een openbare verkoopprocedure verkocht. De ontvangen geldmiddelen zijn aangewend voor de terugbetaling van de renteloze en achtergestelde schuld aan het Vlaamse gewest.

Een voorzichtige prognose van de verdere feitelijke vereffening laat toe te stellen dat de huidige kassituatie van Gimvindus voldoende is om de netto- verplichtingen aan het Vlaamse gewest en -in het worst case-scenario- de belastingschulden te kunnen voldoen.

Na aftrek van deze schulden beschikt Gimvindus nog over 24,1 miljoen Euro cash. Na aftrek van de aangelegde provisies blijft er voor de aandeelhouder nog een bedrag van 14,7 miljoen Euro over.

Conclusie is dat Gimvindus haar verplichtingen tegenover het Vlaamse Gewest meer dan volledig zal kunnen nakomen.

In de bijzondere algemene vergadering van 27 november 2006 is de vereffening van BSC gunstig afgesloten.

De opdracht van de Raad van Bestuur, hierin administratief ondersteund door het Departement Financiën en Begroting in de komende periode is :

- de verdere behartiging van de betwisting met de fiscale administratie
- de opvolging van de nog lopende gerechtelijke procedures.

Gelet op de juridische complexiteit, de grootte van de geclaimde bedragen en de huidige stand van zaken in enkele gerechtelijke procedures, bestaat het risico dat sommige procedures bij uitputting van alle mogelijke verweermiddelen door welke partij ook, nog enkele jaren dreigen aan te slepen.